

România literară

Sub semnul alegerilor
de la 9 martie

(Paginile 3 — 4 — 5 — 6 — 7)

Conștiința viitorului nostru

PRIN extraordinara amploare a manifestării conștiinței civice, alegerile de la 9 martie 1980 se vor înscrie ca unul din evenimentele majore în cronică României contemporane.

Intr-adevăr, niciodată în mai mare măsură ca în această perioadă electorală țara întregă n-a echivalat cu o hartă definitivă a însuși gradului de participare a maselor la conducerea statului, de identificare a voinței lor întru dezvoltarea continuă a democrației socialiste. Trăim plenar un fenomen de înaltă semnificație politică — acela implicat în chiar indicația tovarășului Nicolae Ceaușescu: „Este necesar să asigurăm toate condițiile pentru ca alegerile să constituie, din toate punctele de vedere, o puternică demonstrație a unității de granit a întregii națiuni, a forței democrației socialiste, a trăinicieii și superiorității orânduirii noastre noi, în care poporul este cu adevărat liber și stăpîn pe destinele sale“. În aceste cuvinte citim nu numai o apreciere științifică asupra mersului revoluției noastre conduse de Partidul Comunist Român, dar desprindem și expresia directă a încrederii funciare, organice, în potențialul care, acum, e al întregului popor, de continuă dimensionare a orizontului de înțelegere și de transformare în faptă vie a ceea ce constituie **actualul stadiu** al revoluției noastre. Or, prin documentele sale de perspectivă, într-o viziune de largă și curajoasă cuprindere a viitorului, Congresul al XII-lea al Partidului a marcat ocmăi capacitatea poporului român de a pași încă mai intens pe iredrele ascensiunii sale întru civilizație și cultură, sub semnul cuceririi viitorului ce va concretiza **stadiul următor**, cel al unei țări mediu dezvoltate, adică România la parametrii „Orizont-2000“.

În această finalitate, redefinirea în noi dimensiuni a **Frontului Democrației și Unității Socialiste** s-a dovedit a corespunde întru totul noului curs al construcției societății socialiste multilateral dezvoltate, perspectivei reale a dinamicii acestei construcții. Și ca atare, cu sporii indici ai procesului revoluționar, trăit atât în expansiune cât și în adîncime, s-a produs, în prelungirea Congresului al XII-lea, un veritabil salt de conștiință, acela marcat prin chiar lansarea, la 10 februarie, a **Manifestului F.D.U.S.**

Este documentul a cărui dezbateră, ca platformă a campaniei pentru alegerile de la 9 martie, a căpătat proporțiile celui mai vast forum național, implicînd într-o înfinitate de modalități nu doar adevărul deschis, sinceră, ci hotărîrea fermă a fiecărui cetățean de a **participa** în totală responsabilitate la treburile obștești — identificate cu propriile interese, cu propria imagine despre orînduirea vieții sociale, în aria căreia se situează el însuși ca factor de concepție și decizie. Astfel se explică — și tot mai numeroasele mărturii din aceste zile ale scriitorilor o confirmă — efervescența de o nemăintîlnită putere de vibrație civică pe care apropierea datei evenimentului a sporit-o necontenit.

Peste trei zile, la 9 martie, votul tuturor cetățenilor țării va deveni fapt împlinit. Cei mai buni dintre cei mai buni vor fi investiți cu responsabilitățile de deputați în Marea Adunare Națională, în consiliile populare județene, municipale, orășenești și comunale. În exercitarea atribuțiilor lor reprezentative, cei ce au meritat încrederea obștească vor fi cu atât mai fideli mandatumului lor cu cît opțiunea concetățenilor s-a manifestat ea însăși într-un climat de o asemenea exigență precum aceea a unei supreme îndatoriri patriotice.

Vrem să spunem că ceea ce întregul popor a manifestat în această perioadă de întîmpinare a alegerilor va continua — și încă cu noi semnificații — să îmbogățească puterea lui creatoare, ca făuritor al propriului destin, al propriei istorii.

Precum afirmă însuși **Manifestul** a cărui chemare vibrează astăzi atât de intens: **Strîns uniți în jurul Partidului Comunist Român, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, înainte, cu forțe noi, sporite, spre o Românie înfloritoare și mai prosperă, așa cum i-a fost cu strălucire conturat viitorul de Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român, spre făurirea visului de aur al poporului nostru — comunismul!**

„România literară“

Oglinda unei zile

Carena zilei care spre noi se-ndreaptă-n
grabă
Imaginea și-o-ncheagă-n al apelor cleștar,
Și poposește-o clipă ca să se-nchege iar,
Mișcarea ei fiindu-i statornică podoabă.

Înaltul timp al muncii și-al dragostei de țară,
Înalta viziune a anilor ce vin,
Visul de aur, visul carpatin,
Cuprinse sint în ziua tutelară

Și se răsfrîng prea bine în tot ce află-n
jur :
Trepse suind spre o mai dreaptă lume, —
Se oglesc în marile volume
Și în văzduhul luminos și pur.

Și mai ales în ochii acelor ce-or porni,
Încă din zori, cu dragoste firească,
Cuvîntul să și-l spună și să-mputernicească
A țării ctitorie cuprinsă într-o zi.

Virgil Teodorescu

România literară

DIRECTOR: George Ivaşcu. Redactor şef adjunct: G. Dimisianu. Secretar responsabil de redacţie: Roger Cămpăneanu.

DIN 7 ÎN 7 ZILE

Pentru ca politica destinderii, cooperării şi înţelegerii să fie salvardată şi continuată în folosul tuturor popoarelor

ÎN TOT ceea ce întreprinde România pe plan internaţional, în tot ceea ce preşedintele său, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, transmite ca mesaj al poporului român, imperativul salvardării politicii de destindere, cooperare şi înţelegere, al continuării ei în folosul tuturor popoarelor este afirmat nu numai ca o constanţă principială, ci ca o acţiune vie, de zi cu zi, în complexul de relaţii implicând o multitudine de aspecte şi o dinamică specifică.

VIZITA de lucru a ministrului afacerilor externe al Republicii Socialiste România, Ştefan Andrei, la Atena s-a înscris într-o asemenea finalitate. Atât în convorbirile cu omologul său, ministrul afacerilor externe al Republicii Elene, Gheorghios Rallis, cit şi cu prilejul primirii de către preşedintele Constantin Tsatsos şi de către premierul Constantin Caramanlis, relevându-se mersul ascendent al relaţiilor bilaterale, s-a scos în evidenţă politica desfăşurată de preşedintele Nicolae Ceauşescu pentru promovarea şi instaurarea în lume a unui climat de pace, securitate şi colaborare.

Convenindu-se asupra iniţierii unor noi acţiuni de cooperare în avantajul ambelor popoare, al dinamizării cooperării în regiunea Balcanilor şi în Europa, potrivit celor stabilite la nivel înalt între cele două ţări, precum şi pe plan multilateral prin semnarea Actului final de la Helsinki, au fost analizate tendinţele de agravare a tensiunii internaţionale. S-a apreciat ca mai necesară ca oricând activizarea tuturor statelor şi guvernelor, tuturor forţelor interesate în pace şi progres în sensul de a se insista cu toată fermitatea pentru respectarea de către toţi şi faţă de toţi a independenţei şi suveranităţii naţionale, neamestecului în treburile interne, nerecurgerii la forţă şi la ameninţarea cu forţa, reglementării tuturor litigiilor exclusiv prin mijloace paşnice, pe calea negocierilor.

S-a subliniat ca fiind de o mare însemnătate să se acorde atenţia cuvenită bunei pregătiri a reuniunii de la Madrid, menită să conducă la progrese reale pe calea deschisă de Conferinţa pentru securitate şi cooperare în Europa.

LA BAGDAD, între secretarul general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, şi secretarul general al Partidului Baas Arab Socialist din Irak, preşedintele Republicii Irak, Saddam Hussein, a avut loc un schimb de mesaje cu prilejul primirii de către şeful statului irakian a lui Vasile Pungan, ministru secretar de stat, trimis special al secretarului general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România. A fost reafirmată dorinţa comună a conducătorilor de partid şi de stat ale celor două ţări de a acţiona în continuare pentru dezvoltarea şi intensificarea pe multiple planuri a legăturilor de strinsă prietenie şi conlucrare existente între România şi Irak, clădite pe principiile stimei, înţelegerii şi avantajului reciproc.

LA HAMBURG s-au încheiat lucrările Forumului ştiinţific convocat în baza Actului final de la Helsinki şi la care au participat aproape 300 de oameni de ştiinţă şi diplomaţi din ţările Europei, din S.U.A. şi din Canada. Documentul, adoptat prin consens, la încheierea lucrărilor, subliniază necesitatea ca reuniunea general-europeană programată să aibă loc în toamna acestui an la Madrid să examineze concluziile şi propunerile Forumului ştiinţific ce a avut loc, în scopul intensificării cooperării între statele participante, corespunzător aspiraţiilor de progres ale tuturor popoarelor continentului. Potrivit poziţiei sale de principiu, a concepţiei preşedintelui Nicolae Ceauşescu, România a avut o participare activă la lucrările Forumului, fiind evidenţiată şi cu acest prilej orientarea consecventă a ţării noastre spre extinderea cooperării în domeniul ştiinţei şi tehnologiei între statele participante, pentru dezvoltarea înţelegerii şi consolidarea destinderii în Europa. În această finalitate, pe parcursul dezbaterilor au fost prezentate din partea ţării noastre propuneri constructive pentru depăşirea dificultăţilor apărute, pentru găsirea căilor de apropiere a poziţiilor, în interesul dezvoltării cooperării intereuropene, al bunei pregătiri a reuniunii de la Madrid.

Marea victorie a forţelor patriotice zimbabwe

AŞADAR, la alegerile generale din Rhodesia, Uniunea Naţională Africană Zimbabwe (Z.A.N.U.), condusă de Robert Mugabe, a obţinut 62,9 la sută din totalul celor aproape 2.700.000 de voturi validate, — respectiv 57 de mandate în parlament, ceea ce îi asigură majoritatea absolută; Uniunea Poporului African Zimbabwe (Z.A.P.U.), condusă de Joshua Nkomo, a obţinut 24,1 la sută din voturi, respectiv 20 de mandate. Astfel, cele două formaţiuni componente ale Frontului Patriotic vor deţine 77 din totalul celor 80 de locuri ce revin în parlament populaţiei africane.

Robert Mugabe a fost desemnat, în ziua de 4 martie, în funcţia de prim-ministru, pentru a forma primul guvern al viitorului stat independent Zimbabwe. Agenţiile de presă relevă ca intru totul semnificative declaraţiile lui Robert Mugabe, în sensul că victoria în alegeri aparţine întregului Front Patriotic, iar viitorul guvern va fi unul al Frontului Patriotic, dar nu va cuprinde numai membrii acestuia, ci va putea fi lărgit prin participarea şi a altor forţe democratice, reprezentând albi sau negri. Acest guvern va proceda la unele schimbări „într-un mod realist, pornind de la faptul că baza actualii societăţi este capitalistă”; guvernul va urma o politică de nealinierie, noul Zimbabwe urmând a deveni membru al O.N.U., al mişcării ţărilor nealiniate şi al Commonwealthului.

Poporul nostru a luat cunoştinţă cu vie satisfacţie de marea victorie dobândită de forţele patriotice zimbabwe în cadrul alegerilor generale ce au avut loc. Presa noastră, radioteleviziunea au acordat o deosebită atenţie evenimentului, care marchează o nouă etapă a istoriei poporului zimbabwe. Figurile lui Robert Mugabe şi Joshua Nkomo au devenit familiare opiniei noastre publice care a reţinut declaraţiile lor de mulţumire pentru sprijinul acordat de-a lungul anilor de către partidul şi statul nostru, de către poporul român şi, personal, de către tovarăşul Nicolae Ceauşescu, cu care cei doi lideri ai Frontului Patriotic s-au întâlnit atât la Bucureşti, cit şi pe pământul Africii.

Cronica

Viaţa literară

În întâmpinarea alegerilor de la 9 martie

● **IMPORTANTUL** eveniment politic din viaţa patriei noastre, alegerile de la 9 martie, a fost întâmpinat prin o serie de ample acţiuni iniţiate de Uniunea Scriitorilor, Asociaţiile de scriitori, cenaclurile şi cercurile literare. Prin vizite de documentare în fabrici şi uzine, prin festivaluri de poezie, şezători literare, colocvii, simpozioane şi întâlniri cu cititorii, scriitorii au purtat dialoguri fertile cu prilejul cărora au fost subliniate importanţele realizări obţinute în ţara noastră în ultimile decenii.

Bucureşti

● M. Ungheanu, Nicolae Ciobanu, Valentin F. Mihăilescu, Iulian Neacşu, la Casa agronomului din Săftica; Nicolae Dragoş, la biblioteca oraşenească din Negreşti-Vaslui; Mihai Tănăru, Gheorghe Istrate, Florin Muscalu, la Biblioteca judeţeană din Focşani şi la căminele culturale din Urecheşti şi Coleşti, judeţul Vrancea; Florin Costinescu, George Chirilă, Dumitran Frunză, George Piennescu, Ion Bujor Pădureanu, Dan Palaghia, Ioan Şerb, Vasile Zamfir, la căminul cultural din comuna Mihai Bravu şi în sala „Balada” a hotelului „Intercontinental” din Bucureşti; Virgil Carianopol, Viorel Cozma, Valentin Deşliu, Ion Potopiu, Al. Raicu, Mihai Stănescu, la întreprinderea interjudeţeană de reţele electrice Bucureşti (I.R.E.B.), la căminul cultural din comuna Târţeşti-Ilfov, la Consiliul Municipal al Sindicatelor Sanitare, Liceul industrial nr. 19 şi la centrul de şantier de construcţii din Bucureşti; Valeriu Gorunescu, Octav Sargeţiu, Viorica Nania, D. C. Mazilu, Florian Calafeteanu, Arcadie Donos, Petre Marinescu, Teodor Maricaru, Eugen Cojocaru, Barbu Alexandru Emandi, la Academia Militară şi la Uzinele „Electronica” din Bucureşti; Ludmila Ghişescu, Dan Rotaru, Sergiu Nicolaescu, Corneliu Marcu, Dan Biţică, la căminele culturale din comunele Călineşti şi Vedea, judeţul Argeş; Ion Cringuleanu, Florin Costinescu, Octav Păun, Ion Potopiu, Ion C. Ştefan, George Zarafu, la căminul cultural din Dobreni, comuna Vărăşti şi la căminul cultural din comuna Mihăileşti, judeţul Ilfov; Irimie Străuţ, la Casa centrală a pionierilor şi şoimilor patriei, la Centrul sportiv Păltiniş, la liceul de artă

şi şcoala generală nr. 15 Sibiu.

● Corneliu Leu, Ioan Grigorescu, Al. Brad, Constantin Mocanu, Haralamb Zineă, în cadrul colocviului „Literatură şi eveniment istoric” desfăşurat la Academia „Ştefan Gheorghiu”; Şerban Cioculescu, Ovidiu Papadima, Dan Simonescu, Petre Croicu, Ioan Lupu, Traian Popovici, Dănuţ Ianculescu, la Muzeul literaturii române în cadrul evocării personalităţii lui Ion Bănuţ, cu prilejul împlinirii a 40 de ani de la moartea marelui cărturar.

● George Muntean, la Universitatea cultural-ştiinţifică Bucureşti, în cadrul conferinţelor „Precursoari ai culturii populare” şi „Folclorul românesc”; Ştefan Careja, Eugen Lumezianu, Nicolae Motoc, la clubul şantierelor navale Constanţa; Al. Balaci, Mihai Tănăru, Gică Iutes, Mircea Iorgulescu, Corneliu Şerban, Violeta Zamfirescu, N. Rădulescu-Lemnar, la adunarea generală a cooperativei agricole din comuna Bucov, judeţul Prahova.

● În cadrul Lunii cărţii la sate, poetul Mircea Dinescu şi criticul Eugen Simion au avut o întâlnire cu cititorii (cadre didactice şi cooperatori) în comuna Chiojdenca, judeţul Prahova.

Timişoara

● Anghel Dumbrăveanu, Lucian Alexiu, Anavi Adam, Sofia Arcan, Ion Arieşanu, Nicolaus Berwanger, Teodor Bulza, George Bulig, Lucian Bureriu, Marcel Pop Corniş, George Drumur, Vasile Dan, Eugen Dorcescu, Lucian Emandi, Dorian Grozdan, Antoaneta C. Iordache, Ion Jurca Rovina, Hans Kehrer, Hans Mokka, Ivo Muncian, Maria Pongracz, Octavian Popa, Corina Victoria Sein, Petru Sfetcu, Mircea Şerbănescu, Ion Dumitru Teodorescu, Aurel Turcuş,

Vasile Versavia, — la documentarea colectivă organizată de Asociaţia Scriitorilor din Timişoara la întreprinderile I.A.E.M. şi „Electrotimşul”, în cadrul cărora au luat cunoştinţă de realizările obţinute în aceste unităţi economice timpurii şi au participat la realizarea de poezii patriotice.

Tirgu Mureş

● Romulus Guga, Mihai Sin, Florin Bănescu, Gheorghe Schwartz, Horia Ungureanu, Ovidiu Olariu, Ioan Man, la căminul cultural din comuna Frumuseni, liceul pedagogic şi cenaclul tineretului din Arad, în cadrul întâlnirilor cu cititorii şi meselor rotunde organizate de Asociaţia Scriitorilor din Tirgu Mureş.

Braşov

● V. Copilu-Cheafă, Emil Rădulescu, Attila Socaciu, Ştefan Stătescu, Nicolae Stoc, Dan Târchiţă, la căminele culturale din Moeciu de Sus, Moeciu de Jos, Cheia, Bran, Sohodol, Simon, Predelut, Drumul Carului, în cadrul şezătorilor literare organizate de Asociaţia Scriitorilor din Braşov sub genericul „Votăm pentru fericire”.

Iaşi

● Al. Pascu şi Horia Zilieru, la Facultatea de stomatologie din Iaşi, în cadrul unei „Seri de muzică şi poezie”.

La librărie

„M. Sadoveanu”

● Vineri, 7 martie a.c., ora 18, la librăria „Mihail Sadoveanu” din Capitală va avea loc lansarea romanului „Macul galben” de Nicolae Damian. Despre romancier şi noua sa carte vor vorbi Marin Preda, directorul Editurii Cartea Românească, şi criticul Mircea Iorgulescu.

Moment omagial

Alecui Ivan Ghilia

● Luni 3 martie 1980, a avut loc, la sediul Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti, sărbătorirea prozatorului Alecui Ivan Ghilia, cu prilejul împlinirii vârstei de 50 de ani. Au luat cuvântul Constantin Chiriţă, secretarul Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti, Gheorghe Tomozel, Vlad Muşatescu, Traian Iancu, Nichita Stănescu. A răspuns în cuvinte emoţionante Alecui Ivan Ghilia.

„Ateneele cărţii”

● În cadrul manifestărilor desfăşurate sub genericul „Ateneele cărţii”, Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti şi Editura „Minerva” au organizat prezentarea antologiei „Carmen saecularum Valahicum” în Aula Bibliotecii din Calea Victoriei nr. 88. Au luat cuvântul Teodor Vărgolea, Vasile Netea (realizatorul antologiei) şi Ion Stoica, directorul Bibliotecii Centrale Universitare.

În spiritul colaborării reciproce

● În cadrul înţelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din ţara noastră şi Uniunea Scriitorilor din R. P. Ungară, ne-a vizitat Mihaly Ladanyi.

Zilele Editurii Dacia

● Intrată în cel de al doilea deceniu de existenţă, Editura Dacia a organizat „Zilele Editurii Dacia”, în unele localităţi din judeţul Harghita. La manifestările iniţiate cu acest prilej au participat Bălinţ Tibor, Gabriel Gaftă, Nicolae Jurcău, Kánor Lajos, Kozma Mária, Laszloffy Csaba, Mirk László, Vasile V. Morariu, Mircea Oprită, Pusztai János, Romulus Rusan, Mircea Vaida, Varro Hona.

După vernisajul unei expoziţii de carte la Miercurea-Ciuc, au avut loc întâlniri cu cititorii, la care au participat şi membrii cenaclurilor literare, la Casele de cultură din Topliţa, Gheorghieni, Ditrău şi la liceele din Miercurea-Ciuc, Odorhei şi din noul oraş minier Bălan.

Semiotica şi critica literară

● Secţia de critică a Uniunii Scriitorilor, în colaborare cu Facultatea de limba şi literatura română, a organizat, vineri, 29 febr. a.c., un colocviu despre semiotica şi implicaţiile ei în critica literară. Au prezentat comunicări: Livius Ciocirliu, Paul Miclău, Radu

Ioma, Carmen Vlad, Al. Sincu, Clement Mărza, Cezar Tabarcea. Au luat cuvântul în cadrul dezbaterii: acad. Ion Coteanu, Ovid S. Crohmălniceanu, Romul Munteanu, Valentina Curticeanu, Irina Mavrodin, Solomon Marcus, Eugen Simion.

Cenaclul de dramaturgie

● Luni, 3 martie a.c., a avut loc cea de a doua şedinţă a Cenaclului Secţiei de dramaturgie a Asociaţiei scriitorilor din Bucureşti şi al revistei „Teatrul”. Criticul Radu Popescu, preşedintele Cenaclului, a prezentat invitaţiilor pe tânărul prozator Mircea Săndulescu în ipostază de dramaturg. Lectura piesei Operaţie pe cord deschis a fost asigurată, sub îndrumarea regizorului Tudor Mărăscu, de actorii Teatrului Giuleşti: Dana

Comnea, Janina Stavaraşche, Ion Pavlescu, Şerban Celea, Constantin Cojocaru. Şi-au exprimat opiniile Margareta Bărbuşă, Horia Deleanu, Dorrel Dorian, Gheorghe Dumbrăveanu, Lisette Georgescu, Iosif Naghiu, Valentin Silvestru, Mihail Davidoglu, Laurenţiu Ulici, Alexandru Popescu, Radu F. Alexandru, Paul Tutungiu, Valeriu Grama, Constantin Cojocaru, Constantin Radu Maria, Teodor Mănescu şi Radu Popescu.

● Marin Preda — **CEL MAI IUBIT DINTRE PĂMÎNTENI**. Această operă totalizând, în cele 3 volume ale sale, peste 1200 de pagini se constituie ca evenimentul editorial de primă mărime inaugurând fericit deceniul al noulea al creaţiei noastre epice. (Vol. I — 470 p., vol. II — 438 p.; vol. III — 333 p. (Editura Cartea Românească, preţul celor trei volume: lei 34,25).

● *** — **I. HELIADE RADULESCU INTERPRETAT DE...** Antologia, cuprinzând secţiunile Contemporanii despre Heliade, Primele studii monografice, Redescoperirea lui Heliade, Pe urmele lui G. Călinescu şi D. Popovici. Ultimul Heliade, este alcătuit de Paul Cornea, semnat totodată al unui amolu studiu introductiv (I. Heliade Rădulescu în coaştiinţa criticii româneşti). (Editura Eminescu, 228 p., 9 lei).

● Haralamb Zineă — **EU, H. Z., AVENTURIERUL**. Carte de memorialistică asupra unei vieţi „aventuroase”, biografice, totodată, a creaţiei literare şi jurnalistice a autorului. (Editura Cartea Românească, 288 p., 8,25 lei, 19910 ex.).

● Petre Got — **DIMINEAŢA CUVINTULUI**. A cincea apariţie editorială a poetului, după *Cer înfrunzit* (1969), *Glas de ceară* (1972), *Masa de mire* (1975) şi *Ochii florilor* (1976). (Editura Cartea Românească, 78 p., 5,75 lei)

● Ion Segăreanu — **TĂRMUL MAGIC**. Cel de-al cincilea volum de versuri al autorului (*Fuga din hazard* — 1970, *Solitarul citadin* — 1972, *Lungul drum către casă* — 1976, *Embleme* — 1976) înmănuşează versuri complementare ideii-metamorfe din titlu. Transcriem această sugestivă confesiune a autorului: „Stau / ca un copac desfrunzit / în cimpia-nărcărită de toamnă. // Sufletul meu: / o troiţă / la popasul păsărilor călătoare...”. (Editura Albatros, 68 p., 4,25 lei).

● Lucian Pănescu — **TAINA**. Volum apărut în „Colecţia Clepsidra”, în care insolitul epicii „poetice” se subsumează preceptelor etice şi morale. (Editura Eminescu, 192 p., 4,50 lei).

● *** — **KOMM MIT'80**. Este ghidul turistic apărut, pentru a 11-a oară, sub îngrijirea ziarului „Noua Weg”. Conceptul ca o carte de popularizare sistematică a României turistice, dar în acelaşi timp şi de educaţie turistică, de propagare a drumetiei, de cultivare a dragostei şi grijii faţă de flora şi fauna, faţă de monumentele naturii şi istorice ale patriei, ghidul „Komm mit'80” şi-a definit în decursul anilor un profil inedit, lucru relevant în mod elogios de foarte mulţi cititori români; străini şi de numeroase ziare de peste hotăr (304 p.).

LECTOR

PRECIZARE

■ Revista „Viaţa Studenţescă” din 27 februarie afirmă, la rubrica „Tigna (fără semnătură)”, că e scurt pasaj din cartea *Elemente de caragialeologie* (Editura Eminescu 1979) ar fi fost imprumutată cu mici schimbări, din cea lui Dan Culcer Citiu sau trând literatură (Editura Dacia, 1976). Revista „Săptămâna culturală” „Săptămâna” din 29 februarie la rubrica „Săptămâna scurtă” (semnată Ajax) semnaleză jubilat descoperirea unui „ochi de Argi de la „o revistă redactată de tineri”, adăugând prezarea că pasajele în chestiune „seamă aproape două picături de apă”.

Passajul cu pricina e începutul studiului în Săptămâna în cetate, care, înainte de a fi capitol în ceea ce priveşte susmenţionat, apărut, cu acelaşi titlu, revista „Ateneu” din cău, nr. 3, martie 1972, gina I-a, col. 2, 3, 4. Dacă a apărut în 1972 semnătura mea, mi-ar fi fost imposibil să-l împart, pe scurt ori pe lung, dintr-o carte a altuia, blicată în 1976.

Valentin SILVESTRE

Superioritatea democrației socialiste

PENTRU poporul român, ziua de 9 martie a acestui an este o sărbătoare a democrației socialiste. Votul nostru pentru candidații Frontului Democrației și Unității Socialiste reprezintă un act politic de însemnătate națională, o manifestare responsabilă a conștiinței politice; un act autentic al democrației reprezentative în corelație firească și întrepătrundere cu democrația participativă pentru care s-a creat la noi în anii din urmă un amplu cadru organizatoric-instituțional astfel incit, practic, fiecare cetățean al țării să poată participa la activitatea de conducere, decizie și rezolvare a treburilor publice cele mai diverse.

Prilej fericit de a reflecta asupra superiorității democrației socialiste, atit ca sferă de cuprindere — pe orizontala vieții sociale — cit și sub raportul verticalității, în sistemul ierarhic de organizare a vieții sociale — de la activitatea economică și financiară pînă la făurirea și funcționarea socială a valorilor culturale. Cu alte cuvinte, trebuie să abordăm conceptul de democrație ca un concept politic, social, cultural și antropologic, fiind echivalent cu stimularea și organizarea la scară națională a tuturor energiilor creatoare ale poporului, a tuturor resurselor sale de gândire și simțire. Democrația socialistă nu vizează mase nediferențiate, colectivități amorfe, mișcări haotice ce pun în joc resorturi instinctive, ci personalități umane distincte, conștiente de ceea ce sint și de ceea ce pot și trebuie să fie. Se realizează o unitate dialectică între principiul conducerii colective și răspunderea personală. În Raportul la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „Pornind de la unitatea dialectică dintre munca și conducerea colectivă și răspunderea personală, va trebui să perfecționăm continuu cadrul organizatoric, democratic, de participare a maselor de oameni ai muncii, a întregului popor la făurirea conștiinței a propriului său destin comunist, demonstrând în fapt că numai în socialism, numai în condițiile cind întreaga putere politică este în mina maselor populare de oameni ai muncii se poate realiza o adevărată democrație”. Adică o democrație care înseamnă respectul real al libertății indivizilor și colectivităților de a se dezvolta potrivit cu vocațiile lor specifice, fără constringeri sau presiuni din afară, de a-și înfăptui drepturile fundamentale de muncă și viață, de cunoaștere și propășire în condiții de egalitate și echitate pe plan intern ca și pe plan extern.

DEMOCRATISMUL societății socialiste se datorește înainte de toate tendințelor sale intrinseci de autoperfecționare, ca o realitate complexă, obiectiv și multilateral diferențiată. Structurile ei social-politice și culturale, formele de conducere și metodele de organizare nu sint și nu pot fi osificate, date odată pentru totdeauna. Capacitatea de progres și autoperfecționare a unei orinduirii se măsoară și prin felul în care știe să promoveze noul, să înlăture metodele și formele perimate ale activității umane, să promoveze toate modalitățile de activitate democratică — democrația economică, socială-civică, democrația culturală. Toate acestea își găsesc expresia, între altele, în instituționalizarea adunărilor generale ale oamenilor muncii din toate întreprinderile și instituțiile — ca for suprem de conducere a treburilor publice — precum și în actuala structură atocuprinzătoare a Frontului Democrației și Unității Socialiste. În afara adunărilor generale ce dezbate anual sau semestrial marile probleme ale dezvoltării multilaterale, ale sporirii coeficientului de raționalitate, de omenie și sensibilitate ale activității noastre, **Tribuna democrației socialiste** devine acum o nouă școală permanentă a democratismului și umanismului revoluționar, a libertății și răspunderii cetățenești, o școală prin care un întreg popor își manifestă în mod liber setea de cunoaștere și adevăr, conștiința de sine, sentimentul demnității și răspunderii pentru propriul său destin, pentru rezolvarea optimă a problemelor ce privesc binele și fericirea sa.

A vota pentru candidații F.D.U.S. reprezintă pentru noi un act de conștiință etică și politică, o dublă opțiune: pentru desemnarea ca deputați a celor mai buni dintre cei mai buni, fără alte criterii decit cele

ale meritului personal, ale muncii și devotamentului pentru cauza socialismului, dar și pentru o politică economică, culturală, sanitară, demografică, ecologică pusă în slujba patriei, o politică cutezătoare dar motivată științific în descifrarea drumurilor optime de dezvoltare a patriei socialiste. Aceasta reprezintă o garanție în plus a transformării Hotărîrilor Congresului al XII-lea al partidului și ale celui de-al doilea Congres al F.D.U.S. în fapte de civilizație, în realități materiale și spirituale — ceea ce va contribui la ridicarea nivelului de cultură și conștiință al întregului popor.

SUB RAPORT SOCIAL-UMAN (al conținutului și finalității), perfecționarea sistemului politico-social, principala modalitate de dezvoltare a democrației socialiste, este indisolubil corelată cu principiul umanist. Democrația și umanismul sint două principii fundamentale ce călăuzesc întreaga activitate a partidului comunist și a statului socialist român pentru care omul reprezintă nu numai finalitatea ultimă, dar și telul imediat, nu numai obiect al politicii, dar în primul rînd subiectul activ al proceselor democratice. Sensul umanist al democrației socialiste constă, pe de o parte, în faptul că prin intermediul întregului său sistem de raporturi politice-statale și obștești, progresul civilizației devine progres al întregii societăți, iar, pe de altă parte, în aceea că afirmă o concepție profund innoitoare despre om și despre menirea acestuia, omul fiind văzut în multitudinea raporturilor și însușirilor sale constitutive. Tocmai în această finalitate umanistă, în asigurarea afirmării și dezvoltării multilaterale a omului constă superioritatea democrației socialiste.

Democrația nu este așadar numai o problemă politică, a științei despre stat, ci o problemă complexă: de civilizație — în sensul instituționalizării, obiectivării și perfecționării unui anumit sistem de relații sociale: de cultură și comportament cultural — deoarece o autentică democrație nu poate funcționa optim fără a pune în joc în toate actele omului un set de valori umaniste metamorfozate în criterii de organizare și structurare a activității de adoptare a deciziilor, de sancționare premială a indivizilor și grupelor socio-profesionale; de moralitate publică și comportament etic, făcînd să dispară rupturile de altădată între valorile politice și cele morale. Participarea democratică la elaborarea și soluționarea problemelor obștești este nu numai reglementată juridic dar și impulsionată de imperative morale, reclamînd cele mai nobile resorturi ale conștiinței morale. Democrația autentică este un teren rodnic pentru realizarea și afirmarea integrității persoanei umane; o problemă a creației și trăirii valorilor artistice, deoarece geneza și funcționarea optimă a acestora în cimpul social presupune o largă democrație a culturii și creației, o democrație a ideilor innoitoare ce-și găsește o expresie de masă la scară națională în aceea mișcare izvorită din adîncuri ale sufletului românesc și vitalizînd puterile spirituale ale acestui popor — Festivalul național „Cîntarea României” — o adevărată explozie de creativitate.

IN CONCLUZIE, din orice unghi de vedere am privi lucrurile, subiectul activ al democrației este omul în dubla sa calitate: de beneficiar al condițiilor și influențelor sale formative și, totodată, de principiu creator al unui sistem cu adevărat democratic. Și dacă problema fundamentală a umanismului este aceea a eliberării omului, a realizării și dezvoltării esenței sale umane, democrația socialistă reprezintă principalul instrument politic pentru realizarea acestor deziderate. Alături de procesul muncii, democrația reprezintă un factor fundamental în dezvoltarea conștiinței active a maselor muncitoare, în stimularea acelei explozii de creativitate pe care o realizează socialismul pe toate planurile vieții sociale.

O masă nediferențiată nu poate fi subiect activ și eficient al deciziilor democratice. În centrul democrației socialiste se află nu „mase necritice”, ci colectivități umane alcătuite din personalități formate sau în devenire. Democratismul socialist înseamnă îmbunătățirea sistemului organizatoric-instituțional, dar într-o și mai mare măsură afirmarea creatoare a omului ca personalitate. O nouă tipologie umană, realizarea esenței umane în existență socială concretă presupun transformarea condiției posibile și ideale a omului în condiție reală, prefacerea lumii umane într-o lume a libertății.

Al. Tănase

Desen de BRANCUȘI

8 MARTIE

■ FEMEIA, minunata ființă care a legănat în brațele ei trudite copilăria tuturor oamenilor, a avut, vreme de milenii, o soartă dureroasă și ingrată. Înlăturată de la viața social-politică, împiedicată de a învăța și de a practica anumite indeletniciri, ea, condiția ei erau grav afectate de stranii prejudecăți. În orizontul civilizației contemporane, abia socialismul a redat femeii, pentru prima oară în istorie, în chip real, statornic prin legi și verificat în practică, demnitatea și drepturile ei, îndrăgite de rolul social-istoric, de inteligență, hărnicia și spiritul ei de jertfă. Vremurile moderne au produs și produc neconținut schimbări esențiale în statutul femeii, în viața de toate zilele și în societate. Mentalitatea lumii se schimbă; femeia își ocupă locul binemeritat în societate, locul cuvenit de mii de ani. Societatea românească, în care femeia s-a impus ca o forță remarcabilă, mutațiile petrecute în această direcție de la Congresul al IX-lea al partidului încoace, ocrotirea și promovarea femeii prin întreaga noastră legislație, prin climatul spiritual nou, umanist, statornic în România, constituie un strălucit exemplu, recunoscut în întreaga lume. Nu e vorba doar de bune intenții, de legi și de principii umaniste generale, ci de realități. Sprijinul statului pentru mamele cu copii mici, creșele și grădinițele create în număr din ce în ce mai mare, școlile gratuite, asistența socială gratuită etc., etc. sint realități care dau societății noastre contemporane alte dimensiuni și altă strălucire.

Oricine, fără deosebire de sex, de categorie socială și de naționalitate, poate urma, în România socialistă, orice fel de școală și orice institut de învățămînt superior, iar după absolvire poate ocupa orice post și primi orice funcție de răspundere. În virtutea acestei politici profund umaniste și înțelepte, s-a vindecat o rană și o nedreptate istorică, strigătoare la cer, femeia avînd acum la noi în țară o mare pondere, în toate sectoarele de activitate, în industrie și agricultură, în comerț și serviciile publice, în învățămînt și cercetare, în activitatea de partid și de stat, pînă în cele mai înalte posturi, aducîndu-și o contribuție remarcabilă, bucurîndu-se de stima unanimă a întregii noastre națiuni socialiste, de aprecierile oamenilor politici și ale specialiștilor din lumea întreagă. Medalia de aur înminată recent eminentului om de știință, academician doctor inginer Elena Ceaușescu, precum atitea înalte titluri academice care i-au fost acordate de strălucite instituții de știință și cultură din străinătate constituie un grăitor exemplu.

În România socialistă există numeroase femei savant, profesori universitari, scriitoare, creatoare de mare talent în toate domeniile artei, există femei ingineri, medici cu renume mondial, juriști, ofițeri, aviatori, marinari etc., etc., există femeia-mamă, soție și iubită, care se bucură realmente de un statut social demn și uman fără precedent în istorie.

Este forma de respect și prețuirea cea mai înaltă, adusă de un regim politic și-o orînduire socială, Femeii, căreia natura însăși îi scate în cale, la 8 martie, ca un omagiu, ghiociei primăverii.

Ion Dodu Bălan

Sub semnul alegerilor de la 9 martie

Avrig, o vatră din vatra țării

IN AVRIGUL lui Gheorghe Lazăr, în ograda casei memoriale a „celui dintii învățător de ideal național” (N. Iorga), e un șopron străvechi, de mult pustiu. E o sură mare lipită de casă, o remiză ca la fermele bretonne sau flamande, în care s-au pus readuse din epocă, instrumentele unor îndelungate seculare, alcătuit din mic muzeu agropastoral în anexa vetrei. Instrumente țărănești primitive, extrem de sărace, extrem de puține, scule simple de lemn și de fier, cu care oamenii locului, din veac, au trudit din greu ca să viețuiască și să supraviețuiască. Mai mult decât incinta istorico-etnografică a casei memoriale, această magazie cu scule sărace, simple, rudimentare destăinuie condiția tineretii geniului și, prin ea, condiția unei epoci împinsă până-n pragul timpurilor moderne. Aici, în șura lipită de casă cu ziduri albastre, asemenea unui suav Vornet transilvan, nu-i nici un panou explicativ, dar aici ar putea sta foarte bine, gravate în lemnul bătrîn al pereților, a-cele cuvinte scrise de Gheorghe Lazăr, cu gîndul la înaintași, cînd vestea deschiderii școlii sale din București: „Dar oare cînd s-ar ridica duhul din țărîna aceluia și ar privi peste strănepoții marelui Chesar, slăvitului Aurelie și înaltului Traian, oare în ziua de astăzi mai cunoașteți-i-ar? Negreșit i-ar căuta în palaturile cele mari împărătești și i-ar afla în vizuile și bordeiele cele proaste și incenșabile, i-ar căuta în scaunul stăpînirii și i-ar afla în jugul robiei...”

Nu din dorința de a forța metafora, nu pentru didacticismul comparației ieri-azi, ci sub dictarea însăși a vieții, a realităților care ne înconjoară, va trebui să spunem că astăzi, la Avrig, sintem într-una din cele mai mari, mai bogate și mai frumoase așezări ale românilor. O așezare cu falnice case croite după tiparul tradițional, dar cu adaosuri scumpe de uz țirgoveț, cu moderne blocuri de locuințe, cu mari industrii, printre care o fabrică de sticlă (autoare de piese de mare finete, inclusiv din cristal colorat) și întreprinderea Mecanică Mirsa (unde se fabrică autocamioane speciale, autobasculante și remorci de toate dimensiunile și de toate tipurile). Ioan Jugărean, primarul comunei, fost maistru mecanic la I.M. Mirsa, ne spune că Avrigul, la ceasul de față, e, poate, cea mai bogată comună a țării, dînd o producție globală industrială de peste 4 miliarde de lei. Vasile Savu, secretarul adjunct al Comitetului comunal de partid (și el un specialist al tehnicii, cu vechi state la I.M. Mirsa), ne spune că Avrigul, la ceasul de față, e, poate, cea mai „scollită” comună a țării, adunînd în școlile generale și în Grupul școlar de mecanică (grup cu liceu, cu liceu seral, cu școală profesională, cu școală de proiectanți, cu școală de maiștri) vreo 3000 de elevi.

AVRIGUL, la ceasul de față, are 12.000 de locuitori. O statistică din 1956 ni-l arată cu doar vreo 2.500 și ceva. Azi, numai muncitorii industriali ai locului sînt peste 5.000. Avrigul, în anii ultimei legislaturi, s-a populat cu oameni din toată țara,

atrasi de marile lui întreprinderi, fenomen care, propriu altor așezări devenite centre industriale, are aici o culoare aparte, sintetizînd într-o imagine unică, rotundă ca însăși țara ce și-a trimis încoace mesagerii, două porniri, două curente opuse, două sensuri polare. La Avrig, în acești ultimi ani, pentru prima oară într-o strălucită istorie, „au venit — ni se spune — oameni”. Cîndva, ni se mai spune, „ei doar plecau”. Cîndva, Gheorghe Lazăr, fiu de țaran sărman, cobora peste muntii „în țară”, purtînd de unul singur un steag, ca să-l fluture peste rotundul zărilor românești. Gestul marelui dascăl, în perspectiva istoriei, nu-i singular, conștiința unității de neam și de țară fiind, pe aici, străveche, profundă, cu rădăcini ce se pierd în timp. Avrigul a primit cu bucurie ostile Viteazului, în marșul lor către Șelimbăr, iar la 1 Decembrie 1918, pe cîmpia de la Alba Iulia, trei din cei cinci reprezentanți ai „Cercului Cisnădiei” (cerc care îngloba și satul lui Lazăr) erau consăteni ai dascălului. Legătura cu „țara” s-a țesut, prin timp, mereu, trecerile transilvănenilor, inclusiv ale avrigienilor, peste muntii atestînd țînutul din cununa Carpaților, după cum notează C.C. Giurescu, ca pe un „adevărat rezervor etnic”, cu întinse și permanente iradiieri spre „țară”. Reciproca nu se petrece, arhivele transilvănene sau imperiale nu consemnează și drumul invers, al țărănilor muntenii ori moldovenii spre Transilvania, și aceasta pentru motivul prea bine știut că „dincolo”, peste muntii, jugul asupririi sociale era îngreunat de cel național și de cel al persecuțiilor de credință.

În epoca rectitoriei socialiste a vetrei sale, Avrigul, pentru întia oară, „primete oameni”, refăcînd în sens invers drumul băjenilor, de altădată, adunîndu-și deci vatra, sîpusă cîndva risipirii spre toate zările, într-o imagine coerentă, rotundă, plină de forță, destăinuind, cu plinătate și cu mîndrie, sensul înalt al unității, temeinicia și frumusețea ei. În Avrig trăiesc români, germani, maghiari, trăiesc și muncesc loialtă oameni care, născuți aici sau veniți de aiurea, s-au constituit într-o familie, într-o mare familie de tip urban, în care s-au adus însușiri, particularități, culori, accente, turnate toate într-o calitate umană nouă.

Avrigul, satul lui Gheorghe Lazăr, va fi decretat în curînd oras.

Avrigul, satul lui Gheorghe Lazăr — omul care prin opera, prin lupta, prin ideile lui, s-a situat pe culmea cea mai de sus a epocii — se deschide astfel, cu întreaga-i priveliște și cu toți oamenii săi, spre orizonturi ce, din nou, se leagă cu înălțimile suverane ale vremii.

Și ni s-a părut, în aceste zile de intensă efervescență a vieții politico-sociale, în aceste zile din preajma alegerilor, că oamenii locului, alegătorii Avrigului, se pregătesc cu mîndrie să dea patriei, viitorului ei, un vot greu de trecut viteaz și de prezent luminos.

Ilie Purcaru

Stanțe pentru marea sărbătoare

Urnă de vot e astăzi toată țara în care, votul, soarele și-a pus deasupra ei, sunîndu-și, lin, brățara de aur tînăr, luminînd de sus. Este brățara năzuinței noastre de-a făuri noi trepte către vis pe drumul către zări și mai albastre prin lupta lor, de comuniști deschis.

Urnă de vot e astăzi țara toată în care, riuri vin, ca-ntr-un chivot unde să-și lase inima să bată să dea viață fiecărui vot ca vulturul ce-aripile-și desface să se ridice-n spațiul românesc e votul nostru steag înalt de pace purtat de cei ce viața o iubesc.

Urnă de vot e astăzi țara noastră în care votul ni-l depunem toți, o pasăre, tînăd în zbor, măiastră văzduhul unde doar cu gîndul poți s-arunci o punte care să te poarte spre piscuri unde-ajuns să vezi în jur cum oameni, mii și mii, la 9 martie dau patriei un luminos contur.

Urnă de vot e astăzi toată țara în care votul soarele și-a pus deasupra ei sunîndu-și lin brățara de dimineața, luminînd de sus iar lîngă soare își depune votul cel mai iubit, al patriei bărbat cu sacru legămint, să facem totul să se audă-n stele, cum inimile bat.

Ion Potopin

Roman

Nimic nu ne-a căzut din cer

NIMIC din ceea ce am trăit, frumos sau urit, nu trebuie să uit. Se cuvine, imi zic mereu, să fiu drept nu numai cu semenii mei, ci și cu propriile-mi amintiri. Nu mai sînt tînăr, dar nici prea bătrîn nu-s. Am apucat, printre altele, și alegerile din trecut, cu violentele lor campanii electorale. Ce-i drept, eram de-o șchioapă, totuși ochiul și memoria au înregistrat destule clipe hilare, ca și tragice. Dar nu alegerile din trecut doresc acum să le evoc.

Dreptul la vot l-am căpătat tîrziu, abia după încheierea războiului. Iar la urne m-am prezentat pentru prima oară cu prilejul alegerilor de la 19 noiembrie 1946. Eram pe atunci secretar organizatoric al unei circumscripții de partid și imi amintesc că nu cu mult înainte de alegeri, a venit la mine un tînăr muncitor să-mi aducă la cunoștință că a primit ordin de concentrare, drept care, pentru o perioadă nu va fi prezent la viața organizației. Omul era căsătorit, iar nevasta urma să nască foarte curînd. Ne-am despărțit după ce l-am asigurat că vom avea grijă de familia sa. A plecat, dar s-a întors într-un sicriu. Fusese împușcat chiar în ziua alegerilor, la o secție de vot din țară, de către o bandă de fasciști. Nu au ezitat să-l impuște, deși purta uniformă armată române. La scurt timp după înmormintare, soția celui căzut la datorie a născut un băiețel căruia i-a dat numele

tatălui — Viorel. Și cum viața merge înainte, femeia s-a recăsătorit tot cu un muncitor. Acesta, cu timpul a absolvit liceul, apoi o facultate, dobîndind titlul de profesor în științe sociale. Soția lui a cunoscut și ea un drum asemănător. Băiatul — acel fiu al „revoluției” — a cunoscut din plin binefacerile luptelor și realizărilor noastre — a învățat, a studiat, a ajuns ofițer. Ofițer este și astăzi.

De ce mi-a venit în minte tocmai acest episod?

Pentru că între acea toamnă cenușie, mizeră și dramatică a anului 1946 și acest început luminos de primăvară al anului 1980 există o legătură indisolubilă de singe și sudoare, devenită, după scurgerea anilor, istorie contemporană.

Am mai țînuit să evoc acest episod și pentru că între Manifestul F.N.D. din 1946 și cel din 1980 al F.D.U.S. există, consider eu, o continuitate istorică, ascendentă ce ne dezvăluie convingător și de-a pururi concordantă deplină dintre cuvîntul de foc al Manifestelor și faptele noastre. De la Manifestul din 1946 și pînă la cel de astăzi care, prin obiectivele sale, ne apropie de anul 2000, poporul român a străbătut, loialtă cu naționalitățile conlocuitoare, ani de trudă, de sacrificii, de eroism revoluționar. Nimic nu ne-a căzut din cer, ne amintea tovarășul Nicolae Ceaușescu. Nimic nu ne-a fost dăruit.

Stropul de singe de la 19 noiembrie 1946

a fost al unui tînăr comunist, în uniformă militară.

Stropul de sudoare, căzut ca o sămință sănătoasă pe frontul reconstrucției țării, iar apoi pe cel a construcției, a fost al tuturor celor care s-au născut pe pămîntul României — maghiari, germani, evrei — și care au vibrat la chemările revoluționare și patriotice ale P.C.R.

Este, asadar, vorba de lupta noastră, sub conducerea P.C.R., întru înălțarea unei României socialiste, multilateral dezvoltată și stăpînă pe soarta sa. N-am fi ajuns nicicînd la mult visata independență și suveranitate națională a țării, dacă de la un Manifest la altul, n-am fi trudit zi și noapte, fără preget, într-o unitate deplină, pentru a făuri, dezvoltă și consolida acea bază economică menită să îngăduie României socialiste, în cadrul diviziunii internaționale a muncii, să iasă cu produsele muncii sale spre cele patru zări de lume.

Nimic nu ne-a căzut din cer. Nimic nu ne-a fost dăruit.

În acest sens, argumentele ne sînt propriile noastre realizări. Nu cred că există alegător, tînăr sau bătrîn, care să nu aibă argumentul său intim. Al meu, de pildă, se numește Roman, adică orașul meu natal. În 1945, tîrșușorul meu, acest tîrșușor străvechi parea gata să se năruie sub povara timpurilor postbelice. Locuitorii îl părăseau cu tristețe și cu nostalgie. Deznodămîntul parea de neevitat. Astăzi însă

Romanul are un ghid turistic, semn că nu te poți descurca în înțelegerea miracolului: romașcan fără a-l consulta.

Sînt un scriitor care umblă mult prin țară, dar nicăieri altundeva n-am înțeles mai bine și mai profund tainele lăuntrice, contradictorii și dramatice ale alianței dintre muncitori, țărani și intelectuali. Au venit la Roman oameni de pe alte meleaguri ale țării care, împreună cu localnicii, pornind de la planurile de dezvoltare elaborate de partid, au deschis șantiere, au muncit cu sapa și tirnăcopul, au zidit fabrici și întreprinderi, au învățat profesii nevisate de părinții lor — plugari din tată-n fiu — au construit cartiere noi de blocuri, s-au mutat în ele, au devenit romașcani. Într-un cuvînt, și-au făcut daruri din munca și sudoarea lor. Astăzi, poposec la Roman oameni de afaceri din mari țări industrializate, pentru a încheia tranzacții cu Fabrica de țevi (pentru forat), cu Întreprinderea mecanică (strunguri carusel ultramoderne, și nu numai strunguri), Fabrica de zahăr... Se află în construcție și o platformă chimică... Romanul nu mai aparține de mult moșierului Manolescu-Strunga, celui ce se alegea mereu în parlamentele țării, ci celor ce-și aleg astăzi propriii lor reprezentanți la cirna statului.

Voi vota și la 9 martie 1980, cu gîndul la Roman, iar a vota înseamnă pentru mine a opta și pe mai departe, pînă la capătul vieții, pentru acel semn electoral din 1946 — „Soarele” — simbolizînd viața, lumină, floarea păcii.

Haralamb Zîncă

De la suflet la suflet

MAI văd mișcările, ca un dans modern, ale miinilor, trupului, mușchilor, mișcări perfect sincronizate, ritmate, cronometrate, conectate la firul gândirii. Ușor părea acest dans al dimineții de muncă, ce captiva privirile. Frumos, elegant era în fulgerarea scintei-toare a sudurilor. Nu desluseai efortul. Vedeați și nu vedeai timpla, surisul, grija de clipa următoare în care ritmul, nearătându-se greutatea, se perpetua ore întregi, zi după zi...

Și imi inchipuiam odihna puțină, mai mult cercetind tiparele cărților, odihna tinerilor pregătindu-se pentru clipe următoare, pentru anii următori, pentru viață, căutând împlinirea cu trecerea anilor. Și imi aminteam cerințele noi, continue, rostite de inginerul Simion Săpunaru, directorul general al centralei de autoturisme. Și imi aminteam hotărârile asupra viitorului dezvoltării economiei și culturii județului subliniate de tovarășul Ion Sirbu, primul secretar al Comitetului județean Argeș.

Și în văzduhul gândirii aud vocile copiilor, membri ai cenealului uzinei, cenealul „Primii pași”.

Aud lauda adusă de ei vieții, patriei, conducătorului.

Și văd în lumina spiritului dragostea față de scrierea și cuvântul românesc reflectate pe fețele lor.

Dulcea limbă română care, dezvăluind puterile conștiinței, ridică strălucirea științei și tehnicii românești, aprinde iubirea față de om, de la suflet la suflet, iubire prin care ne rostim, prin care ne arătăm frumusețea muncii, a vieții, a speranțelor primăverii acestui an.

Hotărârile primăverilor noastre, mereu innoitoare, trecind victorioase prin uriașe bătălii pentru pace, libertate, independență și înflorirea demnității omului poartă în ele ca un nimb abura poeziei.

Ele cer o totală dăruire, tărie spirituală, o cosmică înfruntare cu oricare primejdie a morții, pentru păstrarea ființei, pentru perpetuarea acelui dans în al muncii, conectat la firul gândirii umane.

Hotărârile primăverilor noastre se arată limpede înălțate în văzul lumii odată cu steagul alb de mii de ani păstrat și purtat deasupra nașterilor, innoirilor și victoriilor noastre.

Totul părind ușor, a uimire, frumos ritmat, cum pare și abura poeziei cuceritoare a cerului de pace și frumusețe din om.

Violeta Zamfirescu

Blaj

„Mica Romă”

EXISTĂ puncte nodale de frumusețe a lumii, există așezări umane încărcate de istorie și de artă. Există locuri peste care va sufla totdeauna spiritul. Există un oraș cu 22 000 de locuitori, înscris în nucleul iradiant al spiritualității acestui popor înrădăcinat de milenii în humusul fertil al pământurilor românești. Există Blajul care se descoperă vederii călătorului la începutul lunii martie, de pe înălțimile albe de ninsori străjuite de teiul eminescian. Pentru că mai există un arbore sacru, în afara orașului culturii, Iași, cetatea de vis a celui mai mare poet român. El se înalță la orizontul transilvan, acolo unde cerul, astăzi atât de profund albastru, atinge inefabil undulația mioritică, divină alternantă a unui alt mare poet, învecinat acestor mirifice zone, Lucian Blaga. De pe treapta cea mai înaltă a vastului amfiteatru geologic străbătut de undele îngemănate ale celor două Tîrnave, va fi salutat, în extaz, adolescentul romantic Mihai Eminescu, pelegin în Transilvania, mica Romă. Omega lui se îndreaptă către steaua latină orientatoare a învățătorilor care au strălucit în perimetrul Blajului, unde se amalgamează în mari creuzete frumusețea alternantă a erelor. Acești învățați care studiaseră îndelung la marea Romă, Caput Mundi, aflaseră acolo cheile istoriei românești. Ei putuseră citi pe cilindrul de marmoră și de artă al Columnei lui Traian actul de naștere al poporului român, dovada de piatră a vitejiei strămoșilor, semnul perfect al latinității răsăritene.

De la acest punct legendar de popas pe creastă al luceafărului poeziei românești se deschide vederii, la orizontul îndepărtat, nobila emblemă a orașului, Cimpia în care au răsunat vocile grave ale luptătorilor pentru libertate națională și socială, pentru recunoașterea drepturilor fundamentale ale românilor din Transilvania. În incinta sacră a Cimpiei Libertății se înalță statuile acelor care au reprezentat, cu eroismul gândirii și al faptei, partea de jertfă și luptă românească la marile furtuni revoluționare ale primăverii popoarelor din anul istoric 1848. Se profilează, nu departe, zidurile școlii întemeiată pentru luminarea minților, în urmă cu 225 de ani și catedrala în care au răsunat cuvintele de flacără ale lui Simion Bărnuțiu, îndemnind la lupta pentru libertate și dreptate socială. Aci se află

și cea mai mare bibliotecă pe care a putut-o stringe și cu cită dragoste de cartea românească ilustrul reprezentant al culturii, unul dintre întemeietorii filologiei românești, Timotei Cipariu.

DAR în acest oraș în care fiecare pas trezește ecourile vaste ale istoriei pulsează intens viața contemporană a culturii, ale cărei unde vii le poate recepta orice călător care întâlnește oameni ai muncii, ce învățând de la istorie, au dezvoltat și dus mai departe aceste înaintate tradiții ale existenței orașului, întregindu-le cu o nouă viziune despre lume, despre omul care află în organizarea instituțională prezentă premisele dezvoltării și înfloririi personalității sale. Am ascultat zeci și zeci de oameni ai Blajului care, vorbind despre viața și realizările lor, își exprimau, cu fermitate deplină, încrederea în mersul mereu ascendent al societății românești. Am fost martorii credincioși ai unui viu, lucid și patetic dialog între creatorii valorilor materiale și spirituale. În splendidul Combinat de prelucrare a lemnului, uzină vie a înfrumusețării vieții și caselor noastre, ni s-a vorbit cu îndreptățită mândrie despre iradierea producției acestei întreprinderi în mai mult de 25 de țări ale lumii, încrederea nu lipsesc Italia, Franța, R.F. Germania, Anglia, ale căror tradiții în arta lemnului se înscriu de secole între certele realizări de artă a mobilei. Nu vom uita fervoarea tinerilor în raportarea activității lor de făuritori ai valorilor materiale, setea lor de cultură, cunoașterea temeinică a istoriei orașului lor, împinsă pînă la dorința exprimată cu patos, de reîntoarcere în pământul Blajului, a marelui precursor al Școlii ardelenne, Ioan Inocențiu Micu-Klein, ale cărei rămășițe repauzează într-o biserică a Cetății Eterne.

Cultura influențează covârșitor întreaga societate contemporană, finalitatea ei fiind modelarea omului nou, în osmoză cu tradițiile cele mai nobile ale unui popor, generate și plăsmuite în focul luptelor sale naționale și sociale. Blajul rămîne un luminos punct de referință în dramatica istorie a poporului român, un centru emblematic al existenței sale în eferescența creatoare a prezentului.

Alexandru Balaci

Constructorii de la Tg. Mureș

ACUM un deceniu, cartierul „1848” din Tîrgu Mureș n-a existat decît pe masa de lucru a proiectanților. Lucrările propriu-zise au început în anul 1971 și au fost terminate recent, în cinstea alegerilor de la 9 martie. În numai nouă ani, deci, aici, la marginea municipiului Tîrgu Mureș, s-a înălțat un oraș nou de 30 000 de locuitori. În acest oraș nou este greu să vorbești despre așezarea de altădată, intrucît chiar și cu cinci ani în urmă majoritatea suprafeței actualului cartier era ocupată de pășuni și de grădini de zarzavaturi.

Tovarășul Ironim Buda, primarul municipiului Tîrgu Mureș, consideră acest cartier ca un capitol însemnat, dar numai un capitol, într-un lung proces de edificare socialistă a acestor meleaguri transilvănene, intrucît, în viitor, cartierul „1848” va fi legat de cartierul în construcție „Tudor Vladimirescu”, în așa fel ca vechiul municipiu să fie mărginit aici, pe partea sud-vestică, de un adevărat oraș modern de 60 000 de locuitori.

— Dar putem considera și noul cartier „1848” un oraș întreg — adaugă tovarășul primar — intrucît înainte de Eliberare Tîrgu Mureș avea doar treizeci de mii de locuitori, adică exact cît are acum numai acest cartier construit pe fostul platou Dimbul Pietros. Prin construcția de locuințe, de fapt, ne străduim să ținem pasul cu dezvoltarea generală a orașului. În această privință am amintit o cifră care, cred că acum, în ajunul alegerilor, are o putere de simbol: producția industrială a orașului de astăzi este de 36 ori mai mare decît a fost în anul 1948, iar de la ultimele alegeri și pînă azi s-au mutat în locuințe noi zece mii de familii. În următorii cinci ani, vom crea 5 100 de noi locuri de muncă și, paralel, vom construi încă 12 000 de apartamente, majoritatea în cartierele noi de pe malul drept al Muresului.

La 9 martie, Koszta Árpád va participa pentru prima dată la alegeri în noul său cartier numit „1848”. El nu este doar locuitorul acestui cartier, ci și proiectantul șef; pe masa lui de lucru s-au conturat prima dată, acum zece ani, liniile bulevardului „1848”, străzile „Ion Buteanu”, „Kóos Ferenc”, „Ceahlău”, „Măgura” etc., cu blocurile lor elegante, cu scările, grădinițele, magazinele lor. Dar nici acum cînd santierele din cartier și-au atins scopul, cînd orașul se găsește în forma lui „finită”, cum s-ar spune, Koszta Árpád nu se simte ușurat, nu se odihnește: Institutul județean de proiectări este asaltat de noi comenzi, între care construcția unui centru industrial-cultural.

Așadar, constructorii orașului întîmpină ziua de 9 martie cu acest nou cartier „1848”. Koszta Árpád și colegii săi, arhitecții Maria Dragote, Biró Anna, Burkhardt Árpád, Doru Lăcătușu, Bartha Károly, Heim László și alții, vor vota pentru viitorul patriei comune, pentru viitorul României socialiste, care face posibil acestei tinere generații de constructori ca, prin munca și creația lor, să se afirme ca participanți direcți la edificarea socialismului și comunismului pe pămîntul românesc.

Barabás István

Îmi dau votul

Îmi dau votul, din toată inima, patriei,
Votez viitorul spre care ne îndreptăm.
Curg clipele din ceasornicul cetății
Și oamenii le transformă în victorii.
Muncim cu toții în fabrici, în uzine,
Pe cîmpiile pline cu holde,
Îmi dau votul, din toată inima, zilei de
miine,
Cea care crește ca o floare de lumină
Din palmele copiilor.

Mară Nicoară

La drum, primăvara

1.
Și iar miinile,
grele și sacre,
rarefiază dimineața
pădurea,
ascult
primăvara
pulsul ei accelerat,
sufletul meu
e populat
de agitația păsărilor —
în Țara de sus,
în Vasăr, la Vișeu,
cazi pe neașteptate
dar
te renaști.

2.
Seara
cînd soarele

șovăie încă,
oamenii stau
în sala larg deschisă
a pădurilor,
iar gîndurile lor
parcă ar vrea
să plece departe
în legea fumului.

3.
În partea inimii
Țara,
iar în lumina ei
tirzie
carii inhămați —
mirosul lor
se pierde în vînt,
urmele lor
sînt spălate de ploaie,
umbra lor

trece asupra noastră
la margine de drum.

4.
Țară de sus,
țară lingă nori,
în pădurile tale
cules-am basme,
purtai o iie
din vîntul blind
al primăverii —
în acest Martie
voi reveni
să te revăd
rizind.

Claus Stephani
În românește de
A. DUMBRAVEANU
și H. FASSEL

Bacău azi

SCRIITORII ȘI ȚARA

LA BACĂU

● IN cadrul acțiunilor organizate de Uniunea Scriitorilor consacrate evenimentului alegerilor, ieri, 5 martie, a avut loc o vizită de documentare în județul Bacău, condusă de președintele Uniunii Scriitorilor, George Macoveșcu, membru al C.C. al P.C.R., la care au participat: George Bălăiță, secretar al Uniunii Scriitorilor, Franz Storch, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Traian Iancu, directorul Uniunii Scriitorilor, Sergiu Adam, Onița Bădiță, Vasile Băran, Constantin Călin, Radu Cârnecki, Calistrat Costin, Constantin Th. Ciobanu, Adrian Cernescu, Dan Cristea, Dan Deșliu, Mircea Dinescu, Constantin Florea, Nicu Filip, Constantin Georgescu, Al. Gheorghiu-Pogonești, Stellan Gruia, Vlad Mușatescu, Damian Necula, T. G. Maiorescu, Marian Popa, Vlad Sorianu, Ion Tușui, Haralamb Zincă. Scriitorii au fost primiți la Comitetul județean P.C.R. — Bacău de către tovarăsa Alexandrina Găinușe, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului județean Bacău al P.C.R. La întîlnire au participat: Constantin Toma și Vasile Popa, secretari ai Comitetului județean de partid, Petre Enășoiaie, președintele Comitetului de cultură și educație socialistă al ju-

deului Bacău, Pintilie Rusu, șeful secției de propagandă al Comitetului județean P.C.R., și alți activiști de partid din județ. Tovarăsa Alexandrina Găinușe a făcut o amplă expunere asupra realizărilor din județul Bacău, precum și asupra perspectivelor sale de dezvoltare în lumina hotărîrilor Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român. În cadrul întîlnirii, președintele Uniunii Scriitorilor a înfățișat unele din preocupările scriitorilor prezenți, ale celorlalți membri ai breslei scriitoricești, care participă la ampla campanie electorală, angajându-se să oglindească, și mai mult, în operele lor, activitatea oamenilor muncii antrenați în vasta operă de construire a societății socialiste multifazic dezvoltate în România, sub conducerea Partidului Comunist Român.

În cadrul vizitelor de documentare, scriitorii au vizitat Întreprinderea metalurgică și Întreprinderea de confecții „Proletarul” din Bacău și au participat la festivalul literar consacrat alegerilor de la 9 martie, care a avut loc la Teatrul de stat „Bacovia”, în fața unui numeros public.

Cuvintele

HARTA actualului județ Bacău seamănă cu o foaie de manuscris ținută în bătaia vântului sau cu un pergament străvechi abia desfășurat. Cea din vremea lui Bandinus, mesagerul papal de acum trei secole, are altă înfățișare. În hotarele lumii vântul istoriei bate ca în pinzele unei corăbii. Ținutul Bacăului din vremea lui Alexandru cel Bun, de pildă, plutește în memoria mea ca o insulă fericită. Era după descălecarea și înainte de marile cumpene, zurzetul albinei se auzea de la mari depărtări, drumurile care legau Baltica de Pontul Euxin erau sigure și bine apărate, pe atunci dădeam cu imprumut oșteni-tărani călărind ca nălucile cai mărunți cu potcoave de argint și care puneau pe fugă mai în glumă-mai în serios ditamai namilele teutone acoperite cu fier din creștetul trușafă pină la copita armăsarului și primeam în dar cu mulțumire pocuții cu care nu aveam ce face... Nu, nu cred că m-aș fi simțit la larg în vremurile patriarhale. Prea multă liniște! Firește, vis, legendă, fantasmagorii, cuvinte. Urmăresc fără întrerupere o construcție, un fel de a reface lumea prin cuvînt și locurile astea revin mereu. Vorbesc tot timpul despre ele, fie că imaginez, fie că transcriu direct cotidianul. Este un foraj continuu care trebuie să ajungă în cele din urmă în stratul nobil. Aici sînt marile mele rezerve. Memorie și experiență, un laborator complicat unde nimeni, în afară de mine, nu poate lucra fără să-și ardă miinile cu acizi, și asta încă n-ar fi nimic. Cînd lipsesc eu, chiar dacă ușile și ferestrele sînt deschise, nimeni nu poate da de capăt retortelor care continuă să fiarbă. Trebuie, oriunde aș fi, să vin să fac ordine, să plec din nou și să revin. Caut piatra filosofală și asta cere timp, se știe. Aici m-am născut. Aici au murit mama și bunica. Aici trăiește tatăl meu. Aici a scris Bacovia. Am prieteni în ținutul asta, o mulțime de cunoștințe, am oameni care mă iubesc și asta face mai mult decît le-aș putea eu da vreodată. Ce spun acum nu e numai decît nostalgie, amăgire, șarlatanie, cîrlige de om cu călimară și condei. Doar ne cunoaștem oarecum, trebuie să avem încredere, măcar din cînd în cînd, unii într-alții, să nu ne temem de cuvinte, asta e o găselniță, să le folosim, să le biruim, asta da. Omul se mișcă, își schimbă locul, caută, vrea să facă ceva. Nu mă simt singur și nici lipsit de puteri în casa unde stau acum. Dimpotrivă. Dar locul natal este lampa, fumegîndă poate, dar nestinsă, care îți arată drumul. Așa trebuie să fie și nu mai așa rămii tu însuși. Am scris de multe ori la gazetă despre acest loc care astăzi înseamnă schimbare radicală. Am privit o zi și o noapte, ca în fumul unui oracol, norul de praf peste cartierul demolat, bulldozerul și șobolanii fugînd printre grinzile putrede ale maghernișilor și din întunericul beciurilor de sub prăvăliile și circiumile mari și mici de altădată. Am scris despre orașele noi, despre cele vechi și în schimbare, despre oameni, case, mașini, evenimente. Am folosit cifre, biografii contemporane, documente. Acum las numai cuvintele în licărul lor. O încercare.

George Bălăiță

„Mi-am realizat toate profețiile politice”

DESEORI, spre a scrie despre un loc, despre un timp, îți trebuie, în afara celor știute de tine, o documentare, o răsfoire a unor pagini de istorie, care să-ți fixeze mai precis ideile, faptele, eroii, toate dîndu-ți laolaltă împlinirea acelei secțiuni de viață în timp. Este, de fapt, o punere de acord a unui prezent pe care-l trăim zi de zi cu un trecut din care venim, pe care-l continuăm intrînd și noi în el pe nesimțite. În felul acesta, lucrurile obișnuite se topesc intrînd în conul de umbră al uitării, rămînd încet, încet doar chipul luminos al evenimentelor și al oamenilor care le-au înfăptuit, al ideilor care le-au animat trecerea. O trecere care lasă în urmă pași, cîntece, drumuri, edificii și năvala de viață a celor care, generații după generații, zidesc la cetatea de suflet a nației. Ținutul Bacăului se înscrie armonios acestor considerații.

Aflat la răscrucea unor străvechi drumuri care au împletit destine economice, politice și culturale de-a lungul văilor Siretului, Bistriței și Trotușului, Bacăul poartă amprenta unei nobile și fecunde existențe. Ajunge, doar (dincolo de urmele lăsate aici de dialogul dintre grecii pontici — mai apoi români — și dacii, dintre românii aflați de o parte și de alta a Carpaților), să spunem un singur cuvînt-lemblemă cu adînci și largi rezonanțe în inimile noastre: la Borzești, nu departe de așezarea Bacăului, s-a născut Ștefan cel Mare, acel soare al Moldovei, spre care, așa cum știm, și-au întors privirile și nădejdele, la ivirea pericolului otoman, nu doar numai românii de pretutindeni, ci și multe capete încoronate din Europa. Dar Bacăul, el însuși, ca adevărat centru de viață românească, s-a vădit a fi temeinică vatră de civilizație, dealurile de la Călugăra păstrînd vestigiile neimblinziților daci liberi din secolele II—IV e.n. Menționat prima dată ca așezare urbană printr-un act dat de Alexandru cel Bun în 1409 de la curțile sale din Bacău, devenit apoi reședință domnească a lui Alexandrel,

fiul marelui Ștefan, de la care ne-a rămas biserică-citorie și curțile domnești, orașul de la îmbrățișarea Siretului cu Bistrița a strălucit în secolul al XIX-lea prin fiii săi legați de luminoasele idealuri ale înfăptuirii unirii și independenței statului român. Să-l numim în acest letopisef al gloriei pe bardul de la Mircești — băcăuan prin naștere și prin deseale-i reveniri aici —, pe înflăcăratul patriot Costache Negri de baștină de la Tg. Ocna, ori pe maiorul Ene, unul din neuitații eroi căzuți în războiul de la 1877.

În pofida unor vicisitudini de ordin economic și politic, Bacăul a crescut, totuși, înscriindu-se prin contribuții de excepție la sporirea tezaurului spiritualității naționale. Să amintim că la Tescani marele George Eneșcu a compus capodopera sa *Oedip*, că aici, la Bacău, și-a creat opera unul din poezii de geniu ai liricii universale, Bacovia, că tot de pe plaiurile acestui ținut s-au ridicat creatori și oameni de cultură de aleasă ținută: pedagogul și sociologul Grigore Tăbăcaru care, împreună cu Bacovia, a scos prima serie a revistei „Ateneul cultural”, savantul de renume mondial, naturalistul Ion Borcea, pictorul Nicu Enea și mulți alții.

NOTÎND că județul Bacău are și o puternică tradiție revoluționară și muncitorească (luptele de pe Valea Trotușului, de la Fabrica de postav din Buhuși, de la „Letea”, „Partizanal” etc.) precum și răscoalele țărănilor din 1907, de la Buda, Blăgești, Racova etc.) nu facem decît să arătăm că puternica dezvoltare economică de azi a orașului și județului Bacău este urmarea firească a creșterii și aici, ca peste tot în România, a puterii clasei muncitoare, a construirii, sub conducerea Partidului Comunist Român, a unui timp al libertății și dreptății sociale. Pe această temeinică bază materială s-a dezvoltat o viață spirituală armonioasă cuprinzînd în sine tradiții de neam alături de luminoasele fapte ale spirituali-

tății noii vieți. La Bacău, la Onești, Moinești, Buhuși, Tg. Ocna, Slănic-Moldova, Comănești ca, de altfel, în toate așezările din această parte a țării pulsează o vie activitate culturală, de învățămînt și creație științifică. Alături de larga rețea de școli de toate gradele, de cămine culturale, cluburi, grădinițe, cămine de copii, toate contribuind la bunăstarea socială și spirituală a populației, județul și orașul lui Bacovia beneficiază de o serie de instituții și așezăminte de cultură de remarcabil nivel calitativ: Institutul de învățămînt superior, Teatrul dramatic „Bacovia”, Teatrul de marionete, Centrul de îndrumare al creației și mișcării artistice de amatori, Școala populară de artă, Filarmonica de stat, muzeele de istorie, artă și științele naturii, societăți culturale, laboratoare și stațiuni de cercetări, o filială a artiștilor plastici, bibliotecă municipală, ziarul „Steagul roșu”, revista de cultură „Ateneu”, librării, săli de expoziție, o excelentă întreprindere poligrafică etc. Fără îndoială, aceasta este o zestre bine gândită, bogată în diversitate, cu influențe dintre cele mai benefice asupra omului, care găsește în activitatea acestora hrana de suflet, descoperindu-se astfel pe sine puternic și stăpîn pe cele ale sale.

Tirgul, odinioară putrezind sub ploile toamnelor, victimă a unui timp și sistem social de inechitate și exploatare, s-a ridicat în anii socialismului în lumină și înflorire. Mari întreprinderi industriale și economice, un comerț înfloritor, largi cartiere de blocuri, parcuri, hoteluri, o bogată rețea cu diverse servicii pentru populație și o lume puternică, tinăra, privind cu încredere viitorul. Peste tot în cuprinsul județului, în orașe, în sate un gînd de muncă și de împlinire.

Prin codrii Bacăului vînt proaspăt de primăvară, iar Poetul din bronzul său respiră calm: „Mi-am realizat toate profețiile politice, sînt fericit...”

Radu Cârnecki

„Luna cărții la sate”

● ZIUA de duminică a marcat încheierea unei manifestări culturale de tradiție: „Luna cărții la sate”, desfășurată anul acesta în cadrul Festivalului național „Cintarea României” și sub semnul aniversării a 2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat și independent condus de Burebista.

La Tîrgu-Cărbunești, județul Gorj, a avut loc o manifestare la care au luat parte reprezentanți ai Consiliului Cultural și Educației Socialiste, Centralei editurilor, membri ai Uniunii Scriitorilor, editori, activiști de partid și de stat din județ, numeroși oameni ai muncii. A fost prezentată o sinteză a manifestărilor politico-educative și cultural-artistice desfășurate în ediția jubiliară a tradiționalei manifestări, subliniindu-se faptul că în toate așezările patriei au avut loc expoziții, simpozioane, vernisări de expoziții de carte inspirate din trecutul de luptă al poporului nostru și din realizările României contemporane, sub conducerea partidului, întâlniri ale cititorilor cu scriitorii și editori, cu membri ai cenaclurilor literare, spectacole de poezie și muzică susținute de artiști amatori, de actori ai teatrelor din țară și artiști ai ansamblurilor profesionale la care au luat parte sute de mii de oameni ai muncii din mediul rural, elevi, tineri și vîrstnici, bărbați și femei. În cadrul acțiunilor respective, în programele cultural-artistice au fost evidențiate realizările cu care națiunea noastră socialistă se prezintă, sub conducerea partidului, în actuala campanie de alegeri ale deputaților în Marea Adunare Națională și în consiliile populare.

În continuare a avut loc simpozionul „Tudor Arghezi — poezia, sinteză a uma-

nității”, organizat de filiala Gorj a Societății de științe filologice. A fost vernisată, de asemenea, expoziția de carte „Arghezi”, S-a desfășurat apoi o sezoare literară găzduită de sala cinematografului din localitate. Festivitățile s-au încheiat cu spectacolul artistic „Votăm cu țara” susținut pe scena căminului cultural de către artiști amatori ai ateneului popular „Constantin Brâncuși” din Tg. Jiu.

Și în comuna Vinători-Neamț, situată la poartele bătrinei Cetăți a Neamțului — localitate unde a trăit și creat marele prozator moldovean, Mihail Sadoveanu — s-au desfășurat o amplă sezoare literar-artistică, numeroase manifestări politico-ideologice și cultural-educative. Peste 2000 de oameni ai muncii din satul copilăriei lui Ion Creangă și din preajma secularilor „codri de aramă”, cîntați în neasemuite versuri de luceafărul poeziei românești, au participat la aceste manifestări. Alături de recitalul poetic, susținut de scriitorii bucureșteni și ieșeni, de lansarea lucrării antologice „Carmen Saeculare Valachicum” — tipărită și prezentată de redactorii ai Editurii Minerva — au fost vernisate expozițiile: „Ediții ale operei sadoveniene”, „Producția românească de carte în cincinalul afirmării revoluției tehnico-științifice”, și „Lumea văzută de copiii din Vinători”. Hărnicia și măiestria oamenilor de pe meleagurile Neamțului au constituit repera unei alte expoziții, de artă artizanală, semnată de cei mai buni meșteri populari ai locului. Programul a fost completat de un recital de versuri patriotice, prezentat de membrii cenaclului „Mihail Sadoveanu” din localitate, care au difuzat, cu această ocazie, foaia literară „Lumina”.

Adunare festivă la Tîrgu-Cărbunești prilejuită de Luna cărții la sate

Recital de poezie la monumentul lui Tudor Arghezi (Liceul „Tudor Arghezi” din Tîrgu-Cărbunești) Fotografii de Vasile Blendea

La Tîrgu-Cărbunești

PRIMA bibliotecă din satul meu a fost un dulap. Îi țin minte și acum culoarea, era maro și avea o lăcățică a cărei cheie stătea la învățător, iar dulapul, în holul școlii, pe atunci mare, aș zice prelung. Cum tot astfel mi se părea și poteca Tîrgului. Potecile izvorau toate parcă din același loc și se duceau care încotro, una chiar pină la Vladimiri, satul lui Tudor, din cartea noastră de istorie. Despre celălalt Tudor, din cartea noastră de poezie, nu știm pe atunci nimic, deși, cum aveam să aflăm mai târziu, încă înainte de nașterea copiilor de vîrsta mea, marele poet își tipărise primul volum **Cuvinte potrivite** primit cu elogii de marii critici ai timpului și scosese prima serie a „Biletelor de papagal” — „cea mai mică foaie tipărită de la Gutenberg pină azi”. Ar fi fost prea mult să fi știut noi, pe atunci, că la Hobița (poteca dinspre nord) trecea pe acasă Brâncuși, iar pe la Cărbunești (poteca dinspre est) trecea, pe la bunicii săi, Arghezi. Ar fi fost prea mult, ba chiar o

minune. Noi, deși copii de școală... (Dar să ne dăm pe noi de o parte și să vorbim o clipă despre părinții și rudele noastre mai în vîrstă, acei părinți și acele rude care, cum prea bine scrie un poet de azi, „N-au trecut niciodată de clasa întâia /, se încălțau cu pluguri /, își arau singuri drumul, dintre ei și alte clase sociale.”) Noi și părinții noștri de prin acele locuri n-aveam cum să fi știut atunci de existența unui Arghezi și a unui Brâncuși. N-aveam. Scurt și exact, deși **Coloana**, deși **Cuvinte potrivite** existau. Opera își face loc și lustru etern prin timp — ne vom zice — și mai sint și alte argumente amăgitoare. Dar sint și adevăruri, aș zice, absolute: Cartea și Arghezi! Sculptura și Brâncuși! În acest chip putem discuta despre o scară a înțelegerii, despre un spirit al receptivității, despre revoluția din noi înșine. Noi ne aflăm acum la bunicii lui Arghezi și meditam, și tocmai acest lucru e acum cel mai important. Revin pe locurile natale condus parcă de un ghid turistic în propria mea casă. Fapt ciudat

care mă obligă parcă să descriu orașul în acest stil zicînd, din ceea ce știu, că Tîrgu-Cărbunești a intrat în categoria așezămintelor urbane din țara noastră acum doisprezece ani. Istoria? Se numise Petrești de sus, Tîrgu Petrești, Tîrgu Gilort, Tîrgu Bengăi (orașul se află pe o înaltă terasă formată din confluența Gilortului cu Blahnița — riu căruia noi, în copilărie, îi spuneam Blanița) iar, mai în urmă, Tîrgu-Cărbunești, denumirea venind de la faptul simolu că pe deal, simbăta, în fiecare simbăta, de sute de ani, de zeci de mii de săptămîni, se vindeau aici vite, iar, mai pe urmă, tot felul de alte lucruri (oricum e vorba de o atestare străveche, așezarea e menționată în documente încă de prin 1596 cînd în Tîrgu-Gilort își așeau reședința postelnicul, vâtaful, aproful). Eu, pe cînd m-am dus acolo pentru prima oară, am cumpărat, trimis de tata, șase ore pe jos, dus și întors, două kilograme de cuie pentru gard. Azi? Un orașel frumos, cu farmecul său adus de Cîmpu Mare și de Pădurea Mare de dinspre Tîcieni, zonă petroliferă cu cele mai tinere și bogate zăcăminte de țitei din România.

Sînt, așadar, din nou în Cărbunești. Împreună cu colegii mei **Dumitru Bălăeț**, **Liviu Călin**, **Iurie Hinoveanu**, **Gheorghe Istrate**, **Gheorghe Pienescu**, **Florentin Popescu**, **Ilie Purcaru**, **Mihai Tunaru**; se află cu noi și fiica poetului, **Mitzura Arghezi**. Ne întîmpină tovarășii **Elena Harișiad**, secretar al Comitetului județean Gorj al P.C.R., **Ion Mocioi**, președintele Comitetului județean de cultură și educație socialistă Gorj, și **Maria Popescu**, primarul orașului. Aici, în așezarea despre care Arghezi pomeneste ca despre o adîncă rădăcină de arbore fără moarte („Născut printr-o împrejurare de priășire oltenescă, gorjană”), în acest Cărbunești considerat satul lui Arghezi prin părinți, bunici și străbunici, are loc acum, în preajma unui eveniment cu semnificații deosebite, de amploare națională — alegerile de la 9 martie —, închiderea „Lunii cărții la sate”. Aici, pe cîmpiile și între dealurile de origine ale lui Tudor Arghezi, cel care va împlini, în prima lună a verii, o sută de ani și o vîrstă eternă.

Vasile Băran

La Vinători-Neamț

CIND Mihail Sadoveanu și-a ales, pentru odihnă, casa din Vinători-Neamț, a știut, desigur, că locul acesta de incintătoare frumusețe naturală este și unul al brațului harnic și al minții agere, al muncii neobosite și al cugetului adînc românesc. Intemeiată de bravii oșteni ai marelui Ștefan, comuna Vinători este astăzi una din cele mai puternice și mai înfloritoare. Vitregia destinului și sărăcia pămîntului au fost defînitiv învinse și comuna se poate mîndri, deopotrivă, și cu o istorie glorioasă, dar și cu un prezent dinamic, viu, tumultuos. Săpăturile arheologice de la Branștea și Gura Secului au scos la iveală mărturii grăitoare încă de pe vremea vechilor daci. În 1497, Ștefan cel Mare a dat una din bălăile lui pe aceste meleaguri. Petru Rareș și Alexandru Lăpușeanu au trecut și ei pe aici, lăsînd urme de neșters. În 1821, tot pe aici s-a dat una din marile bătălii ale Eteriei, iar în 1917, de aici, din Vinători-Neamț, a pornit un batalion de oșteni care a mers în marș forțat pină la Mărășești, întorcîndu-se apoi (cîți s-au mai întors) plin de glorie.

În prezent, comuna Vinători are 10 000 de locuitori și se poate lăuda și cu două moderne fabrici de cherestea, cu alte cîteva ateliere. Dar și cu un muzeu etnografic, cu o bibliotecă înființată în 1897 (cu 14 000 de volume, cu un valoros fond de carte veche, cu numeroase autografe de la Mihail Sadoveanu, în semn de prețuire

pentru cel care a fost și este Constantin Oancea, bibliotecar din 1947, vesnic tinărul și neobositul semănător de cultură, „bădia” Costică pe care îl cunosc și-l consultă și vîrstnicii și copiii). Cu un cenanclu ce poartă numele titanului prozei românești. Cu un nucleu de tineri poeți, artiști plastici și interpreți de muzică folk care au intrat deja în atenția Studioului de Radio din Iași, a revistelor din Iași, București sau Cluj-Napoca. Cu o revistă locală — „Lumina” — care acum, la începutul lui martie, a apărut în cel de-al doilea număr al său. Și, nu în ultimul rînd — sau, mai exact, și în primul și-n ultimul rînd — cu un primar — Dumitru Tîcu — care se ocupă nu numai de activitatea social-politică a oamenilor comunei, nu numai de treburile obștești, de dezvoltarea exterioră a localității, dar și de dezvoltarea interioară a oamenilor, de înălțarea lor spirituală, fiind el însuși un bun publicist, un culegător de folclor, un colaborator al revistei „Albina”, un adevărat animator al vieții culturale din Vinători. Îndrăgostit de aceste meleaguri atît de scumpe amintirilor lui Creangă ori Sadoveanu, Dumitru Tîcu a patronat înființarea muzeului etnografic și a participat efectiv la achiziționarea obiectivelor muzeale, printre care, de pildă, o foarte frumoasă tapiserie cu un expresiv portret al lui Cuza.

Lată doar cîțiva parametri care pot ex-

plica și afluența de public — de la mic la mare —, prezența numeroasă și răbdarea ingerească a celor ce au umplut pină la refuz marea sală a Căminului cultural, stînd ore întregi chiar și în picioare ca să participe, împreună cu reprezentanții ai Asociației Scriitorilor din Iași, ai Centralei editoriale, ai Bibliotecii Centrale de Stat, ai Comitetului județean de partid, ai Comitetului județean de cultură și educație socialistă, ai cooperației de consum, cu alți factori de cultură și ziariști din București și Piatra Neamț, cu artiști amatori din localitate, la ampla manifestare prilejuită de închiderea celei de-a XX-a ediții a „Lunii cărții la sate”.

Manifestarea găzduită în sala Căminului cultural din Vinători a cunoscut trei mari momente (o suită de cuvinte și scurte prelegeri, o sezoare literară, cu participarea poezilor de la Iași și din comună, și un bogat program de cîntece și dansuri prezentat de artiștii amatori din localitate), constituindu-se, totodată, într-un vibrant vot colectiv pentru alegerile de la 9 martie. În prezența tovarășului **Gheorghe Milea**, secretar al Comitetului județean Neamț al P.C.R., au luat cuvîntul **Gheorghe Bunghez** — președintele Comitetului județean Neamț de cultură și educație socialistă, **Marcel Drăgotescu**, vicepreședinte al aceluiași comitet, **Dumitru Tîcu**, primarul comunei Vinători, **Tiberiu Avramescu** (din partea Centralei editoriale), **Corneliu Simionescu** (din partea Editurii Minerva, prezentînd amintita antologie recent apărută), criticul de artă **Valentin Ciucă** (o scurtă prezentare a revistei „Lumina” și a colaboratorilor ei) și subsemnatul (o mică intervenție despre

începuturile literare ale lui Mihail Sadoveanu). La buna desfășurare a acestei acțiuni au mai contribuit tovarășii **Gheorghe Bondoc**, director adjunct al Bibliotecii Centrale de Stat, **Andrei Rusu**, redactor la Editura Minerva, **Marin Rădoi** din partea Centralei editoriale, **Gheorghe Borode**, din partea Centrocop, **Teodor Gheorghiu**, redactor la revista „Îndrumătorul cultural”, **Cristian Livescu**, critic literar și ziarist din Piatra Neamț. În frunte cu dramaturgul **Andi Andrieș**, președintele Comitetului județean Iași pentru cultură și educație socialistă, de la Iași au venit scriitorii **Al. Andriescu**, **Paul Balahur**, **N. Barbu**, **Vasile Constantinescu**, **Vicențiu Donose**, **Lucian Dumbravă**, **Carmen Gheorghiu**, **Vasile Mihăescu**, **Al. Pascu**, **Ioanid Romanescu**, **Silviu Rusu**, **Corneliu Sturzu**, **Nicolae Turtureanu** și **Horia Zilieru**. Împreună cu poezii ieșeni, au citit din versurile lor și poezii locale **Daniel Corbu**, **Maria Vartic**, **Maria Lucau**, **Nicolae Sava**, **Mina Zănoagă** și **Gheorghe Simon**.

Cu un soare ce strălucea primăvarațic peste manta de mătase argintie cu care erau acoperite dealurile și malurile Ozanei cea limpede, cu un pelerinaj la Muzeul „Mihail Sadoveanu” din Vinători și cu un popas de neuitat la Ancuța cea blindă și atît de pricepută de la hanul Branștea, s-a încheiat una din cele mai frumoase duminici ale legendarelor meleaguri nemțene, ale minunațiilor lor oameni, nu întîmplător evocați de pana lui Creangă și Sadoveanu.

Fănuș Băileșteanu

Sugestii eminesciene

COLECȚIA EMINESCIANA

Edgar Papu
POEZIA
LUI EMINESCU

DICȚIONARELE de specialitate literară și estetică nu ne dau o definiție a sugestiei, pare-se mai importantă în psihopatologie decât în artă, deși în acel domeniu vocabula s-a strecurat relativ mai tirziu, către sfârșitul secolului trecut. Am cercetat, în prealabil, *Dicționar de terminologie literară*, apărut în Editura Științifică, în 1970, iar apoi *Dicționar de estetică generală*, ieșit în aceeași editură, în 1972. La pag. 342 a acestei cărți, între cuvintele *succes (în artă)* și *suprarealism*, am găsit însemnarea noastră: *sugestie*? Cuvântul ne-a venit din limba franceză, în care este dat de dicționarele etimologice ca foarte vechi, dar derivatul său, *sugestiv* (în fr. *suggestif-ve*), ar fi împrumutat din engleză. Baudelaire, care cunoștea bine limba engleză, l-a folosit în studiul său, *Opera și viața lui Eugène Delacroix*, în 1863: „Delacroix este cel mai sugestiv dintre pictorii noștri”. Din punct de vedere literar, cel care a recomandat poezilor să sugereze, iar nu să exprime, a fost Stéphane Mallarmé, marele inițiator al ermetismului. A venit însă momentul, credem, să dăm definiția literară a noțiunii, atât de des întrebuintată în zilele noastre și admisă de poezia modernă ca un fel de lege, liber consimțită, spre a se diferenția de literatura tradiționalistă. A sugera, în opoziție cu a exprima, înseamnă așadar a nu spune lucrurilor direct pe nume, ci a le strecura înțelesul pe cale intuitivă, iar nu rațională. Cu finele lui antene, Saint-Beuve a depistat încă din 1868, înainte ca noțiunea estetică cea nouă să se impună, evoluția atât a poeziei, cât și a criticii contemporane. Iată ce spunea, în marginea unei cercetări biografice despre marele poet tragic Racine:

„Altădată, în perioada literară clasică, era socotit cel mai bun poet acel ce compusese opera cea mai desăvârșită, poemul cel mai frumos, cel mai plăcut la lectură, cel mai împlinit în toate, *Eneida*, *Ierusalimul*¹, o tragedie frumoasă. Astăzi lumea vrea altceva. Cel mai mare poet pentru noi este acela care, în operele lui, a dat cel mai mult cititorului să-și închipuie și să viseze, care l-a stîrnit să poetizeze el însuși. Cel mai mare poet nu e acela care a făcut cel mai bine: este cel ce sugerează mai mult, cel despre care nu se prea știe la început tot ce a vrut să spună și să exprime, și care vă lasă mult să doriți, să explicați, să studiați, să încheiați mult la rîndul vostru. Nimeni nu e mai motivat, pentru a exalta și a nutri admirație, decât acești poeți neisprăviți; căci se vrea de acum înainte ca poezia să fie în cititor aproape tot atât ca în autor.”

Și acum influența acestei tendințe asupra criticii:

„De cînd critica s-a născut și a crescut, de cînd ea năpădește totul, de cînd supralicitează în toate, ea nu mai iubeste operele de poezie scîldate într-o lumină perfectă și definitivă; n-are ce face cu ele. Vagul, obscurul, dificilul, dacă se combină cu oarecare grandoare, sînt mai ales treaba ei. Îi trebuie materie de construcție și de muncă pentru ea însăși. Nu este deloc supărată că are tortul ei de descurcat, și să i se dea din cînd în cînd, ca să zică așa, puțin de furcă. Nu-i displace să simtă că intră și ea parte într-o creație. Cînd le-am văzut și le-am admirat în puritatea lor de desen și în conturul lor, ce mai am de zis despre Didona² și Armida³, despre Bradamanta⁴ sau Clorida⁵, Angelica⁶ sau Herminia⁷? Vorbiți-mi de Faust, de Beatrice⁸, de Mignon⁹, de Hamlet, de aceste tipuri cu dublu și triplu sens, subiecte de discuție misterioase într-un ungher, mereu schimbătoare și nestatornice; vorbiți-mi de ceea ce dă motiv și pretext unor raționalmente complicate și considerațiilor nesfîrșite”¹⁰.

¹ La Gerusalemme liberata, 1581, de Torquato Tasso.

² Regina cartagineză din Eneida.

³ Magiciana din La Gerusalemme liberata.

⁴ Eroină războinică din ciclul poemelor medievale franceze închinat lui Aymon.

⁵ Fecioară războinică din același poem epic italian.

⁶ Probabil eroina din Orlando Furioso de Ariosto.

⁷ ?

⁸ Inspiratoarea lui Dante.

⁹ Eroina lui Goethe.

¹⁰ C.A. Sainte-Beuve, *Nouveaux lundis*, sfîrșitul studiului despre *Ultimele cinci luni de viață ale lui Racine*, II.

IMI CER IERTARE cititorilor pentru aceste cam prea lungi citate, dar pe de o parte ele îmi par revelatoare pentru evoluția atât a criticii cit și a unui anumit gust public, veche de peste o sută de ani, dar deconspirată, cum se spune astăzi, cu o intuiție critică genială, iar pe de alta, pentru actualitatea ei, într-un larg sector al criticii noastre literare de astăzi. Un astfel de exemplu este cartea recentă de glose eminesciene, semnată Edgar Papu¹¹.

Produs al școlii estetice a lui Tudor Vianu, dar și filosof al culturii și eminent interpret al lui Eminescu, Edgar Papu i-a consacrat o serie de studii aprofundate, la un înalt nivel de formulare critică, nu lipsite însă și de plăcerea unor valorificări noi, unele din cele mai neprevăzute. Ne bucură de cite ori creația lirică eminesciană este situată într-un cadru și la un nivel universal. Ne bucură și considerăm aceasta un act de dreptate, care întirzie încă să fie universal. Astfel, în anii trecuți, o bună traducere de poeme ale lui Eminescu a fost refuzată de cea mai rivnita editură pariziană, Gallimard, cu semnătura șefului ei, care ne vizitase țara și-și luase, poate, unele angajamente, a fost refuzată, zic, sub pretextul cam astfel formulat: „Domnul Eminescu nu se integrează climatului liric contemporan”.

Or, pentru Edgar Papu, Eminescu nu este numai egalul celor mai mari poeți lirici din toate vremurile, dar este și cel mai mare în atîtea și atîtea privințe. Astfel, cercetînd *Trăirea „departelui”*, adică a celui fenomen în care „departarea cea mai incredibilă devine astfel o categorie lăuntrică, ce-și asumă un rol chiar subordonator, făcînd să depindă de acțiunea ei regulatoarea toate celelalte coordonate din circuitul de existență al persoanei respective”, interpretul nu sovăie a-l decreta pe Eminescu „poate cel mai mare poet al departării pe care l-a dat omenirea, dotat cu o neîntrecută putere transgresivă în străbaterea spațiilor și a erelor”. Exegețul se sprijină atât pe marele poem eminescian *Memento mori* sau *Panorama deșertăciunilor*, în care „departele”, ca să întrebuintăm vocabula sa, este temporal, cit și pe poemele recent reevaluate în care același „departe” este spațial, interastral, ca în *Povestea magului călător în stele*, „marele său poem de extracție ocultă, inițiativă”. În trecut fie zis, o parte din critica noastră s-a certat recent pe prioritatea relevării elementelor ocultistice și inițiatice din opera lui Mihail Sadoveanu, iar *Craii de Curtea-Veche* au făcut mai de mult obiectul cercetării de aceeași natură a lui Vasile Lovinescu, rămasă însă inedită. Alt mare scriitor, Ion Barbu, și-a găsit, și el căutătorii în sectorul ocultistice și al magiei, astăzi la modă, chiar dacă, din punct de vedere estetic, nu luminează nimic.

Ca să revenim însă la plăcerile comparatiste ale lui Edgar Papu, vom mai releva că, într-un alt domeniu, *Concentrarea extensivă ca expresie întregitoare*, „apare superioritatea lui Eminescu asupra lui Lucrețiu”¹², vinovat de a cădea „într-un plat didacticism”.

Nu-mi cereți însă să definesc ce este aceea „concentrare extensivă”. Raportați-vă, în prealabil, la alt capitol, „Concentrarea intensivă — „Dulcele” eminescian”. Edgar Papu relevă „fenomenul inefabil a ceea ce numim „dulcele” eminescian”. Neoperind, la rîndul nostru, cu „inefabilul”, în care mai de mult am văzut o falsă categorie estetică, vom preciza că, spre deosebire de proliferarea nefericită a epitetului „dulce” la Vasile Alecsandri, condamnată ca atare de Edgar Papu, d-sa apreciază că Eminescu „reinscrie *dulcele* în registrul folosit de marii poeți ai tuturor timpurilor”. Să-i lăsăm pe aceștia deocamdată și să ne întoarcem la Eminescu, care și el, ca Alecsandri, a uzat și abuzat de acest epitet, comun de altfel tuturor poezilor minori post-nașoști. Am notat în lirica lui ca poet erotic: dulce copilă, trup dulce, ochi dulci, dulce față, dulce chip, dulce privire, membri dulci, piciorul dulce, mina dulce, dulce braț, dulci umeri, gură dulce, dulce glas, vorbe dulci, graiul dulce, dulcii sinului rodii și chiar singe dulce. Cum spuneam, spre deosebire de Alecsandri, care compromite epitetul, „Eminescu reabilitează sensul major al dulcelui și îl restitue în drepturile sale”. Nu știm prea bine care sînt aceste drepturi, dar epitetul a dispărut complet din vocabularul liric contemporan și nu-i regretăm lipsa. Uneori, epitetul este tautologic întrebuintat de Eminescu, ca în sintagma „vîntul... lin și dulce” (Cînd te-am văzut, Veneră), în care „dulce” este sinonim cu „lin”. Alteori, epitetul intră într-o serie mai lungă:

„Cu-a ta zimbire, dulce, lină, clară”
(Cărțile)

Sau:

„Dulce, pură, sintă și frumoasă”
(Care-i amorul meu în astă lume).

O singură dată, *dulcele*, într-o imagine a părului blond al iubitei, realizează un împătrîrit cumal sinestezic, și anume vizual, gustativ, olfactiv și muzical:

¹¹ *Poezia lui Eminescu*, Ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura Junimea, Iași, 1979 („Apărut 1980”, la justificarea tirajului), în *Colecția Eminesciana*, nr. 18.

¹² Titus Lucretius Carus, autorul poemului *De rerum natura*.

LEUL

Este un leu la circ și vreau
să mă duc să stau de vorbă cu el.

TOMA CARAGIU

L-AM întilnit o singură dată pe Toma Caragiu, dar nu pot spune că am dat mina cu el. Am făcut însă mult mai mult, un gest de neînchipuit cu cineva pe care îl vezi întîia oară. Cînd ne-am pomenit față în față, la intrarea blocului din strada Coloneade, eu coborînd de la prietenii pe care nu-i găsisem, el întorcîndu-se acasă, probabil că o clipă am rămas locului și unul și altul — vorbisem nu de mult la telefon — și atunci, fără să mă gîndesc, lășindu-mă în voia unui entuziasm exploziv, am întins mina spre capul lui, trecîndu-mi de multe ori degetele prin părul-i creț, neîncetînd să repet în timp ce-l priveam drept în ochi: — Ai fermecat o țară întreagă...

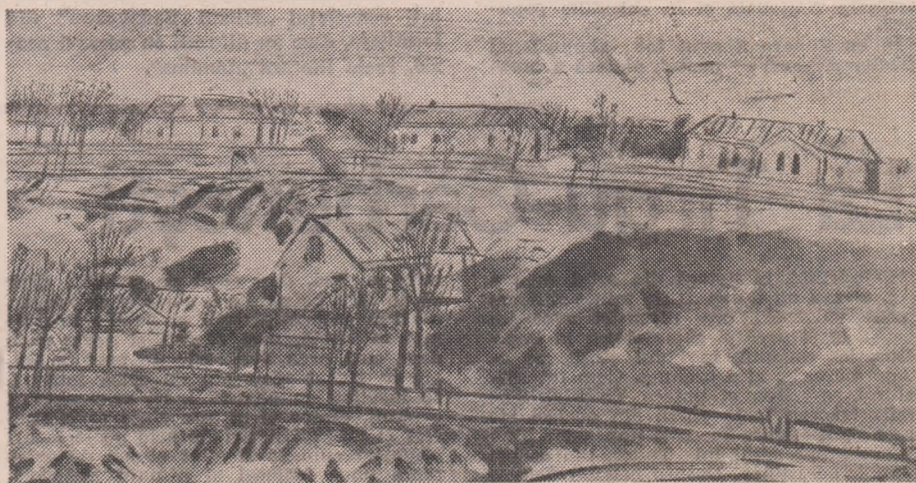
Dintru început, îi vorbeam la singular, ca regilor. Nu știu ce va fi gîndit, dar sta sub mingiștea mea, înclinînd ușor capul, asemenea unui berbec fabulos.

— Ai fermecat o țară întreagă... Alte cuvinte nu i-am spus și nu cred ca el să fi rostit vreunul, dar țîn minte cum se uita la mine, cuprins de un uriaș amuzament. Cu citva timp înainte mă chemase la telefon, intrînd de-a dreptul în subiect:

— Este un leu la circ și vreau să mă duc să stau de vorbă cu el. Toma Caragiu îmi propunea să scriu eu dialogul dintre el și leul de la circ.

Era o propunere cu totul neașteptată, dar de dragul lui poate aș fi încercat și cine știe ce și-ar fi spus unul altuia.

Geo Bogza

SORIN ILFOVEANU: Peisaj de iarnă

„Cu părul ei blond desfăcut, care curge
în valuri,
îmflat cu dulcele de miresme și cîntec”
(Dacă treci riul Selenei).

Un distih ca acesta, descoperit de noi, este și singurul la Eminescu în care adjectivul *dulce* se preschimbă în substantiv: *dulcele*, care devine în cercetarea lui Edgar Papu un fel de coordonată estetică, eminesciană, cuplată cu *dorul*. Scurtul capitol *Accepții ale „dorului”*, cu toată concentrarea sa, ni se pare cel mai puțin convingător, deși aduce un element nou în interpretarea faimoasei vocabule: *dorul* nu mai este expresia de „trăire” a unei lipse, a unui gol, ci „dimpotrivă, remediu la un gol, remediu poate parțial și provizoriu, însă nu mai puțin semnificativ pentru o reintegrare a omului în axul ființei sale”. Paradoxal, nu-i așa? Cînd încercăm un dor, acesta nu este o formă a suferinței, după Edgar Papu, ci o integrare a noastră, în „axul” nostru central. Închind acest scurt capitol cu o revenire asupra *dulcelui*, ca epitet, criticul afirmă pur asertoric:

„În tot registrul privit de noi, niciodată acest atribut nu devine arbitrar sau neadevărat, adică nu se abate cituși de puțin de la directa analogie cu fenomenul gustativ de unde îi derivă numele”.

Se vede că registrul examinat de comentator exclude pasajele numeroase în care epitetul *dulce* plătește tribut gustului vremii și devine prin repetiție inoperant.

PASIONAT de subiectul său, Edgar Papu mai exagerează și cînd afirmă despre Eminescu că ar fi „cel mai mare poet al interiorului domestic pe care l-a dat literatura noastră” sau cînd răspică astfel:

„În literatura noastră, Eminescu este cel mai mare pictor animalier pînă la unul din cei mai mari ai lumii, adică pînă la Sadoveanu, învingînd, în această privință, chiar și serioasa concurență a lui Odobescu sau a lui Macedonski”.

Citatele rămîn însă neconvingătoare: nici mare poet al interiorului domestic, abia schițat la Eminescu, nici mare poet „bestiar”, animalele apărînd prea rar și fugitiv în opera eminesciană.

Aprecîem însă eufemismul „nemulțumirea lui Eminescu”, pentru „pesimismul”

de care se vorbea în trecut și nu mai este astăzi luat în considerare, ca un dat psihoideologic condamnabil. Or, pesimismul eminescian e o notă fundamentală, nu numai a filosofiei lui speculative, dar și a experienței sale de viață (nu folosim niciodată cuvîntul „trăire”, foarte frecvent la Edgar Papu, ca și la toți existențialiștii noștri, mărturisii sau nu). Se trece ușor peste cele trei variante ale poemului în care Eminescu împrumută lui Andrei Mureșanu toate gândurile lui, pesimiste pînă la nihilism. Poemele se eșalonează între anii 1869 (*Mureșanu*), tablou dramatic, începînd cu versul

„Se sbate miază-noaptea în inima
de-aramă”

care va trece în cunoscutul poem *Se bate miezul nopții*, urmînd cu a doua versiune, din 1871, cu începutul similar:

„Tresare miază-noaptea în inima
de-aramă”

și sfîrșind cu *Mureșanu* (1870), vast poem de 522 versuri, începînd cu:

„În turnul vechi de piatră cu inima de
aramă”.

Concluzia finală este însă modernă totuși, prin onirismul ei, somnul fiind privit ca un corectiv al vieții în trezie.

Aceasta nu vrea să zică însă că poezia lui Eminescu nu ne-ar oferi și o altă față, compensatoare, a energiei vitale, în cadrul naturii și al unor poeme de iubire, eliberate de teoria schopenhaueriană a instinctului speciei.

Critic în sensul deplin al cuvîntului, privind ambele sau multiplele fețe ale tuturor chestiunilor ridicate în substantiala sa carte, Edgar Papu se dovedește cînd examinează poezia citadină a lui Eminescu, ca să conchidă negativ:

„...mediul citadin... nu se constituie ca echivalente ale altor planuri mari de trăire sau de viziune, cum ar fi a repaosului, a haosului, a destinului etc.”

Și, adăugăm, al naturii, în primul rînd, ca termen antonim cetății. Vom reveni.

Șerban Cioculescu

Evoluția unui poet

DESI unele lucruri se repetă (și în *Pasaj de pietoni* care, cu excepția primului ciclu, este o reluare), rareori un volum al lui Dorin Tudoran seamănă cu precedentul. În fond abstracte, cerebrale, poeziile de debut din *Mic tratat de glorie* (1973) încercă să încarneze ideea într-o definiție, să o proiecteze plastic într-o notație de obicei plină de fragedă expresivitate: „se face dintr-odată ziua / de parcă nervii unei harfe / sint mîngiați velin de coada / păunului cel mătășos“. Ce poate fi în această barbiană sugestie decît o impresie matinală? Poezia se intitulează *Dimineață*. Alteori asocierile sint și mai ciudate, fără ca poezia să devină vreodată cu adevărat ermetică: „uneori cai împărătești ies noaptea din apă / să-și u suce pletele la vocea lui nat king cole“. Titlul: *Ansiedad*. Se observă în definitiv că sub aspectul manierist, șocant analogic, chiar extravagant, se ascunde o simțire melancolică, anxioasă, deși gata oricînd să braveze, serioasă, fără a disprețui farsa, avînd parca permanent ceva sfidător în candoare. Privirea pe care poetul ne-o întoarce peste umăr de pe coperta acestui prim volum e a unui adolescent puțin îmbunfănat și pus pe rele!

Imediat după aceea, în *Cintec de trecut Akheronul*, probabil ca să nu mai pară juvenilă (deși acesta îi era farmecul), poezia lui Dorin Tudoran își îngroașă vocea, se sistematizează pe două-trei mari teme (sau, oricum, are aerul a o face), capătă amploare retorică, încercînd să imite ritmurile poeziei clasice. Unele poeme sint remarcabile („dar vād că a sosit încă o dată vremea plecării / și eu nesocotind faptele zac de boala poezilor melancolici“).

Uneori plutirea e, din nou, altceva: o culegere de poezii de dragoste, unele foarte eminesciene ca expresie, altele în stilul somptuos artificial al „romanțelor“ lui A. E. Baconsky. Poezii de dragoste își intitula autorul și ciclul final din *Mic tratat*, dar numai cu greu, sub egotismul foarte tineresc, putem descoperi acolo erosul. În *Uneori plutirea*, chiar dacă fără „sinceritate“ (liric vorbind), căci Dorin Tudoran este un poet artizanal în acest stadiu, motivele și figurile poeziei erotice se pot recunoaște. Și în volumul următor *O zi în natură*, al doilea ciclu cuprinde astfel de poezii, unele frumoase, fără a putea totuși identifica nici aici o originalitate deplină. Iată *Cintec* (reluat în *Pasaj de pietoni* sub titlul *Cintecul vînătorului tînăr*): „Cîte cîntece mai sint / Pină la tine, mireasă, / Cît mai trebuie să cînt / Să-ți topec geamul la casă? // Cîte nopți să mai aprind / Borangicul de pe mine / Ochiul cit să mi-l mai mint / Cu minciuni făr' de rușine? //

Dorin Tudoran, *Pasaj de pietoni*, Ed. Cartea Românească, 1979.

cite ape să mai trec / Pin' la apa prefăcută / Cînd în singe de berbec / Cînd în lacrimă de ciută? // Brațul cit să mi-l mai scald / În scăzutele izvoare / Pin' să sune cornul, cald, / Pentru Marea Vinătoare? // Trupul cit să mi-l mai ung / Cu cel singe făr' prihană / Că de-atîtea rîni, n-ajung / Să-mi mai fac pe trup o rană.“ Acesta e stilul suav mahalagesc al lui M. R. Paraschivescu și Lorca. Dar în *Pasărea Emanuelle* (din *Uneori plutirea*, reluată și ea în *Pasaj de pietoni*) tonul, atmosfera, ritmul sint ale lui Poe și pe alocuri Botta: „În fiecare din nopțile solstițiului de iarnă, / alunecă peste mine cîntecul Pasării Emanuelle. Și, / dimineața, brațele mele albe strălucesc orbitor, ca / două pirtii de schi. Dar niciodată n-am putut afla, / după dantela urmelor, direcția spre care se îndreap-tă, de fiecare dată, invizibila Pasăre Emanuelle“. Nevermore. Reminiscente de lectură, transcrieri voite și uneori cu substrat polemic, ca aceste *Fruete ale amintirii* din volumul al patrulea, *Respirație artificială*, nu numai destul de nichitastănesciene în expresie, dar dedicate lui Nichita Stănescu: „dumneavoastră ați citit incantați / *Fruetele miniei*, / Dumneavoastră consumați / numai fructe proaspete, / Dumneavoastră iubiți / salata de fructe, / Dumneavoastră sinteți fructele / unei anume realități, / Dumneavoastră și numai Dumneavoastră / sinteți pîndiți și admirați / de omul care-și risipește / încă un rînd de dinți / mușcînd în neștire. / din fructele de fier / ale amintirii. // Priviți-l: / pe bărbia

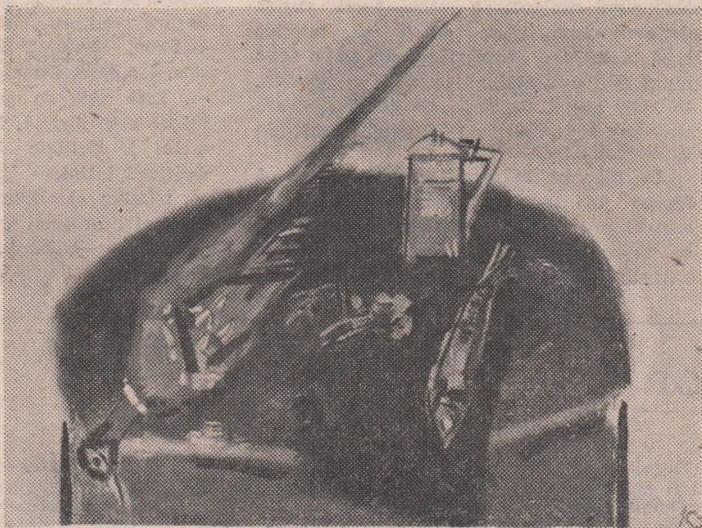
lui / alunecă, pare că alunecă / un suc strălucitor ca un lac ultrarapid / uscat de-acum cîteva milenii“. În *Pasaj de pietoni* poetul renunță la dedicație, ceea ce poate induce în eroare pe cititorul care simte ironizarea unui anumit protocol al liricii lui Nichita Stănescu.

Respirație artificială și recentul *Pasaj de pietoni* (admirabil ilustrat grafic de Vasile Olac) conțin, într-o parte a lor, și un cu totul alt tip de poezie, pe care o cred cea mai autentică și modernă de pînă astăzi a lui Dorin Tudoran. De altfel, prima din aceste cărți e reluată aproape toată în ciclurile *Banchetul leproșilor* și *Tenebrele speranței* din cea de a doua. (*Semne particulare*, de la Editura Eminescu, fiind o curată antologie de autor). Astfel de întrepătrunderi arată ele înseși, pînă la un punct, foarte lentul proces de decantare a poeziei lui Dorin Tudoran. Straturile se amestecă: definiții plastice în maniera debutului, versuri clasiciste, ca acelea din *Cintec de trecut Akheronul*, lirică erotică ceremonială și artificială precum aceea din următoarele două cărți. Noutatea, în timpul din urmă, o constituie poeziile cu aspect de parabolă și cu temă morală sau socială, ce ating un punct major de interes în ciclul (și în poemul cu acest nume) *La vie en rose din Pasaj de pietoni*. Un motto din Borges spune totul despre felul de experiență pe care aceste poeme îl au în vedere. Dar nu e numai tematica: ci și formula întrebun-

țată. Poezia lui Dorin Tudoran s-a asprit considerabil și a adoptat un ton aproape dur. Au dispărut efectele căutate de stil, luciul de oglindă al poeziei de dragoste, și în general întășișarea minoră din poeziile anterioare. Poezia se apropie acum de formele discursului și ale prozei zilnice, e neglijentă, batjodoritoare, declarativă, dialogată, epică, directă, alegorică, nervoasă și enervată. Sarcasmul vizează în special două categorii de fenomene: manipularea individului în unele din societățile moderne; distrugerea personalității, domesticirea, indobitocirea; și rolul poetului, cu lupta lui, adesea desperată, contra celor care-l disprețuiesc sauucid.

Spre a o exemplifica pe a doua, iată o îngrozitoare parabolă cu Ante Pavelici, cel care, cu „miini de pianist“, scoate ochii poezilor și în care teroarea brună, a haidamacilor, a brutelor încetărmate, lîvind în intelectuali, e încă o dată și magistral evocată: „Stau haidamacii / la umbra unui stejar: / mîncă / plosca trece de la unul / la altul / ca o tîrfă de lux / mult rivnită // cite unul riglie / cite unul sună / de-ai zice că-și dă sufletul / prin turul pantalonilor: / „Sănătate, camarade!“ / mai deoparte / abătut și cu mîncarea neatînsă / dinaintea lui / el îi privește: / nu-și poate ascunde disprețul / miinile lor nu-i plac / sint murdare / crăpate / diforme — / rădăcini dezlănțuite // se-ncruntă / mai bagă o dată / mina / în panerul de răchită / acoperit cu șervet alb / caută / pipăie / mîngie agitat / nemulțumit se ridică / își șterge miinile / cu-o batistă albă de mătase / miinile lui albe / cu degete lungi / și bine desenate / — miini de pianist — / apoi urlă: / „Idioților, / dar ochii lui, / ochii blestematului ăluia / de poet, / unde sint? / Neisprăviților, / nu sinteți buni de nimic!“ // și-n același timp / cu-o năpraznică / lovitură de picior / răstoarnă panerul de răchită: / iarba pare o imensă masă de biliard / răvășită — bile, / multe bile albe / însingerate / numai bila roșie lipsește; / Ante Pavelici a avut / încă o zi proastă — / miine, cine știe?“

Nicolae Manolescu

SORIN ILFOVEANU
Masa

Civilizația satului

OTRĂSĂTURĂ a lumii moderne vine din caracterul ei prin excelență urban. Civilizația secolului XX s-a manifestat ca o civilizație a orașului care, prin mecanizare, automatizare, cibernetizare pune capăt ultimelor rămășițe ale civilizațiilor agrare. Un asemenea vestigiu istoric îl formează satul arhaic. Atragerea lui în sistemul larg al urbanizării, cu toate implicațiile ce reies de aici, constituie un moment istoric important deopotrivă pentru sociologi și istoricii civilizațiilor. Fenomenul acesta palpitant prin actele rezezi ale desfășurării sale, unul dintre cele mai importante din transformările de civilizație ale României contemporane, l-a interesat pe un reporter ca Ilie Purcaru, bănuiesc, dintr-o triplă rațiune: sentimentală, artistică și socială. Autorul *Planurilor în lut**) are numeroase motive personale să deplîngă părăsirea vetrelor străbune, strămutarea țărănilor în centre urbanizate și confortabile unde străvechile amintiri și obiceiuri sint nevoite să ceară adăpost muzeelor. Numărul muzeelor, care crește vertiginos pe măsură ce vechile vetre dispar, este el însuși un prilej de meditație. Sensibilitatea artistică a fost apoi fascinată de ritmul metamorfozelor. Temperamentul a dictat prin urmare elogierea îndreptării spre modernizare a vieții rurale fără să estompeze cumva melancolica evocare a arhaicității. Reporterul, în schimb, va argumenta tenace și metodic necesitatea sistematizării vetrelor, a urbanizării, cu toate foloasele practice reieșite de aici, demonstrate temeinic prin cifre și procente. Viziunea reporterului e fragmentară, favorabilă documentarului și documentării. Sub acest aspect, prin mulțimea datelor

conținute, reportajele lui Ilie Purcaru cred că pot fi anexate, într-un muzeu al viitorului, la bibliografia satului românesc din deceniul opt al celui de al douăzecilea secol.

În fiecare reportaj discursul jurnalistic se slujește cam de aceleași repere: compararea vechii și noii realități productive, elogiul noilor construcții, înregistrarea mutațiilor vieții rurale, cîteva scurte portrete, trecerea în revistă a lacunelor sau eventualelor scăderi, elogiul celui ce muncește pămîntul. De remarcat că autorul nu face exces de înfrumusețare sau idilizare: acolo unde accentele tragice transpar, ele dau glas unor situații cu adevărat dureroase. Schimbările din viața unei colectivități sint însoțite de împrejurări care nu au nevoie, pentru a fi comunicate, de tonul exaltării.

Prin formulă reportericească Ilie Purcaru îi este tributar lui Geo Bogza, ca și prin stil. Genul reportajului monografic, hiperbolizarea, patetismul, explozia lirică, avîntul constant al penei dornice să înregistreze schimbări și imagini mirifice, circula ca un lichid arterial în paginile scrise de Ilie Purcaru. Spre deosebire de Geo Bogza însă, temperamentul citadin, Ilie Purcaru se dovedește în cele din urmă un fals urban care face, oricît de paradoxal s-ar părea, elogiul arhaicității. Iată transcrisă o stare de acord desăvîrșit al reporterului cu sine însuși: „Trec pe sub porți masive, tăiate din cite-un singur trunchi de stejar, dar sprijinite ușurel în cite-un «purice», ca să le poată deschide și un copil; întri în case bătrîne din Bumbești-Jiu, din Bălănești și Bălești, din Dobrita și Găleșoia, din Țicleni și din Baia de Fier, din Cărbunești sau Piriul Pripor; treci prin interioare arhaice, cu arhaice mese rotunde, împrejmuite cu scăunele cu trei picioare, între pereți decorați cu

arhaice scoarțe, cu arhaice straițe, cu arhaice oale de Găleșoia sau de Glogova; cobori în beciuri cu arhaice putini, intri în șoproane cu arhaice care, arhaice sănii, arhaice pluguri; apoi te-ntorci la zi, ca să ajungi în cula în jurul căreia, ca un cîntec în jurul propriului său refren, se stringe totul, se ordonează totul...“ (*Curtișoara, între splendoare și mîhnire*). Cele mai frumoase metafore au un asemenea fond genetic arhaic; „grafitul“ este un „caș gras al pămîntului“; casele dintr-un sat sint „niște fluturi mari, niște fluturi tîrzi, niște fluturi cu talia uriașă, prea grei de carne și de culoare ca să mai poată zbura spre cer“; satele de cîmpie „sînt culbare de copii“ etc. Cîmpul și oamenii lui îl transportă pe reporter în slări de reverie cosmică: „Iată-i, dincolo de un dimb. Numărăm vreo zece tractoare care vin, dinspre zare, către șosea, într-un halou fastuos și alb. Ninge mereu și, în priveliștea dominată de uriașele brazde, răsturnate sub cer, acoperind parca cerul, în perspectiva înșelătoare, modificată mereu de ninsoare, de vînt, mișcarea fulgilor parcă s-a inversat. Pare că fulgii nu cad, ci pleacă. Pare că țîșnesc din pămîntul negru, congestionat și vîrtoș ca un magiu fierț excesiv, zburînd spre cer, ca un spasm alb, ca o reverie, ca o petrecere spre neființă. Pare că oamenii alungă iarna, intronînd aici, pe pămînt, un alt anotimp, tumultuos și fierbinte, care-i ascultă pe ei, care n-ascultă zodiile“ (*Un fulg, sfîrșind pe o geană, ca o lăcrimă*).

Planuri în lut reprezintă în cele din urmă o imbinare între literatură și o sociologie empirică, sentimentală, a cărei coardă nostalgică e oarecum în contrast cu ideile pentru care reporterul convoacă o întreagă demonstrație. Cartea este un elogiul al formelor arhaice obligate să dispară sub izbitura nemiloasă și rece a timpului modern.

Mirela Roznoveanu

Eugeniu Ștefănescu-Est

■ A ÎNCETAT din viață, duminică, 2 martie, poetul Eugeniu Ștefănescu-Est. Născut la Craiova, la 2 martie 1881, poetul împlinea în chiar acea zi venerabila vîrstă de 99 de ani. Jurist, licențiat al facultăților de Filosofie și Drept din București, a debutat, cu versuri, la 12 noiembrie 1897 în revista „Foaia pentru toți“, colaborînd apoi la publicațiile „Pagini literare“, „Carmen“, „Revista literară“, „Noua revistă română“, „Românul“, „Insula“, „Semănătorul“, „Literaturul“, „Flacăra“, „Salonul literar“, „Revista celorlalți“, „Libertatea“, „Revista albă“, „Ateneu literar“, „Viața literară“, „Seara“, „Reporterul“, „Vremea nouă“, „Observatorul“, „Pămîntul“, „Frontul literar“, „Simbolul“, „Steaua“, „Distracția“, „Moda ilustrată“, „Dușmanul“, „Cuvîntul liber“, „Societatea de miine“, „Viața nouă“, „Adevărul literar“, „Epo-ca“.

Editorial, a debutat cu versuri de factură simbolistă, în 1911, cu volumul *Poeme*, urmat, în 1926, de *Impresii efemere*. Este autorul romanelor *Zaza* (1938), *Școala dragostei* (1943) și *Femei moderne* (1944) și al cârților pentru copii *Păunașul codrilor*, *Buceag împărat*, *Păuniile lui Stan Borboacă*, *Povestea lui Mitu sucitu*, *Abdalah și Frumoasa Azad*, *Zastra Fachirul*, *Crăiasa Liana*.

Trecînd în lumea umbrelor, Eugeniu Ștefănescu-Est lasă în urmă o operă plină de sensibilitate și căldură umană.

P. R.

*) Ilie Purcaru, *Planuri în lut*, Editura Scrisul Românesc, 1979.

Contribuții la cunoașterea lui I. Heliade-Rădulescu

PARADOXALĂ și contradictorie, în structura ei complexă, cu anume laturi, mai mult sau mai puțin pronunțate, de utopie și inconsistență, chiar de incongruență cu problematica și aspirațiile majore ale epocii sale, opera lui Ion Heliade Rădulescu este, totuși, în esența ei, expresia fascinantă a unui adevărat demiurg, a unei titanice strădanii de ctitor al literaturii și culturii noastre, sau, cum a fost denumit încă din timpul vieții sale, a unui „părinte” al literaturii române moderne. Aserțiunea lui G. Călinescu, din *Istoria literaturii române*, că „după D. Cantemir, a doua mare personalitate a literaturii române este fără îndoială I. Heliade Rădulescu”, se verifică prin vasta sa activitate creatoare, neexistând aproape nici un domeniu al literaturii noastre din secolul al XIX-lea în care să nu fi avut o inițiativă sau o contribuție practică.

Spirit enciclopedic, temperament ardent, cu preocupări multiple și novatoare, în tradiție renașcentistă, dar, mai presus de toate, dornic să sprijine propășirea națiunii sale nu numai prin faptă, ci și prin cuvânt, în primul rând prin dezvoltarea limbii și literaturii române, Ion Heliade Rădulescu a abordat deopotrivă domeniul gramaticii și al stilisticii, al teoriei, criticii și istoriei literare, cu elaborări proprii fructuoase. În funcție de condițiile și necesitățile specifice acelei epoci de pionierat, a trasat coordonatele fundamentale ale acestor discipline, opiniile și punctele sale de vedere meritând cu prisosință interesul posterității.

Scrierile lui Ion Heliade Rădulescu axate pe probleme de filologie, de teorie, critică și istorie literară au fost readuse în circulație, periodic, prin diverse tipuri de ediții, dar, trebuie precizat, niciodată în totalitatea lor. Într-o sistematizare unitară. Unele dintre ele au fost incluse în volumul *Scriseri literare*, apărut sub îngrijirea lui George Baiculescu, în 1939. Remarcabile, sub multiple aspecte, sînt însă edițiile *Opere*, în două tomuri, alcătuite de D. Popovici (1939, 1943) și ediția *Opere*, în curs de desfășurare, la Editura Minerva, pregătită de Vladimir Drimba, din care au apărut, pînă acum, trei volume.

* I. Heliade Rădulescu, *Critica literară*, Editura Minerva, 1979.

ALATURI de aceste ediții critice din opera lui Ion Heliade Rădulescu se situează și recentul volum* cu titlul global *Critica literară* (Editura Minerva, 1979), datorat lui Aurel Sasu. Pornind de la constatarea că cele trei ediții critice amintite nu cuprind decît o parte din studiile acestui prolific scriitor consacrate limbii și literaturii, atât române cit și universale, și că unele dintre ele figurează într-o ediție și lipsesc dintr-alta, Aurel Sasu și-a propus să ofere o imagine cuprinzătoare și unitară asupra contribuțiilor lui Ion Heliade Rădulescu în aceste direcții, ediția apărută sub îngrijirea sa răspunzînd într-un scopul urmării. Pe lângă viziunea de ansamblu pe care o formează asupra scrierilor respective, noua ediție se distinge înțiu de toate printr-un coeficient sporit de inedit, aducînd la lumină, pentru prima dată, scrieri rămase în manuscris, necunoscute pînă acum, și totodată reproducînd altele care nu s-au mai retipărit de mai bine de un secol.

Contribuția esențială a lui Aurel Sasu constă în publicarea manuscrisului inedit intitulat *Istoria literaturii*, aflat în Biblioteca Academiei R. S. România, sub cota 3641. Insumînd, în această ediție, aproape o sută de pagini. Este o lucrare consacrată istoriei literaturii universale, cu accentul pe literatura antichității greco-latine, prin care Ion Heliade Rădulescu intenționa să facă larg cunoscute la noi capodoperele literare intrate în conștiința umanității și, totodată, să ofere scriitorilor noștri din acea epocă modele demne de urmat. Intenția sa era similară cu aceea din *Che-marea* lansată în *Curierul românesc* din 1846 pentru înființarea unei biblioteci universale. Motivele care l-au determinat să scrie *Istoria literaturii* au fost expuse de I. Heliade Rădulescu într-o *Prefață* din 1865, cînd proiecta să scoată *Noul curier de ambe sexe*, unde dorea să publice această lucrare. *Noul curier de ambe sexe* nu a mai apărut însă în 1865, ci postum, în 1893, editat de fiul scriitorului, care tipărește numai *Prefața* menționată, de unde cităm:

„La început, în anul 1844, am crezut că facem un serviciu lectorilor noștri a da mai bine o traducție din scriitorii Franței ce au scris criticînd sau analizînd pe autorii Greciei antice. Am ales din acești

scriitori moderni pe cei mai competenți ca dd. Artaud, Donne-Baron, Tissot, Gail, Matter Lordas, Demoulin și J. J. Viry și i-am reprodus traducîndu-i în cite scriu despre Hesiod, Homer, Pindar, Sapho, Eschil, Sofocle, Euripide, cum și despre Pitagora, Socrate, Platon și Aristotel. În cursul traducerii simțeam neîncetat o neajungere, o lipsă de ceea ce aș fi dorit să aflui.

Cînd venii cu poezii dramatice pînă la comicul Aristofan, începui din dizgrație a nu mai fi satisfăcut de puncturile de vedere ale acestor domni, nici de apreciațiunile dumnealor despre oameni, despre operele lor, despre împrejurări, despre morala sănătoasă și adevărurile eterne. [...]

De aci înainte nu mai vrui a traduce nimic, afară de mici fragmente din capete d-operă; nu mai vrui a consulta pe nimeni, afară de fapte și de date. Vrui să uit tot ce am învățat de la alții, tot ce am citit din cărți, și să nu mai scriu decît numai ce am văzut cu ochii mei proprii și ce am putut judeca cu propria mea judecată în oameni, în fapte, în epoci, în arte și în științe. [...]

Tot ce mă determinai a da românilor este al meu propriu, astfel cum am văzut din punctul meu de vedere oamenii și faptele, fără a fi influențat sau preținut de nici o doctrină. [...]

Așadar, nemulțumit de simpla traducere a comentariilor unor autori francezi despre literatura greacă, I. Heliade Rădulescu se dedică el însuși elaborării unor astfel de comentarii, în care să-și exprime propriile sale puncte de vedere, să emită propriile sale opinii asupra scriitorilor clasici. Așa s-a născut *Istoria literaturii*. Lucrarea tratează, în cea mai mare parte, despre scriitorii, istoricii și oratorii greci — Esop, Herodot, Tucicide, Xenofon, Lisias, Isocrate, Demostene, Homer, Eschil —, însă aria de cuprindere a proiectului inițial este lărgită, în sfera de preocupări a lui I. Heliade Rădulescu intrînd și scriitorii latini — Lucrețiu, Juvenal, Tacit —, precum și citiva din ilustrii reprezentanți ai literaturii europene din secolele următoare — Dante, Rabelais, Cervantes, Shakespeare.

REVISTA REVISTELOR

„Steaua”, nr. 12

● NUMĂR aniversar, în mare parte dedicat împlinirii a trei decenii de la apariția revistei: retrospective și nostalgii, evocări și confesiuni, prilej de reflecție și bilanț. Fără nimic superficial și festivist, dimpotrivă, cu oarecare tipic ardelenească gravitate melancolică, numărul acesta din „Steaua” recompune, de fapt, istoria uneia dintre cele mai prestigioase publicații literare românești de după război; desigur, fragmentar și din variate perspective, dar cu atât mai autentic. Mărturiile, amintirile, evocările sînt semnate de foști și actuali redactori și colaboratori (Aurel Rău, Dumitru Micu, Francisc Păcurariu, Ion Lungu, Cornel Regman, George Munteanu, Szász János, Pavel Tușgu, Geo Șerban, C. Ciuchind, Leonida Neamțu, Mircea Martin), iar personalitatea literară a celor care au condus revista (Miron Radu Paraschi-

vescu, Geo Dumitrescu, A. E. Baconsky) face obiectul unor comentarii aplicate. Pentru a se marca într-un chip deosebit factura specială a numărului, s-a realizat un masiv grupaj poetic avînd caracterul unei veritabile antologii. Semnează, astfel, Geo Dumitrescu, A. E. Baconsky (trei inedite), Al. Andrițoiu, Maria Banuș, Horia Bădescu, Vlăduț Barna, Mihai Beniuc, Eta Boeriu, Ion Brad, Al. Căprariu, Radu Cărneci, Doina Cetă, Ion Cocora, Ioana Diaconescu, Leonid Dimov, Ștefan Augustin Doinaș, Anghel Dumbrăveanu, Dinu Flămînd, Bazil Gruia, Traian Iancu, Vasile Igna, Negoită Irimie, Cezar Ivănescu, Mircea Ivănescu, Kányádi Sándor, Lászlóffy Aladár, Létay Lajos, Teohar Mihadaș, Virgil Mihai, Dan Milea, Florin Mugur, Leonida Neamțu, Virgil Nistor, Adrian Popescu, Ion Apostol Popescu, Nicolae Prelipceanu, Aurel Rău, Marius Robescu, Miron Scorobete, Marin Popescu, Nichita Stănescu, Petre Stoica, Mircea Florin Șandru, Octavian Șireagu, Aurel Șorobetea, Mihai Ursachi, Lucian Valea. Prozatorii sînt, de asemenea, bine reprezentați: sînt publicate texte de Marin Preța, D. R. Popescu, Eugen Uricaru, Gerhard Ortinau, Szilágyi István, Vasile Rebreanu. Ca de obicei, rubricile revistei, și în special secțiunea de critică și cea de literatură universală, sînt vii, interesante și de o remarcabilă densitate.

„Vatra”, nr. 1

■ Sub genericul *Nevoia de proză scurtă*, avem prilejul să parcurgem un interesant număr „tematic”, dedicat aproape în întregime schiței și povestirii, de fapt o mică antologie care cuprinde, pe măsura posibilităților, nume și texte cit mai variate, în special din sfera literaturii „tinere”: Gabriela Adamesteanu, Vasile Andru, Costache Olăreanu, Nicolae Krasovski, Norman Manea, Vasile Bota (debut), Gheorghe Iova, Ștefan M. Găbrian, Radu Tuculescu, Ioan Radin, Gheorghe Schwartz — și sîntem convinși că, dacă spațiul ar fi permis, generozitatea revistei nu s-ar fi oprit aici.

După ce invocă tradițiile presei noastre literare, sprijinindu-se pe ele, după ce respinge categoric ideea așa-zisei „crize” a genului scurt, precum și încercările unor critici „de a opune proza scurtă romanului și autorii de proză scurtă — romancierilor”, Mihai Sin afirmă următoarele, într-un articol polemic și programatic totodată: „Vatra a publicat și publică proză scurtă pentru că ea se scrie, pentru că au apărut mereu autori înzestrați, pentru că proza scurtă înseamnă, în general, nevoia stringentă de actualitate (s.n.), de abordare mai directă și mai imediată a realităților pe care le trăim. Nu sîntem singurii care am înțeles

lucrul acesta; Vatra și-a făcut însă o datorie din introducerea acestei „nevoi de proză scurtă” într-un profil cit de cit distinct”.

Nu lipsesc, firește, nici comentariile critice adiacente. Dacă Dan Culcer scrie, „ocolînd” cumva „obiectivul de bază” al revistei, nu despre schițele și povestirile lui Ștefan M. Găbrian, ci despre romanul acestuia, apărut de curînd și intitulat *Om în mers*, Cornel Moraru sintetizează, în schimb, citeva dintre formulele epicii scurte actuale, căreia îi descoperă „o nouă concizie și o nouă vigoare” în comparație cu aceea mai veche, a anilor '60, de exemplu, „simbolică și poetică” după opinia sa.

La reușita numărului de față mai contribuie, dar nu în ultimul rînd, și interviul acordat Mariei Mailat de către Teodor Mazilu: „spiritual și grav deopotrivă, foarte „vii” și, în același timp, de o înaltă responsabilitate. Cităm: „A înțelege adevărurile obiective presupune patimă și jefă [...] nu e chiar așa de ușor să ai umor; comicul este incomparabil mai epic decît tragicul. E desigur un paradox, dar nu-mi aparține nici mie, nici lui Anatole France, aparține realității. Aș vrea să subliniez încă o dată sensul eroic al comicului, e o idee la care țin”.

V. M.

TELEGRAMME

Stimată tovarășă
AGATHA GRIGORESCU-BACOVIA,

Cu prilejul frumoasei aniversări a zilei dumneavoastră de naștere, conducerea Uniunii Scriitorilor are deosebită plăcere de a vă transmite, din inimă, un mesaj tovarășesc, de sinceră felicitări, calde urări de sănătate, viață cit mai lungă și noi succese în activitatea de creație literară precum și în munca obștească.

La mulți ani!

Președinte,
GEORGE MACOVESCU

Iubite și stimată
tovarășe ALECU IVAN GHILIA,

Cu prilejul celei de a 50-a aniversări a zilei dumneavoastră de naștere, conducerea Uniunii Scriitorilor are plăcerea să vă exprime, din inimă, un mesaj tovarășesc de sinceră felicitări, calde urări de sănătate, viață lungă, noi succese în munca de creație literară și în activitatea obștească pe care le desfășurați cu pasiune și cu devotament, în slujba literelor române contemporane, a înfloririi culturii umaniste revoluționare din patria noastră.

La mulți ani!

Președinte,
GEORGE MACOVESCU

Premiile literare ale Consiliului Național al Organizației Pionierilor

● Consiliul Național al Organizației Pionierilor oferă anual premii în domeniul literaturii, creației muzicale, creației plastice și cinematografice pentru copii. Pentru lucrările apărute și difuzate în intervalul 1 decembrie 1978 — 1 decembrie 1979 în domeniul creației literare, s-au acordat următoarele premii:
PROZĂ: „Femei ale genda naiului” — Ion D. acestui părint” — Elena Sirbu; „M-am jucat în Mătasă” — „Podul” — Alexandru Vergu; „Fratele cel mare” — Mehcs György (în limba maghiară); „Foc nestins” — David Sava.
POEZIE: „Smalțuri” — Doina Sălăjan; „Căprioara zorilor” — Mircea Pop; „Versuri hazoase pentru copii și pentru alți oameni serioși” — Franz Hodjak (în limba germană).
DRAMATURGIE: „Legenda naiului” — Ion D. acestui părint” — Elena Sirbu; „M-am jucat în Mătasă” — „Podul” — Alex-

Poezia obiectelor

VALERIU SIRBU, aflat la al patrulea volum de versuri (*Amfora de rezervă*, Ed. Cartea Românească, 1979), face în chip programatic o poezie a obiectelor, în stilul violent al vechii avangarde. Cel puțin așa indică terminologia, motivele și tonalitatea din primul ciclu al cărții: *Ape grele*. Poetul caută emoția lirică acolo unde retorica tradițională nu pătrunde: în lumea computerilor, neutronilor, plutoniului, plasmelor, microundelor, robinetelor, a aliajilor de fier-beton și erotel, betronilor, laserului... Volumul se deschide de altfel cu un citat din Geo Bogza, reputat poet al peisajului industrial: „Să deschid poarta poeziei / ca să pătrundă în cetatea ei Sincrofazotronul...”

Mai modest, Valeriu Sirbu introduce pe poarta poeziei obiectele mărunte, acelea ce rănesc ochiul unui suflet, totuși, bucolic. Poemele sunt niște confesiuni rezpezi, patetice de n-ar fi ușoara ironie din subtext. Ce enunță la suprafața propozițiilor, poetul anulează prin tristetea ce se simte în interiorul lor. „Am să înlocuiesc — zice el cu hotărâre — toți zeii lari cu stante electronice”. Zice, dar poemul (o artă poetică, în fapt) sugerează altceva. În altă parte face inventarul unui interior bătrânesc: pilina gramofonului, ceainicul, mirosul de mărar, meloanele șișonate din cuier, valsurile ce imprăștiie voluptăți „și puțină meschinărie”. Întoarce, apoi, fața oglinzii înnegrite de vreme și apar, atunci, superbe și brutale, alte imagini: reactoarele, rachetele... Față de ele, zice poetul, „pisica a devenit arhaism”. Unde este, atunci, poezia? Poezia este în obiecte, indiferent de natura lor. Mai exact: în meditația asupra obiectelor. Poezia e „o sărbătoare generoasă a faptului divers”, cum afirmă poetul, numai că faptul divers este selectat acum din altă sferă de viață. Mai vechea poezie de notație patetiză în marginea obiectelor ce ascund în banalitatea lor sublimul, esențialul, autenticul. Valeriu Sirbu și alți poeți de azi caută în peisajele obișnuite un sens mai profund al existenței, o imagine nu cu necesitate sărbătorească, patetică. Poezia renunță la orice formă de incantație, versul se adapă, fără suferință, din riul domol al banalității. Iată, în rezumat, itinerarul zilnic al poetului:

„Dimineața sint blind încrezător optimist / aștept cafeaua convins că bruma dispăre / că traseul va fi minunat iar în gară / mă așteaptă întâmplări necesare. / La amiază obosesc de-atita contemplație surdă / nostalgiile capricioase îmi lovesc

în timpane / dar vin roboții docili și-mi debarasează subtil / rezidurile încercind un echilibru stabil / între pofta mea de concret și iluzii biplane. / Spre seară devin posac și cinic puțin / mă string dilemele într-o plasă opacă / ancora și-a pierdut tridentul sextantului a orbit / iar căpitanul îmbătat în mister se inecă. / Renunț gri. Adorm negru. Coșmare plutesc în presimțiri. / Inchizitori coborînd din tablouri îmi scriu / pe frunte cu un vibrator înroșit conspecte hilare / Zorile mă ademenesc. Sint nerăbdător să fumez. / Prin rotocoalele tuind în lulea / pașii unei iubiri irosite răsună vaș pe mocheta / despărțirii și florile de portocal în mine tresar / nădăjduind că la ușă e Ea”. (Ziua).

Toate poemele sint scrise în acest stil lipsit de strălucire imagistică, stil încordat, pătrunzător, mergînd direct la idee. Unele definiții sugerează, totuși, voluptatea de a construi în absurd, plăcerea de a lua peste picior categoriile gândirii. Noțiunea? „Noțiunea e un viezure schiop ce iese dimineața însetat de rouă”. Dar ideea? „Nechează într-o amintire fosilă fugită din herghelie”. Vreți să știți ceva despre evul nostru? Ei, bine, „e un ev al mirării indoit cu plutoni”. Vacile slabe „pasc valori rezumate”, indivizii calcă pe „vreascuri de idei”, se lasă ademeniți de „boabele sfărâmicioase ale plăcerii” și simt, de departe, „mirosul intimplărilor” etc.

Nu este cu totul nou acest mod de a scrie, nouă, autentică lirică este mișcarea ageră a spiritului printre atitea infumurate banalități. Poemele lui Valeriu Sirbu sint, în fond, niște discursuri din care a fost eliminată orice notă de spectacol. În ele plinge cu discreție un suflet tristat că în lume sint mai multe motoare cu explozie decît portocali și că obiectele au devenit neprietenoase. „Sint dușmănit de obiecte” — afirmă poetul ce suspină (se va vedea din cel de-al doilea ciclu al cărții) după florile de crini, măceși și toamne aromate. Obiectele, totuși, pătrund cu blindețe în poeme, chiar și acelea care ulcerază sensibilitatea poetului. Blestemul poeziei este să imblinzescă și ceea ce nu iubeste. Intrat în cetatea poeziei, monstrul de metal, sincrofazotronul, devine un animal docil. Valeriu Sirbu crede că s-a născut cu „boala ce deformează realul”. Eu cred că el și-a cultivat altfel de boală, aceea ce asumă și imblinzeste realul. El nu ridiculizează obiectele, le supune numai unei blinde contestatii. Violenta față de agresiunea tehnocrației ia de obicei forma ironiei tolerante.

CELE mai bune versuri le aflăm în *Amfora de rezervă*, al doilea ciclu al cărții, acela în care emoția se exprimă mai direct și obiectele intime ies la suprafața versului. Citindu-le, vezi că Valeriu Sirbu

este un spirit bucolic. Miron Radu Paraschivescu din *Tristețe și Ultimele* nu era altfel. Un clasicism tihnit se instalase în ultimele sale poeme. Pe Valeriu Sirbu nu-l părăsește ironia, însă ironia a devenit acum o formă de apropiere, nu de instrăinare de lucruri. Imaginația călărește pe cai de fum și privirea se odihnește pe peisaje blinde. Poemul folosește culori mai pure, tensiunea comunicării scade, stilul este mai puțin crispat, ideea dormitează:

„Era o zi în care cerul se topise, / copaci toți se prefăceau viori, / ferestrele cu pleoapele deschise / loveau cu raze moi în trecători. // O toamnă aiurită și bizară, / în care clipele se dilatau enorm, / stam lingă Steaua-Sudului și prima oară / vedeam pe lujeri fluturii cum dorm. // Efluvii se loveau de ziduri sure / și-nvăpăiau al orei aspru chip, / eternitatea-n formele ei pure / își desena profilul pe nisip. // Desprinse de pe soclu, statui-le-au fugit, / restituind hlamida nemuririi, / un vint vrăjmaș în mine-a asmuțit / crisparea gravă a nețumeririi. // De-atita greu extaz mi se făcuse frig / și-am început pe cel uitat să-l strig”. (Nedumerire).

Vechile teme simboliste sint transcrise în alt registru muzical, sentimentalitatea, în orice caz, este exclusă, confesiunea tinde spre reflecție. Agonia florei de crin, pe care au cîntat-o atîția, este tradusă într-un pastel spiritualizat. Măceșul e un ceasornic cosmic, magnoliile suferă de spleen și poetul le hrănește cu adjective duioase. La ora tristeții, însă tristetea abia se percepe în aceste false acuarele, trase spre meditație. Valeriu Sirbu revine, aici, la retorica veche, versul este muzical, imaginile surid, vapoaze, într-o compoziție în care numai culoarea singurătății mai zvîcneste din cînd în cînd. Iată un fragment din niște delectabile jocuri:

„Gesturile tandre s-au risipit în sine. Noi, decent, / vom trece braț la braț cu pasul rar; / ne vom prefăca că ne-am cunoscut recent, / iar remușcarea ne va spovedi sumar. // Eu am să mă închid într-o scoică dintr-un val, / tu ai să te prefaci într-un neastimpăr rarefiat; / refuzuri moi se vor îngrămădi în ochi; / spre final, / ne vom așia un zîmbet stînjinit și mirat. // Mă voi juca puțin de-a singurătatea. / (Voluptatea sterilă a fugit din bivouac!) / Tu ai devenit abur, pe mine m-a cuprins vanitatea / să traversez timpul după bunul meu plac. // Vorbele spuse în doi s-au evaporat-degradat: / sub durerea potolită s-a surpat și imaginea ta, / era odată, aici, un castel de un verb apărât, / heralizii mai strigă: Uită-mă! Nu mă uita! // Parcă au trecut o mie de ani, / o mie de vinturi, de vieți, de ploii, / numai un foșnet surd din pluralii platan / mai scade puțin inghețul din noi”.

O Baladă, la Văleni (unde, de altfel, poetul trăiește) este dedicată lui M. R. P. Regăsim aici stilul și motivele din *Cin-tice țigănești*, mai puțin violenta culorii. Este o elegie de dragoste în linii stinse, tremurate:

„Esmeralda, Esmeralda, / cum ai făcut să piară / cîntecul nostru de vară? / Cum de a putut pieri, / ducindu-se pe pustii, / sub ocară, silnicii? // Licurici erau aprinși, / umerii noștri atinși / de un tremur sfînt și greu / irosit în patul meu. // Luna ne părea ștergar / țesut fin din nenufar, / întins blind pe sub picioare. / Parcă ne strîngea o boare / cînd cu cald, cînd cu răcoare. // Cerul-nalt imbroboarea, / firul tainei ne lega; / și fără nici un temei / de sub stei, peste alei / ne-ngropam în flori de tei. // Ne făcusem cuib fierbinte, / goi stăteam, fără veșminte, / înotînd în ochi de stele / strînși în brațe ca-n inele / decălite-n patimi grele. // Totul fuse ca-ntr-un joc. / Nu puteam să am noroc / ca să ție toată vara, / toamna, iarna, primăvara, / viața toată, pînă seara? // Și-ai plecat ca un oftat, / bocet pentru-un mort uitat! / Esmeralda, n-ai gîndit / înima cînd mi-ai zdrobit / și cu altul ai fugit? // Tac și-nghit, ofttez și tac; / am să te aștept un veac! / Poate te înduri să vii / de tirgul Sfîntei-Mării? / Te-oi ierta, te voi iubi!”

Cînd se abandonează reveriei bucolice, Valeriu Sirbu este un poet remarcabil și este păcat că el nu este citit mai atent de către cronicarii literari. Este, în orice caz, un poet mai bun, mai profund decît atîția făcători de versuri izmenite ce acaparează paginile revistelor literare. Discursul pur intelectual (*Baletul fantastic, Corabia cu înțelesuri...*) nu-i reușește lui Valeriu Sirbu. În locul obiectelor, pentru care el are o reală apetență, apar conceptele. Spiritul bucolic se forțează să fie dur, disperat, sarcastic și vedem că nu reușește. Simțim nevoia să dăm, atunci, pagina și, deodată, în pagină năvălesc arome de gutuie și de iarbă arsă de toamnă. În Vălenii lui Miron Radu Paraschivescu trăiește, dar, un poet autentic: bucolicul fantast, spiritualizat Valeriu Sirbu.

Eugen Simion

Întîmplările unei vieți

■ O MARE cantitate de existență trăită dramatic conține romanul lui B. Pandelea, *Cucuta* (Ed. Cartea Românească). Probabil biografică, materia epică e organizată documentar-cronologic, urmîrind copilăria, adolescența și tineretea unui muncitor între 1937 și 1945. Întîmplările redată într-un fel reportericesc sint impresionan-te prin dramatism și prin număr. O lume a mizeriei sociale, a lumpenproletariatului anilor patruzeci, a mahalalei buco-restene cu figuri de infirmi și declarați coborînd parcă din Eugene Sue, a imoralității și corupției, a traumatismelor mutilante în care candoarea și puritatea se găsesc fără apărare, a luptei de clasă și a războiului, a revoluției proletare și a primilor pași spre o altă viață, a conștiințelor obtuze și a conștiințelor în curs de clarificare, așadar o lume a contradicțiilor de neîmpăcat populează romanul de la prima la ultima filă. Documentul de viață e, fără îndoială, cutremurător și e limpede că proza în care respiră documentul este transcrierea unei experiențe de viață remarcabile. Pe cît însă este de bogată experiența directă a autorului pe atît e de bogată, diversă și bine întreținută colecția de clișee literare în care experiența se află înregistrată. Toate din literatura mai veche, de la 1900 la 1960, și toate egal distribuite în arhitectura romanului. Iată citeva, în ordinea firului epic: clișeul iluziilor spurcate (Păun, eroul romanului, copil fiind și premiant, e nevoit să renunțe la școală și să ia calea meseriei din pricina mizeriei sociale; același, adolescent fiind, se îndrăgostește de o fată care îl va dezamăgi cumplit dovedindu-se cam profesionistă, din pricina, se înțelege, a

mizeriei sociale dar și morale a epocii; tot el, tînăr fiind, supraviețuiește războiului dar moare în urma unor răni din timpul demonstrației anti-burgheze din 1945); clișeul generozității celor sărmani și al cînoșeniei avuților (umilit de calfa fierarului la care fusese dat să învețe meserie, Păun fuge și, după un scurt popas în satul de bastină, găsește adăpost și căldură umană, succesiv în casa unui găzar sărac la Tirgoviște, a unui circiumar proxenet, a unui muncitor și a unei femei năpăstuite, în București); clișeul iluminării (atras ba de unii, ba de alții pe diverse drumuri, tînărul personaj află calea cea dreaptă dintr-odată și pe nepusă masă din contactul cu un tînăr utecist); clișeul maniheist (personajele romanului suferă de o singură dimensiune, ori sint, unele, numai pozitive, ori, altele, numai negative, singura excepție, și aceea parțială, fiind fata ale cărei aparțințe îl înșeală o vreme pe protagonist) etc.

Nu-mi dau deocamdată seama dacă această colecție de clișee reprezintă un Impas vital și de netrecut al posibilităților literare ale autorului sau este rezultatul pe de o parte al inexperienței în materie de literatură și, pe de alta, al unor lecturi formative neordonate și defectuoase în selecție. Faptul că B. Pandelea are experiență de viață, are adică destule de povestit poate fi o bază pentru scrierea literaturii, nu însă și un argument al ei. Rămîne ca autorul acestei cărți pline de întîmplările unei vieți să mediteze și la semnificația literară a cantității de existență.

Laurențiu Ulici

Calendar

● 1.III.1500 — s-a născut Grigora Ureche (m. 1647)
● 1.III.1788 — s-a născut Gheorghe Asachi (m. 1869)
● 1.III.1902 — s-a născut Constantin Nonea
● 1.III.1904 — s-a născut Horia Robeanu
● 1.III.1926 — s-a născut Viniciu Gafița
● 1.III.1930 — s-a născut Alecu Ivan Ghilia
● 1.III.1937 — s-a născut Nicolae Oancea
● 1.III.1943 — s-a născut Magdalena Popescu
● 2.III.1881 — s-a născut Eugeniu Ștefănescu-Est (m. 1980)
● 2.III.1905 — s-a născut Mircea Mancaș
● 2.III.1932 — s-a născut Petre Ghelmez
● 3.III.1863 — a murit Iancu Văcărescu (n. p. 1791)
● 3.III.1910 — s-a născut Dumitru Olariu (m. 1942)
● 3.III.1924 — s-a născut Mihai Georgescu
● 3.III.1925 — s-a născut Florian Potra
● 3.III.1939 — s-a născut Simon Ajarescu
● 4.III.1911 — s-a născut Aurel Lambrino (m. 1978)
● 4.III.1915 — s-a născut Emanoil Copăceanu
● 4.III.1919 — s-a născut Mihai Stănescu
● 4.III.1931 — s-a născut Nicolae Ciobanu
● 4.III.1977 — au murit: A. E. Baconsky, Savin Bratu, Daniela Caurea, Mihai Gafița, Alexandru Ivasiuc, M. Petroveanu, Veronica Porumbacu, Nicolae Ștefănescu și Viorica Vizanti
● 5.III.1920 — s-a născut Radu Stanca (m. 1962)
● 5.III.1955 — a murit Hortensia Papadat-Bengescu (n. 1876)
● 5.III.1960 — a murit Asztalos Istvan (n. 1909)
● 6.III.1920 — s-a născut Ion Apostol Popescu
● 6.III.1934 — s-a născut Dim. Rachiș
● 6.III.1945 — a murit Ion Stan Arșeșanu (n. 1922)
● 7.III.1845 — a murit Costache Facca (n. p. 1800)
● 7.III.1905 — s-a născut Frida Papadache

● 7.III.1920 — s-a născut Hornyak Istvan
● 7.III.1977 — a murit Virgil Gheorghiu (n. 1903)
● 8.III.1891 — s-a născut Gaal Gábor (m. 1954)
● 8.III.1892 — a murit Vasile Adamachi (n. 1817)
● 8.III.1895 — s-a născut Agatha Grigorescu-Bacovia
● 8.III.1907 — s-a născut Gh. Ungureanu (m. 1975)
● 8.III.1917 — s-a născut Dimitrie Stelaru (m. 1971)
● 8.III.1925 — s-a născut Al. Popescu-Vergu
● 8.III.1935 — s-a născut Radu Ciobanu
● 8.III.1937 — s-a născut Marta Alboiu-Culbuș
● 8.III.1937 — s-a născut Corneliu Șerban
● 8.III.1961 — a murit Gala Galaction (n. 1878)
● 8.III.1837 — a murit Alex. Hrisoverghi (n. 1811)
● 9.III.1848 — s-a născut George Panu (m. 1910)
● 9.III.1869 — s-a născut Elie Dăianu (m. 1956)
● 9.III.1878 — s-a născut Elena Farago (m. 1954)
● 9.III.1906 — s-a născut Radu Boureanu
● 9.III.1903 — a murit Iuliu C. Săvescu (n. 1876)
● 9.III.1907 — s-a născut Mircea Eliade
● 9.III.1913 — s-a născut Bözödi György
● 9.III.1920 — a murit Haralamb Lecca (n. 1873)
● 9.III.1925 — s-a născut Dimitrie Păcurariu
● 9.III.1961 — a murit Cezar Petrescu (n. 1892)
● 9.III.1961 — a murit Cristian Sirbu (n. 1897)
● 10.III.1879 — s-a născut D. Caracostea (m. 1964)
● 10.III.1920 — s-a născut Traian Lalescu (m. 1976)
● 10.III.1936 — a murit A. de Herz (n. 1887)
● 10.III.1945 — s-a născut Ion Macovei

Brubrică redactată de GHI. CATANĂ

6 MARTIE 1945

Marea adunare populară din București la care au luat parte peste 800 000 de cetățeni din Capitală și împrejurimi cu prilejul instaurării guvernului democratic la 6 martie 1945

35 de ani
de la
instaurarea
guvernului
revoluționar
democrat

ISTORIA contemporană, așa cum de un timp începe să scrie, este istorie. Deși din perspectiva timpului anumite fapte, trăsături ale faptelor istorice mai sînt susceptibile de îmbogățiri, faptele de acum 35 de ani au intrat definitiv în istorie, ele constituind, așa cum aprecia secretarul general al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Voința maselor largi populare. Victoria de la 6 martie 1945 reprezintă incununarea luptelor revoluționare democratice desfășurate de masele populare, sub conducerea Partidului Comunist Român”.

Situația României la începutul revoluției de eliberare națională și socială, marcată de victoria insurecției din august 1944, a deschis Partidului Comunist Român, poporului român o perspectivă ce nu fusese anticipată în condițiile luptei aspre, ilegale, împotriva dictaturii militare fasciste. Partidul își reorganizează în scurt timp activitatea în noile condiții, legale. Se creează aparatul de partid la nivelul regionalelor, județelor, orașelor, a marilor întreprinderi. Apare legal, începînd cu 21 septembrie 1944, organul central de presă al Partidului, „Scînteia”, alături de care își continuă apariția „România liberă”, al cărui prim număr fusese editat tot în ilegalitate, la 28 ianuarie 1943.

Se întreprind noi acțiuni pe linia consolidării Frontului Unic Muncitoresc, prin crearea Comisiei de organizare a mișcării sindicatelor unite din România. Se reorganizează activitatea revoluționară a tineretului. În fruntea Uniunii Tineretului Comunist, ca secretar general al Comitetului Central, s-a aflat tovarășul Nicolae Ceaușescu, militant neobosit, călit la școala aspră a luptei ilegale, a marilor lupte și demonstrații antifasciste, a luptei eroice din închisori și lagăre. Pe noi baze se organizează lupta muncitorilor, a sindicatelor, activitatea organizațiilor țărănimii, îndeosebi a Frontului Plugarilor.

Au apărut probleme noi privind necesitatea organizării femeilor, a activității în rândurile armatei etc. Problema centrală era atunci a democratizării aparatului de stat, a conducerii instituțiilor și întreprinderilor. În întreaga țară, clasa muncitoare, țărăimea, intelectualitatea, tineretul au răspuns într-un singur glas la chemarea comunistilor: „Totul pentru front, totul pentru victorie!”

Procesul democratizării țării întîmplina însă opoziția partidelor burgheze, care în iunie 1944 acceptaseră platforma Blocului Național Democrat, participaseră la răsturnarea dictaturii mili-

tare-fasciste și la formarea guvernului de la 23 August. Stăpîniți de dorința menținerii integrale a puterii politice și economice, ca în trecut, liderii partidelor burgheze — Partidul Național Liberal, Partidul Național Țărănesc — și-au grupat forțele reacționare în jurul monarhiei, convinși fiind că astfel vor supraviețui.

Masele populare conduse de comunisti, avînd clar precizat scopul luptei în Platforma Frontului Național Democrat, publicată în septembrie 1944, acționau cu îndrăjire. Noul program de acțiune propus de Partidul Comunist urmărea atît înlăturarea pînă la capăt a sarcinilor antifasciste, cît și făurirea unui regim consecvent democratic, înlăturarea unor transformări social-economice cu caracter revoluționar de clasă, care vizau structura societății existente. Pe lîngă obiectivele aflate în curs de înlăturare — participarea în continuare la războiul antihitlerist și purificarea vieții publice de rămășițele fasciste —, Proiectul de platformă preconiza înlăturarea reformei agrare, prefaceri cu adînci urmări în întreaga alcătuire socială și politică a țării; platforma conținea, de asemenea, prevederi referitoare la refacerea economică a țării și îmbunătățirea condițiilor de trai ale populației muncitoare, stabilirea unui regim de reală democrație în care toți cetățenii, fără deosebire de naționalitate, religie și sex, să se bucure de largi drepturi și libertăți. Ea preconiza apoi adînci prefaceri în viața culturală, spirituală a țării, prin accesul maselor largi populare spre învățămîntul de toate gradele, spre cultură în general. Aderarea diferitelor partide și organizații la proiectul de platformă propus de P.C.R. a fost însoțită de discutarea detaliată a fiecărui punct în parte, Partidul Comunist dovedind o înaltă principialitate și receptivitate față de prevederile și propunerile constructive.

În noiembrie 1944, ca urmare a luptei forțelor democratice, guvernul condus de generalul Sănătescu este înlăturat. În noul guvern avînd același premîier poziția forțelor democratice se consolidează. Dar reacțiunea opune o rezistență din ce în ce mai îndrăjită. Masele își uneau forțele într-un singur șuvoi. Primăriile, prefecturile sînt luate cu asalt. În fruntea lor sînt numiți, prin voința maselor populare, reprezentanții lor. Atunci, în toamna anului 1944 și iarna anului 1945, muncitorii de multe ori au fost nevoiți, la chemarea comunistilor, ca la lăsarea lucrului să meargă în stradă pentru a continua lupta politică.

Ceea ce a asigurat înlăturarea idealului maselor populare a fost lupta organizată și condusă de Partidul Comunist Român pentru realizarea pas cu

pas a obiectivelor formulate în Platforma F.N.D. și în Programul de guvernare al F.N.D., publicat în ianuarie 1945. Generalul Nicolae Rădescu, devenit premîier în decembrie 1944, refuză să satisfacă revendicările maselor, nu recunoaște primării și prefectii numiți de popor. În aproximativ 30 de județe din cele 58 existente în întreaga țară funcționau prefectii democrați. Atunci evenimentele s-au derulat cu repeziune. Zilnic, în februarie 1945, în stradă erau, în orașele și satele țării, zeci de mii, sute de mii de oameni, muncitori, țărani, intelectuali, mici meseriași, elevi și studenți. Mulți profesori universitari, scriitori, oameni de știință și cultură din București și alte centre ale țării, într-un memoriu publicat ca manifest, arătau: „Cerem venirea la cîrmă a unui guvern care să fie expresia tuturor elementelor democratice ale țării și să realizeze imediat programul de guvernare al F.N.D.”. Manifestul era semnat, printre alții, de Al. Rosetti, Iorgu Iordan, Mihail Ralea, George Oprescu, Constantin Balmuș, Constantin Daicoviciu, Andrei Oțetea, D. Bagdasar ș.a.

IN ACELE zile, Partidul Comunist a hotărît să se treacă la înlăturarea reformei agrare prin ocuparea de către țărani a moșiilor. În focul luptei pentru reforma agrară, moșierimea a fost desființată, alianța muncitorească-țărănească a fost ridicată pe o treaptă superioară. Sub presiunea maselor, care continuau să ceară înlăturarea obiectivelor cuprinse în Platforma F.N.D., guvernul a adoptat unele dintre obiective: legea sindicatelor profesionale, statutul naționalităților conlocuitoare, legile privind judecarea criminalilor de război și sancționarea celor vinovați de dezastrul țării. Lupta forțelor democratice împotriva reacțiunii a atins o tensiune maximă la 24 februarie 1945, cînd în Capitală și în numeroase alte localități din țară au avut loc mitinguri de masă de o amploare necunoscută încă în istoria României. Astfel, la București au participat peste 600 000 de demonstrați, la Ploiești — aproape 70 000, la Timișoara — circa 30 000, la Craiova — 20 000, la Brașov, Constanța — 35 000 etc.

În Capitală, din ordinul majorității reacționare din guvern, forțele jandarmerești au deschis focul asupra demonstrațiilor. Și în alte centre din țară autoritățile reacționare, sprijinite de bande legionare, au atacat pe demonstrații, încercînd să-i înlăture. Dar acțiunile de reprimare întreprinse de reacțiune au determinat un nou val de manifestații împotriva acesteia, agra-

vînd considerabil criza în care se afla guvernul Rădescu; de altfel, acesta reușea tot mai puțin să stăpînească situația. Poporul a făcut atunci un uriazid. Muncitori, țărani, intelectuali, bărbați și femei, tineri și vîrstnici au înfierat represiunea exercitată de autorități. Academicieni, profesori universitari, scriitori, ziariști și-au unit rîndurile și și-au exprimat printr-un memoriu dezaprobarea „hotărîta față de modul sîngeros în care a fost reprimată manifestarea pașnică a voinței cetățenești în ziua de 24 februarie 1945 precum și față de declarațiunile cu desăvîrșire necorespunzătoare sentimentului general al țării făcute de Președintele Consiliului de Miniștri”. Printre semnatarii memoriului au fost: C.I. Parhon, Mihail Sadoveanu, Traian Săvulescu, Simion Stoilov, N. Gh. Lupta Nicolae Hortolomei. Într-un articol publicat la 28 februarie în ziarul „Victoria”, organ al Uniunii Patrioților, George Ivașcu scria: „În România, fi patriot înseamnă după concepția actualului (încă) prim ministru a trag cu mitraliera tocmai în aceia care n-au pregetat să înfrunte — ca simpli cetățeni, nu ca persoane simandicoase — opreliștele, lagărele, temnițele și plutoanele de execuție ale lui Antonescu. Pentru noi, însă, ardența lor patriotică constituie o pildă de afirmare a spiritului civic, care, acum, mai mult cîorînd, nu trebuie să lipsească nici unui cetățean”. După 24 februarie, țara a fost hotărîtoare pentru înlăturarea guvernului Rădescu, pentru victoria forțelor democratice. Voința maselor populare a triumfat! La 6 martie 1945 a fost instaurat un guvern democrat care precumpăneau reprezentanții clasei muncitoare și ai țărănimii. Noul guvern prezidat de marele patriot și marele marcabil om politic dr. Petru Groza înscrie în istoria patriei noastre ca primul guvern democratic — guvern revoluționar democratic — cu pronunțat caracter muncitoresc-țărănesc, expresia colaborării largi a forțelor ce se pronunțau pentru adînci transformări revoluționare și politice. Istoria confirmă că instaurarea guvernului de la 6 martie 1945 nu a fost, ca în trecut, o simplă schimbare de guvern, nu a fost un act politic întîmplător, ci rezultatul unui act politic conștient, a unor cruce bătălii de clasă, purtate de muncitori, țărani, intelectuali, de forțele

Manifestație a oamenilor muncii din București, organizată de P.C.R., pentru un guvern al F.N.D. - octombrie 1944

Manifestație în București pentru instaurarea unui guvern al Frontului Național Democrat - noiembrie 1944

eractice și patriotice care în strânsă unitate, sub conducerea Partidului Comunist Român, au reușit să lichideze potrivirea înverșunată a cerurilor acționare ale burgheziei și moșierimii să cucerească pe cale revoluționară sfera politică în stat, inaugurând o nouă perioadă în dezvoltarea patriei.

LA TEMELIA României socialiste se află victoria de acum 35 de ani prin care s-a deschis drumul marilor înfăptuiri pe linia cuceririi, sub conducerea Partidului Comunist, a întregii puteri politice de către clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea. În această perioadă, așa cum scria secretarul general al Partidului, arășul Nicolae Ceaușescu, la Congresul al XII-lea, „România a parcurs multe etape istorice, jalonate de așa prefaceri revoluționare, de măre realizări în toate domeniile de activitate. Dind dovadă de înaltă abnegație și devotament pentru cauza socialismului, a înfloririi patriei, învingând tot felul de tot felul, clasa muncitoare, țărănimea și intelectualitatea, întregul nostru popor, urmind cu încredere parolul, au desfășurat cu succes opera istorică de construcție socialistă, lichidând pentru totdeauna exploatarea omului de către om”.

cea mai bogată și fertilă perioadă din istoria contemporană a României a fost inaugurată de Congresul al IX-lea al Partidului din iulie 1965. Poporul român, urmind neabătut hotărârile Congresului al IX-lea, al X-lea, al XI-lea, programul de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate a obținut aceste deosebite în edificarea noii ordini sociale.

La societatea noastră s-au realizat așa transformări revoluționare-economice și sociale care au schimbat din temelie înfățișarea țării, modul de viață al poporului nostru. Ca urmare a muncii susținute a întregului popor sub conducerea partidului, România s-a dezvoltat, într-o perioadă istorică înaltă, dintr-o țară cu o industrie slab dezvoltată și o agricultură înapoiată,

într-un stat industrial-agrar, cu o industrie modernă, în continuă dezvoltare, pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane, cu o agricultură în plin proces de modernizare, cu un nivel de civilizație materială și spirituală tot mai ridicat. Producția globală industrială este de 53 de ori mai mare față de 1938. Acest ritm de dezvoltare, realizat în ultimii 35 de ani, s-ar fi înfăptuit, conform ritmului din deceniul patru, în două secole.

România socialistă este o țară în plin progres, cu o economie dinamică, cu un nivel ridicat al forțelor de producție, capabile să valorifice tot mai eficient resursele naturale și capacitatea creatoare a poporului. S-au dezvoltat puternic învățământul, știința, arta și cultura. Precum s-a hotărât la Congresul al XII-lea al Partidului, în cincinalul 1981-1985, România va depăși stadiul de țară socialistă în curs de dezvoltare și va deveni o țară socialistă mediu dezvoltată.

România, așa cum rezultă și din actuala campanie electorală pentru alegerile de la 9 martie, se prezintă astăzi între popoarele lumii ca o țară a demnității, a progresului, a libertății și democrației, ilustrând, prin faptele poporului, împlinirile sale, forța și respectul pe care le-a dobândit de când este stăpîn pe destinele sale. România se bucură astăzi, datorită muncii entuziaste a poporului, a politicii clarvăzătoare promovată de secretarul general al partidului, președintele R. S. România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de un prestigiu deosebit în viața internațională.

Cu îndreptățită mândrie s-a relevat la Congresul al XII-lea al Partidului, în noiembrie 1979, că partidul comunistilor români este arhitectul României socialiste, așa cum, în primăvara anului 1945, a fost deschizătorul viitorului acestui popor. Idealurile de acum 35 de ani au devenit astăzi realitate. Poporul, sub conducerea Partidului Comunist Român, clădește viitorul comunismului Patriei.

Ion Ardeleanu

Memorizare

6 MARTIE este aproape un început de primăvară. Pînă la 21, la echinox, calendarul mai numără doar cincisprezece zile. Nu sînt istoric - pe de altă parte, îmi vine greu să-nvăț din cărți, din manuale, istoria ultimilor treizeci și cinci de ani, mulțumindu-mă, deocamdată, cu ceea ce știu din observația zilnică, din ceea ce am trăit și eu, în rînd cu alții, evident, fără a putea spune că m-am aflat în centrul evenimentelor. Știu prea bine că 6 Martie 1945 nu a fost momentul istoric al unei sau unor personalități, ci al unui întreg popor; totuși, o evocare personală a zilei de 6 Martie ar debuta, obligatoriu, cu mărturisiri despre un om pe lângă care am trecut nu o dată, fără a bănuși că are să joace un rol important în istoria României.

L-am surprins, într-o dimineață, în timp ce mă-ndreptam spre școală, muștrind edili pentru că nu păstrau curățenia orașului. Și-apoi, într-o după-amiază, în parc, eu fiind elev în cursul inferior, am primit ingrata misiune de a păzi trei elevi din cursul superior, fumători înrăiți, în ciuda regulamentului care prevedea eliminarea. De unde și cînd a apărut bărbatul acela?! Într-atit m-a fascinat, încît am și uitat să mai dau alarma. Era un bărbat agreabil, elegant, vioi, cu față deschisă în zîmbet și batistă spumoasă la buzunar; el ținea într-o mînă pălăria cu boruri răsucite, în cealaltă bastonul; cu bastonul acela s-a prefăcut a-i croi pe cei trei înrăiți (azi, toți trei directori plini, sau adjuncți - nefumători); cei trei au fugit într-o parte, temători să nu le noteze numerele matricole, eu în alta. Incidentul s-a încheiat fără urmări și nici măcar n-am voit a ști cine era acel bărbat.

L-am revăzut, după o vreme, pe strada principală din Deva, pe Corso, însoțit de zeci de țărani, printre care și țărani din satul meu, apoi în piață, vorbind la un miting, aplaudat frenetic. Prima manifestație de stradă la care am luat parte, cu colegii, chiar dacă regulamentul nu era favorabil participării la manifestații, a fost de 6 Martie 1945, în sprîjinul guvernului democratic condus de dr. Petru Gроза. Poate că mă înșeală memoria, poate că mi-am dorit eu ca o asemenea întimplare să aibă loc; așadar, eu am rămas cu impresia că aș fi citit în ziare despre un atac al unor moșieri la persoana primului ministru în holul hotelului Athenée Palace; îmi stăruie în minte și o formulare: Dr. Petru Gроза a ripostat energic cu bastonul! Neîfiind istoric, nu mă simt îndemnat să verific această atît de plăcută amintire. O vreau așa...

În fruntea primului guvern exprimînd voința unui popor se afla un om consecvent în atitudinea sa democratică, progresistă, hotărît, cu o față deschisă, ce se lăsa descifrată - un revoluționar. Numele lui Petru Gроза a fost legat de Frontul Plugarilor și deci și de activitatea partidului comunist, evaluînd o viață de om în slujba țării, astfel că el se situează printre fruntașii revoluționari pe care istoria i-a confirmat ca atare. 6 Martie 1945 a venit ca o descătușare, după convulsii politice și sociale și răpăit de mitraliere în Piața Palatului. Tot așa, mi-a rămas în minte că aș fi ascultat la un aparat de radio vechi ultima cuvîntare a fostului prim-ministru, acel general ce dăduse ordin să se tragă în manifestații din februarie 1945 - plecat apoi peste graniță...

Dar hotărîtoare au fost interesele poporului. Iar poporul era aici, unde a fost de cînd se știe. Convingerile sale, drumul ales au pus bazele unei societăți socialiste. Istoria României s-a făcut aici, cu efort neabătut spre independență și suveranitate, proclamînd o politică de pace și

înțelegere, în condiții de egalitate și respect reciproc, care să excludă amestecul din afară, folosirea forței sau amenințarea cu forța. Drumul spre democrația noastră socialistă a început atunci, la 6 Martie 1945, și a fost un drum spinos, nu lipsit de abateri și greșeli.

DE FAPT, 6 Martie 1945 a rămas pentru mine o întreagă epocă a manifestațiilor cu lozinci pentru democrație și progres, cu înfruntări deschise, cu împărțirea moșiilor și legiferarea reformei agrare, cu repararea uneltelor de către echipele de muncitori alergînd prin sate, cu zecile de mii de agitatori înșelînd foamea și somnul cu avînt revoluționar, cu oameni înțînîți o clipă, dar la care țî-a fost dat să rămîi cu gîndul o întreagă viață. Mai țîn minte cînd în gara din Deva a oprit un tren și noi manifestam pentru guvernul democratic. Președintele de Consiliu, primit cu ovății, se îmbrățișa cu prietenii și cunoscuții (unii pretind chiar că ar fi spus și un banc cu Zărani, colaboratorul și prietenul său - căci acea perioadă nu poate fi înțeleasă fără glumele cu Zărani, pe care le gustau toți, de toate convingerile - și pe care, mi s-a zis, eroul lor, modest și ferm luptător pentru cauza cu care pornise la drum, nu lipsit de umor, și le nota și le trecea și altora...)

Perioada 6 Martie 1945 s-a păstrat în memoria mea și ca o extraordinară descătușare a forțelor tinerești. Incepea, de fapt, reconstrucția, refacerea unei țări sărăcită și pustiită de război, se deschideau primele șantiere, zeci de mii de tineri porneau în lungi coloane sub steag roșu desfășurat, animați de primele cîntece de brigadă și acel nelipsit „hei, rup!”. Tineretul era îndemnat să se organizeze, să se unească într-o aprigă bătălie pentru viitor. Un bărbat încă tînăr chema atunci tineretul la unitate și muncă, în folosul țării. Mi-aduc aminte: în „Șcinteia”, an I nr. 1, din 21 septembrie. Îl aflu reproduș într-o antologie de mărturii ale conștiinței românești în anii celui de al doilea război mondial 1939-1945, și citez: „Noi vrem, scria autorul, ca alături de clasa muncitoare și de poporul român tineretul să contribuie la clădirea unei României adevărat libere, democratice și independente”. E semnat: Nicolae Ceaușescu. Iată un crez de revoluționar exprimat limpede, precis. Elev, preocupat de lecții și examene grele, nu știam la acea oră cine este autorul articolului. În nr. 2 al „Șcintei” a revenit, scriind despre Frontul unic al tineretului. A mai trecut o vreme și-am aflat cite ceva din biografia sa de revoluționar. L-am văzut apoi fotografia în ziare, vorbind la un miting. Nu bănuiam atunci că va fi conducătorul partidului și statului, omul politic de mare prestigiu internațional, de numele și activitatea căruia se leagă cea mai strălucită perioadă de dezvoltare din istoria României. Într-adevăr, tineretul acelei vremi - al celui 6 martie, aș spune - a înțeles că trebuie să contribuie la clădirea unei României libere, democratice și independente, și n-a ezitat. Avîntul revoluționar a născut forța necesară, tînără, a format și conducătorul pentru un viitor socialist al dreptății, egalității și demnității omului. Adolescenții și tinerii lui 6 Martie 1945 au azi părul cărunț, dar au și experiența și înțelepciunea dobîndite în împrejurări adesea dramatice. Au tinerețea și fermitatea tinereții, construiesc și conduc o țară, în rînd cu cei ce vin - cei chemați să-nvețe a construi și a conduce, spre a fi dovadă oricînd și pentru oricine că istoria României se hotărăște aici.

Nicolae Țic

OMAGIU

■ **ALCĂTUIREA** unei pagini de lirică feminină, fie și simbolic, vine să adauge argumentului social, în omagierea Zilei internaționale a Femeii, și pe cel literar, de culoare și sensibilitate. Am avut în vedere, prin aceasta, nu atât așezarea ilustrativă a numelor proeminente ale acestei lirici, nici promovarea sub semnul debutului a unor nume noi, ci, așa cum am procedat și alte dăți, în lărgirea spațiului afectat poeziei, scoaterea la lumină a unor manuscrise prea de mult în așteptare, față de care unicul criteriu al unei zile se arată a fi mai generos și mai înțelegător decât toate celelalte din cîte decid, săptămîna de săptămîna, structurarea revistei.

Ar fi de prisos pomenirea criteriului suprem, val, și acela în labilitatea autorității sale, anume criteriul estetic. Vedem, în florilegiul la care ne-am oprit, o varietate de stări, de tonalități, de motive și de moduri de expresie, în spiritul libertății și al sincerității actului liric, în ineditul căruia se desenează profiluri distincte și se comunică ceva din vederea gravă a vieții și lumii contemporane. Am vrut să evităm lămurirea cu orice preț poetică a unor ademeniri festive, și am lăsat să se bătucască deasupra fiecărui nume fata unei biografii, meditațiile solemne în solitudinea și în firescul lor.

Departate de noi pretenția de a schița pe această cale, din obligație civică ori colegială, măcar un răspuns la multiplele întrebări sugerate de moment, asupra condiției femeii la noi ori aiurea, în ansamblul vieții sociale, ori măcar în aceleia culturale. Însăși prezența altor fizionomii feminine în literatura noastră de azi este răspunsul fără tăgadă. Acordindu-i deci poeziei dreptul implicării unor gânduri mai înalte, o lăsam, pur și simplu, în orizontul tuturor semnificațiilor, să se adevărească. Red.

Cîntec în ceață

Voal de cenușă văzduhul îmbracă,
lin se coboară azi ceru-n noroi ;
plouă-n grei picuri lumina săracă,
umbre în ceață pornirăm goi doi.

Mină în mină-ntre cer și pămînt,
noi, în neștire, pe străzi lunecam ;
unul prin altu-n tăcere trecînd,
abur prin abur, ne destrămam.

Drumu-nflori în cărări diferite,
și fiecare pe-o alta-am pornit ;
dar umbrele-n ceață, de-a pururi unite,
aluneca-vor la nesfîrșit.

Poem

Eu nu trăiesc,
eu nu trăiesc decît prin tine.
Pentru ca eu să mă nasc,
a trebuit, mai întîi de toate,
ca tu să exiști,
ca tu să mă iubești.

Așa m-am ivit eu pe lume :
cu o aripă în cer,
cu o aripă măturînd pămîntul,
pasăre subțire, firavă și cenușie
oglundindu-mă în ochii tăi.

Eram doar un fum,
o adiere,
o părere.

Înainte de tine
eu nu am existat.
Acum
trăiesc.
Vin alții
să mă vadă,
să-mi ceară
floarea din păr.

Dar nu pot,
nu pot să le dau nimic
pentru că nimic nu-mi aparține.
Și nu trăiesc,
nu, nu trăiesc
decît prin tine.

Mîinile mele,
păsări albe,
tremurînd,
le sînt prin aer,
rătăcite,
mîinile tale
căutînd.

Ileana Mihăilă

Colind

Hai frate să scriem acasă
cît casa se ține să cadă
cît dreapta vindută mă lasă
cît scurmă mistreții-n zăpadă

și-apoi arde-mi sfîntul noroc
al miinii ce-ndură și scrie
și pune-mi deci dreapta pe foc
că gerul pogoară-n cîmpie

o pasăre inima-și scurmă
cum scurmă mistreții afară
cum morții i-am scrie din urmă
hai frate să scriem la țară.

De-aproape

Podăreasă pod de singe
trece calul meu și-ți plînge
trece calul meu și latră
podăreasă, pod de piatră

pe mine nu m-astepta
nu mi-e dor de dumneata
nu mi-e dor nu mi-e departe
podăreasă, pod de moarte

Lelia Munteanu

N-o să te las luminii

N-o să te las luminii
dacă doare
și vorbele
pot să le-torc din drum

mă stiu îndepărta frumos
ca muntii
ori ca un abur să mă-nalț
ușor

dar nu știu dacă pot opri
un cîntec
ce l-ai pornit cu rîsulărea ta
și-l port

Flacăra curată

Și dacă trebuie să plec
să fie toamnă
să ardă o pădure-n urma mea

să nu-mi lipsească sufletul
și zimbetele voastre
iar vorbele să nu mă tragă înapoi

să fiu din nou o flacăra curată
să rătăcesc tăcută pînă cînd
mă va sorbi o altă dimineapă

și alte mîini mă vor atinge
blind

Călător fără arme

În miezul poemului doarme
un pom înflorit
străin călător fără arme
luminii jertfit

ca alți ucigași cu renume
zadarnic mă mint
nu poți o iubire anume
preface-n argint

din toate poemele mele
de neprețuit
rămîne sub pulberi de stele
un pom înflorit

Carmen Maria Mecu

Odihna de noapte

Cu ochii tăi adînci, de necuprîns
Mă sorbi, divină Lună
Și simt cum stropi din trupul meu învîs
Privirea-ți incunună.

Eu mă cufund în dulcele abis
Și nu mai știu de mine
Ci urmez calea nopții ce-ai deschis
Prin visul care vine.

Chemarea mării

Mă frig buzele tale fierbinți
Și mă cutremur toată.
Cine ar crede și ce minți
Gindeau că te-aș iubi vreodată !

Și vraja ta mă înfioară
Iar cîntul tău m-ademeneste...
E-un murmur surd, ca de vioară
Se-nvolbură în mine, crește.

Mă pierd și mă pătrund cu tine.
Suspîn în dulcea-ți legănare,
Tînjesc spre zăile-ți senine,
Mă doare-albastra ta chemare.

Iti dau iubirea mea tribut ;
Tu lăsa-mă să-ți mingii valul
Și taina adîncă s-o sărut.
Aici, în tine-mi este idealul.

Carmen Căruntu

Coline

Iubite, coline să fie
Puține cuvinte-n lumini
Un nour de aripi invie
Zadarnic, subțire te-nchini

Rusalce, izvoarele ard
Înelul adoarme-l incet
Fragilă carte-hazard
Sunt ore cu vis de penet

Iubite, coline să fie
Puține cuvinte-n lumini
Un nour de aripi invie
Zadarnic, subțire te-nchini.

Nins, oval

Cuvînt pe chipul tău
Mai curg
Un fluture-ncuiat
De-amurg
Un lotus ingrădit
Și pal
Un somn de frate
Nins, oval.

Palmele zeilor

Poetul va tăia cu sticla
Privirea de scoică a lumii
Și va întinde peste noapte
Arterele sale
Trandafir decedat
În palmele zeilor
Violența lui moarte
Poate prematură
E timpla furie
A altui amurg.

Ana Pop Sirbu

A doua respirație

Pune-mă-n cuvinte,
mă rugai,
pune-mă-n cuvinte.
Ridicam din umeri și înaintam
printre ghemotoace de hirtie.
Cad frunze peste conversația noastră,
curînd o să ningă.
Cutare a-nvățat să danseze,
cutare respiră.
Ridicam din umeri
și înaintam printre ghemotoace de hirtie

Blestem

Să-ți fie devreme
cu spaimă
în piinea necoaptă
ce mi-ai lăsat,
să-ți fie ochiul
cît grădina
fără vrăbii,
arșiță,
pleoapa lipită la loc
peste făină.

Păcatul de nesine

Și m-au ris
pin' la oase
și m-au izgonit
să plec,
să mă aflu
cu sudoarea frunții,
a miinii.
Și mă întorc,
că
iar ai uitat
să-mi dai merindă.

Irina Vainovski

Desene de Raluca Grigorcea

Specificul cinematografic cubanez

Cinema

FLASH-BACK

Revolta prin formă

■ SUPRAREALISMUL lui Buñuel din *Viridiana* (1930) nu este, cum ar părea, o suprarealitate filmată cu un obiectiv special, ci tocmai realitatea demontată și redată după rețelele ad-hoc ale sarcasmului. Moleculele și cristalele vieții detestate de autor sunt deranjate din structura lor tihnită și, întoarse pe dos, devin anti-structură absurdă. Materia fiind aceeași (ca în cazul visului, care te ține trează prin aderența la real, dar te și sperie, prin similitudini de crimă pe care nu se mai potrivește), totul se reduce aici la o revoltă prin formă, la un joc de puzzle aiurit, acceptat ca ridiculizare a firescului ce trezise repulsi. Lumea onorabilității este tăvălită într-un non sens ce o face rizibilă prin raportare la pretențiile ei superioare. Formulele prefabricate sint batjocorite, polițienii îi este arătată falsitatea, gesturile curtenitoare devin caraghioase, ticurile galante — enormități. Tot ce e scortos, academic, oficial este pulverizat. Cînd într-un pat somptuos de domnișoară se lăfăie o vacă, iar salonul mării recepții este traversat de un car cu boi, ceea ce păruese înainte solemn devine derizoriu, patetismul devine caraghios, declarația de dragoste se dezumflă.

Sînt, tot așa, întoarse pe dos cele mai mari tabu-uri: Respectabilitatea, Retoris-mul, Politicianismul, Caritatea. Buñuel are o mare apetență pentru adunările străni, pentru reuniunile în societate (se va vedea și mai tîrziu, în *Viridiana* și *Farmecul discret al burgheziei*). El pune notabilitățile să urce, cu pantofi de lac, în virf de munte, să țină discursuri, să cînte la pian, să decerneze premii în mari ceremonii mondene. Matroanele își poartă rochiile somptuoase cu mindrie și își dau cu săruri la nas, șefii în frac își dezgolesc dinții în salturi prefăcute, dar toată această amăgire de clișee banale se destramă regulat prin surpriza unui foc de armă, a unei crime nemotivate, a unui incendiu venit din senin. Totul e posibil în această înlanțuire a cărei logică devine, cu voia autorului, tocmai lipsa de logică. Lipsa de logică pedepsind logica nedreaptă a lucrurilor. Buñuel are o plăcere terribilă — care este a suprarealismului, dar și a filmului în general — de a filma obiectele, acestea devenind sub mina sa unelte și simboluri. Statuile sînt dezgolite cu privirea, insistîndu-se mai ales asupra sandalelor, o vioară este călcată în picioare de un sadic, iar prin geamul unui mare incendiu sînt aruncați la rezezeală brazi, girafe, manechine, pluguri, care dispar în zbciumul unei mări, aceasta lipită fără nici o justificare în secvența următoare.

Buñuel este, în *Viridiana*, sarcastic, artificial, care dinamitează lumea și o lasă desfigurată, în propriile ei ruine. Abia după o lungă tăcere se revine asupra acestor crime și le va asambla după o filosofie proprie, mai blindă în formă, dar și mai necrutătoare în fond.

Romulus Rusan

ENATURAL ca o parte a producției cubaneze de filme să aibă un parfum de document revoluționar și epopee socială, atît pentru a zugrăvi luptele din trecut, cît și pentru a descrie instituțiile noi create după victorie. Un fel de frescă a vieții publice și individuale.

Cele cîteva filme care au compus „Săptămîna filmului cubanez” din săptămîna trecută oferă, cred, cîteva caractere originale. Sclavie a existat, desigur, în multe țări; aceea a negrilor, aceea a tobașilor. Dar în Cuba, robia s-a prelungit pînă în secolul XX. Muncitorii erau duși, cu biciclu, la munci excesive; erau bătuti, torturați, infometati, tot timpul pedepsiți. Iu decît niște animale. Căci față de ace, stăpînii au adeseori oarecare rație. Se tem că ucigînd vita, pierd pital. Pe vite trebuie să le îngrijești, să veghezi, să le tratezi cînd sînt bol-

intilnit în filmele cubaneze această are absolută față de robi, acest con- între lumea oropsiților și lumea stă- or. În ambele filme în care tiranii ugrăviti, îl vedem trăind într-un lux e. O casă de om bogat dispunea de duzină de servitori, foarte deosebiți slavii de pe plantațiile de zahăr sau en. Servitorii boierilor duceau un trai upcivilizat, într-un fel, tot atît de im- gat ca al pașailor. Servitorii erau um răsfațati, intru că de ei depin- raiul stăpînului. În *Supraviețuitorii* -uor și co- arist Tomás Gutierrez -uor sau în *Prinsul la metodă* (ecrani- după rolul lui Alejo Carpentier, atată de el Litin) sîntem uluți să perim stăpînii nu erau doar cruzi, ai ales ababili. Incapabili de orice rate. abecilitate absolută. Numai ser- imil puteau să trăiască. De de- ea mîncarea, spălatul, încăl- în- nerea unor vile muzeu, pline de artă, cu biblioteci cu cărți care nu le citea nimeni; și mai cei lachei depindeau distracțiile. entele nătinge ale pseudo-prinți- a servitori și fără armata de mer- care să procure totul, fără acest stăpînii ar fi murit de foame și de

ambele filme pomenite se descrie un ent de victorie a răsculaților. După tă vreme, proviziile stăpînilor (hrană, ustibil, gloante) se termină. Pentru a oară, aceștia își pun problema bio- a „supraviețuirii” (*Supraviețuitorii* iar e titlul unuia dintre filme). Foa- protești sînt scenele cînd acești inca- li tin sfat și hotărîsc să... munceas- !! De pildă, una din cocoane va fi umată în sperietoare de păsări. Sau, bătrîn paralic, cu miini tremurînde, face curățenie prin casă. I se va lega tringhie de mina dreaptă o mătura și si plimbat în căruciorul său de dam- u prin fața mobilelor pe care le va ura cu vibrații parkinsoniene. Sau, iat de revoluție, preotul capelan al i o șterge. Lucru grav, rugăciunile e ipoteticul dumnezeu fiind singurul de apărare contra revoluționarilor! ul din boieri îl imploră să rămînă. A- cinci Sfintia Sa îl impacă. Il indeamnă se auto-hirotonească; îl aruncă, din i, odăjdiiile, ca pe niște rufe. Și de atunci incolo, bătrînul cretin va oficia zil- nic peste cei 20 de membri ai aristocrați-

cului său neam! Totul acolo e jucărie, simulare, decor, bășcălie. Clanul apare ca o foarte realistă turmă de copii. Numai două ființe sînt umane și mereu protesta- tare. Un băiat de 18 ani și o fată de 15 ani. El dezaprobă tot, și tot timpul. Și, bineînțeles, se iubesc. Spre gelozia altei rude, un nepot, idiot și crud, care ia pușca pe furis, și-i impușcă. Alegerea acestui cuplu de tineri nu este doar sim- bol poetic, ci marchează un adevăr.

Un adevăr specific cubanez, specific unei țări care și-a realizat aspirațiile, avînd ca principală și minunată armă: **tinerețea**. Regăsim această idee în filmul *Brigadierul* (regizor și co-scenarist Octavio Cortazar), poate cel mai emoționant din toa- te. Nu doar pentru că regăsim aici lupta între revoluționari și bande de mercenari. Ci mai găsim ceva de o nespusă frumusețe. Într-un sat, guvernul revoluționar trimite un învățător. Căci în acel nefericit colț de țară toți erau analfabeți. Toți, afară de stăpîni. Adică și stăpînii erau tot un fel de analfabeți, căci afară de porun- cile date de autorități, stăpînii nu citeau nimic, cu toate că aveau biblioteci somp- tuoase, frumos, artistic aranjate.

Tinărul învățător nou-sosit avea vîrsta de 15 ani! Asta cam deranjează prejude- cățile unora. Dar se lămuresc repede. Nu-l pot izgoni. Acest tinăr e un adoles- cent foarte original, diferit de toți ado- lescentii cinematografici de pînă acum (care-s sau ștregari ca Jackie Coogan, sau

golani ca Mickey Rooney, sau delincvenți ca „ingeri cu fețe murdare”). Eroul cuba- nez este cu totul altceva. El are toată fru- musetea de băiat cuminte, drăguț și deș- tept. Vine acolo, el, copil, să poruncească la zeci de oameni în vîrstă, muncitori pri- cepuți, revoluționari serioși. Dar... care nu știu să citească. Paradoxele raporturi reciproce între generații. În orele de muncă la cîmp, băiatul se silește și el să **invețe** de la adulți; iar în orele de **clasă**, el comandă. Li vede pe oameni incintati și recunoscători față de acel copilandru care le **poruncește**, învățîndu-i cea mai minunată unealtă a sufletului: scrisul și cititul. Cele două „populații” de vîrste di- ferite se împletesc, se combină, se întrec unii pe alții. Se investe în lumină, acum, o lume de ființe umane care se stimează, se admiră, se privesc cu tandrete, cu un respect reciproc, independent de categoria formală a vîrstei. Căci toate vorbele își au respectabilitatea lor proprie... Doi ac- tori — Salvator Wood și Patricia Wood — culminează artisticeste interpretînd ro- lurile tinărului învățător și al starostelii muncitorilor din acel sat.

Tot filmul e plin de tandrete și poezie. Iar imaginile în Eastman Color (operator Pablo Martinez), combinate cu frumusetea peisajului cubanez, sînt de o neînchipuită expresivitate.*

D.I. Suchianu

In această săptămîină, un nou film românesc, *Mijlocaș la deschidere*, scris de Mihai Istrățescu și regizat de Dinu Tănase

Radio Televiziune

Recital, recitare, recitare

■ SIMBĂTĂ după-amiază, Ion Caramitru a făcut să vibreze intens sufletul iubitorilor de poezie. Acest actor, de o primejdioasă, acaparatoare luciditate ca a in- vins, cu o indicibilă și suavă melancolie, mari roleri în teatru sau film, găsind totdeauna resurse a continua să înainteze sub lumina necrutătoare a succesului, a transfor- mat tele-recitalul într-un act de profundă intelectualitate. Naviga- tor solitar spre insula de fum a poemelor, Ion Caramitru gîndește tex- tul poetic, în linia ma-

Caramitru nu „a spus” poezii ci a propus noi lecturi, majoritatea de o teribilă originalitate, rod al unor substanțiale meditații și reverii ce au

avut darul a potența adîncimea textelor, a imaginilor, a îndelunga- telor tăceri. Triumfătoa- re, sarcastică, indioșă- tă, reticentă sau interm- pestivă, vocea melodi- oasă a actorului s-a strecurat printre semni- ficații și analogii, din- du-le viață într-un chip special, o viață ideală și fulgerătoare.

Salutăm călduros o propunere a lui Ion Ca- ramitru ce pare că in- teresează deja pe redac- torii televiziunii: iniție- rea unui „serial” închi- nat cunoașterii poeziei, după modelul — ne- restrictiv — al serialelor dedicate muzicii. Sigur că, în acest caz, litera- rul își va impune auto- ritar propriile legi și priorități, sigur că „mij- loacele” de expresie t.v. vor trebui adecvate des- tinului specific al lim- bajului poetic, „trăduce- rea” inefabilului în ima- gini și cuvînt fiind o operație nu numai difi- cilă ci și real angajan- tă. Bine coordonat, re- alizat cu pasiune și res- pect pentru poezie, a- cest curs-eseu t.v. are toate șansele de reușită.

Ioana Mălin

TELECINEMA

■ NU am trăit anii fas- cismului. Ceea ce știu despre această lungă noapte știu din documen- te și mărturii, din cărți, din plese, din filme. Și poate că acest „depozit” de informații ar fi rămas, cum s-a spus, strict cultu- ral, dacă intimplarea nu ar fi făcut ca acum cîțiva ani să mă aflu într-un autocar, pe șoselele Polo- niei, iar autocarul să o- prească la Oswiecem. Trebuia vizitat (era în program...) ceea ce fusese lagărul de la Auschwitz, iar acum figura în ghiduri ca muzeu... Nici o carte, nici o vorbă nu mă vor cutremura vreodată pre- cum acea sală a cuptoa- relor în care am intrat înghețat, cu mîntea para- lizată, mișcîndu-mă in- tr-un fel de transă — acele cuptoare pe care, dacă întindeam mina, le puteam atinge, puteam să urlu „au fost!”. Nici un film nu mă va zgudu- i vreodată precum amîn- tirea curții în care se făceau execuțiile prin impușcare și a zidu- lui din fund, ciuruit de urmele gloantelor. Re- gret și acum această ex- periență de viață — și vreau să fiu bine înțeles... M-am întors după aceea la citeva din filmele ci- nematecilor mele: m-am întors la *Generație* și

Forme ale memoriei

Canalul ale lui Wajda, care mi-au spus întot- deauna că un om poate fi mai puternic, în felul său, nu doar față de cel care îl tăvălește prin noroi, ci și față de el însuși; la *Valurile Dunării*, al lui Ciulea, care mi-a spus că un om trebuie și poate să-și păstreze luciditatea chiar și cînd aceasta l-ar

putea costa viața; la *Du- minică la ora șase*, al lui Pintilie, care mi-a spus că un om rămîne un om și nimic în lumea asta nu-l va putea împiedica

să spună unei femei, in- tre două hăitueți, „te iu- besc”; la *Zboară corolii*, al lui Kalatozov, și la *Co- pilăria lui Ivan*, al lui Tarkovski, care mi-au spus pe rînd, în chipuri felurite, același lucru, anume că patetismul este uneori o formă a tragicu- lui. M-am întors, așadar, la aceste filme, m-am in- tors și la *Am fost tineri* sau *Magazinul de pe stra- da mare*, *Undeva în Eu- ropa sau Roma*, oraș des- chis, *Luptătorii din um- bră* sau *Ultima etapă*, *Ba- lada soldatului* sau *Proce- sul de la Nürenberg* și mi-am dat seama că ochiul meu nu le mai pu- tea privi ca înainte, ci cu o altă înțelegere...

Filmul de duminică sea- ra, *O singură cale*, nu va intra, desigur, în vecii vecilor în această cinema- tecă a mea, deși e bine făcut. El e naiv însă, iar naivitatea în asemenea împrejurare mă deorimă. Și totuși, o secvență e de reținut: aceea cînd sute de oameni se suie pe bi- ciclete și, alcătuiind un șuvoi pe stradă, împiedică înaintarea unei mașini cu naziști, aflați în urmă- rirea unui om. Niciodată nu am crezut că poate exista atîta dreptă ură într-o bicicletă...

Aurel Bădescu

Muzeul și actualitatea

COMENTATĂ ca o retrospectivă — punct de vedere absolut justificat dacă utilizăm criteriul esalonării lucrărilor pe parcursul a cinci decenii — expoziția **MARGARETEI STERIAN** de la „Muzeul de artă al R.S.R.” etalează acea articulare coerentă și cursivă a segmentelor datorită căreia avem senzația că artista ne propune doar un moment dintr-un proces continuu, superior indiferent față de obsesia timpului. Căci, în expoziția de acum, ca și în cea de la „Dalles” din 1977, reintălmim consecvența unui discurs plastic atent și definitiv constituit în planul atitudinii și al procedurilor, libertatea față de restricții sau dogme stilistice apărând ca unica premisă acceptată de artistă.

În această situație utilizarea unor criterii verificate, operând prin asimilare și recurs la familia de spirite, ar părea improprie sau inoperantă. Dar, să nu ne lăsăm înșelați. Negînd influența determinantă a vreunui maestru în perioada formării sale, sau apartenența la o școală anume, Margareta Sterian repudiază ideea pastizei, a „d'après”-ului steril, mărturisind, totuși, efectul unor tentații, formule, atitudini și procedee ce dinamizau atmosfera confruntărilor artistice din deceniile 3-4 ale secolului. Grefind pe structura sa psihică dominată de lirism și propensiune către feerie, elementele unui vocabular plastic vizibil obsedat de recuperarea figurativului pe o altă direcție decît cea a fastidiosului academism, artista își structurează o manieră ce se instituie ca semn definitiv al personalității sale. Modul ei de a fi modernă este cel al anilor ecloziunii suprarealiste cînd a interpreta realitatea prelucrîndu-i datele formale, în intenția obținerii unui regim afectiv insolit, supraincercat de trimiteri simbolice, aluzii, amintiri difuze și posibile premoniții, însemna dialog polemic dar loial cu tendințele scientiste, abstracte sau informale. Din această etapă se atestă desenul alert, tipul de punere în pagină, fericit absolvit de canoanele perspectivei lineare în favoarea celei afective, și manipularea culorii mereu slefuită pe parcursul anilor și ajunsă la o subtilă și pasională vibrație tonală. Și, totuși, operînd cu structuri recognoscibile, fără a pedala pe echivalente imposibile, uneori cu trimiteri directe la un spațiu sau la un fenomen concret — peisaje, naturi statice — artista rămîne un spirit evazionist. Pretextele alese, statistic descinse din cîteva mari familii, tematice, sînt moduri de a evada din realitatea imediată. Fuga virtuală, ineluctabil profund afectivă, se face în sfera proteică a trecutului mirific, în amintirea copilăriei și adolescenței, sau în lumea feericului, fumbulescului, grotescului sau fantasticului, presupunînd și chiar impunînd dedublarea personalității, ca mod de existență insolită. Carnavalul, măștile, ciroul, corțegiul, obiceiurile populare, fac să vibreze universul pictural de o intensă tensiune jaterioară ce se transmite, ca o benefică

neliniște, privitorului ce intuește, sau resimțe acut, că se află în fața unei arte de un ton deosebit, deși mijloacele sale sînt cele ale picturii autentice, tradiționale. Este modul de a comunica oamenilor adevăruri esențiale, sau doar propuneri spre meditație, propriu Margaretei Sterian.

ÎNTEBÎNDU-MĂ, și întrebînd fiind, care ar putea fi mobilul constituirii și supraviețuirii grupului celor patru pictori — **ȘTEFAN CĂLȚIA, MIHAI CISMARU, ZAMFIR DUMITRESCU și Sorin Ilfoveanu** — ajuns la a treia expoziție, l-am descifra în constanța și detectabila lor pasiune pentru pictură. Noțiune căreia, pentru a evita confuzii și inadecvări, trebuie să-i acordăm accepțiunea curentă, consacrată dar nu și epuizată, de fapt cea pe care artiștii înșiși o afirmă prin calitatea și sensul demersului lor. În absența unui program explicit formulat și stilistic unificator, dacă exceptăm obsesia picturalității, primatul culorii și al suportului figurativ, cei patru își propun un sever și continuu travaliu pe verticala unei problematici acuzat afective. Rezultatul imediat este cel resimțit acut de privitorul sensibil, pus în contact cu pictura lor, incît la o receptare inițial emoțională, apoi tot mai profund meditativă și asociativă. De aici rezultă fluxul simpatetic stabilit în

afara truculenței sau a spectaculosului, implicarea totală în sensul mesajului întîm determinînd calitatea acaparatoare a imaginii. Rezultatul ulterior, poate mai depărtat în timp și mai difuz, dar prin aceasta mai operant dintr-o perspectivă generală, decurge din intenția decisă, franc etalată, a recuperării și reabilitării unor concepte și procedee nu o dată declarate inoperante, depășite sau epuizate. Acțiunea celor patru nu presupune un program polemic pentru că, afirmînd apartenența la o tradiție autoritară și o superioară modalitate, în felul vechilor maestri, de a concepe și instaura relația deschisă cu pictura, ei își asumă responsabilitatea reformulărilor din perspectiva autenticității valorilor consacrate.

Fără îndoială, expozanții sînt pictori „de atelier”, consumîndu-și neliniștile, confruntările și satisfacțiile doar prin efortul pasional, perseverent, menținut în teritoriul acaparator al picturalității. Sensul demersului lor nu trebuie căutat în obsesia ineditului, pozitivă doar atunci cînd respectă premisa condiției artistice, ci în convingerea că sfera atitudinii pentru care au optat conține încă suficiente puncte de interes, unghiuri ineputabile și mai ales posibilitatea de a prelungi creator valori pierdute în alte areale culturale și a căror recuperare constituie astăzi o problemă acută și nu totdeauna solubilă.

Iată suficiente motive pentru a recepta și discuta propunerile expozanților acuzat diferite între ele, ceea ce ne face să vorbim despre patru personalități distincte și puternice, din perspectiva problematicei actuale a imaginii ca atitudine umană și a calităților intrinseci, remarcabile și lucid utilizate.

Vom regăsi în expoziție un **Ștefan Călția** tot mai atent la compunerea logică, expresivă a suprafeței populate de semnele unor rituri și mitologii ce nu sînt doar fantastice, calitatea aluziv-sapientială accentuînd sensul de imagine răsturnată a lumii, sau de metaforă polivalentă nu lipsită de implicații existențiale. Calitatea materiei picturale, a raportului cromatic evocator și continînd latențe magmatice cu neașteptate eclatări, s-a rafinat, diversificîndu-se pînă la tactilitate dar grupîndu-se tot mai accentuat în planuri decise articulate, prin care se constituie atmosfera încărcată de iminența misterului și a feericului fabulos. Apoi, un **Mihai Cismaru** spectaculos evoluat de la densități cromatice adeseori dramatice, dominate de un suflu stihial ce antrena oameni și obiecte, la o clarificare a mijloacelor axate în continuare pe culoare dar asociînd-o construcției riguroase, într-o atmosferă densă, palpabilă aproape. Subiectele abordate fac parte din universul intim, fără ambția evenimentului optic, dar talentul artistului și marea lui picturalitate conferă fiecărei imagini o viață interioară proprie, vecină cu valoarea de portret pe care o presupune implicarea perspectivei umane, un mod de a se institui ca revelație. O aceeași fascinație a detaliului domestic, de data aceasta mai apropiată de ideea „vieții făcute” promovate de micii maestri din Țările de Jos, se citește în lucrările lui **Zamfir Dumitrescu**, remarcabile prin știința modeleului și redarea materialității, dovedind o preocupare pentru rezolvarea figurativului cu participarea unui acuzat sentiment al metafizicii obiectului. Dacă ar trebui să remarcăm o mutație cu efecte pozitive am sublinia limpezirea ideii de imagine picturală, în sensul restrîngerii la economia sa expresivă, lucru detectabil și în portretele de o reală și profundă fascinație a sondajului psihologic. În sfîrșit, **Sorin Ilfoveanu**, marcat de tensiuni ce nu sînt străine de universul spiritual al expresionismului, cu o mai solară viziune a sentimentelor panteiste și lirice, a evoluat către zona în care picturalitatea densă, unificatoare, ne relevă datele unei concepții distincte conturate, pe direcția unei fructificări în care se implică amintirea marelui Andreescu și multă modernitate. Peisajele, mesele și nomazii, cicluri refuzînd rețeta sau seria, constituie prilejuri pentru subtile acorduri cromatice, bazate nu pe raportul absolut al tonurilor, ci pe realitatea lor expresivă, gravă și poetică.

ȘTEFAN CĂLȚIA: Două case

Virgil Mocanu

Biografie și adevăr

VIEȚILE oamenilor de geniu trăiesc în operele lor: un sediment de materie psihică, un strat adînc, pretios, fundamental pentru constituirea, ca totalitate, a creației. Dar între evenimentul cotidian și modelarea ideii în artă comunicările nu sînt neapărat ordonate, consecvente, exacte. Biografia, răsfoită filă cu filă, de cite ori nu este ea dezamăgitoare pentru amatorul onest, care crede că talentul — floarea lui rară — trebuie să crească neapărat într-un suflet pur; că inteligența artistică, intuiția, disponibilitatea pentru a intruchipa lumea în forme sensibile sau vizuale observă raporturi de direcție proporționalitate cu ceea ce numim (cu un termen uzual impropriu) caracter, cu o comportare generoasă, pilduitoare! Funcțiile „viață” și „operă” nu pot fi univoc determinate în ambele sensuri.

Un film despre Wagner, misterios și ridicol intitulat **Focul magic**, un film biografic, a produs justificată reacție violentă: „Nu acesta este Wagner!” Realitatea se arată însă mult complicată de adevărul că și acela a fost Wagner, neîndoind, fără falsuri istorice. Dar între a fost și este s-a strecurat aproape un veac, care a impus valoarea concretă și simbolică a operei sale. Astfel că, evenimentele ale biografiei lui, înșirate ca și cum ar fi fost rufe la uscat pe un fir de viață,

fluturau neverosimil modelul lor atît de banal.

Beretă și haine luxoase a purtat în vremea gloriei sale; două soții a avut, una frumoasă, cealaltă (chiar furată de la prietenul Bülow și de la tatăl ei Franz Liszt, care semăna ca tip cu actorul palid), deci cealaltă, atît de voluntară și rafinată încît i-a organizat biografia pentru viitorime. Ludwig al II-lea al Bavariei i-a fost sclav. Se va fi uitat el și pe fereastră, în grădină, la leagănul Mathildei Wesendonck, compunînd pentru ea și iubirea lui sfișiată de neîmplinire **Tristan și Isolda** (suspect de scurt, în ce-am văzut din **Focul magic**, episodul prea adevărat al acestei patimi care a trecut — fără echivoc — cum prea bine se știe, într-o capodoperă; ca și cum spiritul purificator al Cosimei ar veghea încă cu foarfeca în mină!). Sfîrșitul i-a venit la Veneția, în palatul Vendramin, unde duhul său bîntuie splendoarea încăperilor vaste. **Adevărul** a fost conștiințos și siciitor urmărit. Dar marele Wagner nu era, ca muzician și gînditor, o personalitate accesibilă ideilor modeste. Dimpotrivă.

Și iată că în film producătorii americani, campioni ai vulgarizării în numele popularizării, vor să arate că un geniu, prin simplul fapt că soarbe supă cu

lingura și privește pe verticală de unde curge inspirația (nu concepția), un geniu complicat, independent, trufaș, egocentric este aproape de toți oamenii din lume; chiar și de aceia care ar trage cu pistolul să-i pui cinci ore la ascultat singura lui comedie, **Maestrii cîntăreți din Nürnberg!** Iată de ce producătorii au eliminat pe Schopenhauer și **Lumea ca voință și reprezentare**, care i-au fost ghid și statut de gîndire; teoria **Operei și Dramei**, care respinge facilitatea, rutina, comoditatea ca adaptări ale compozitorului acceptat de public imediat fiindcă nu cere nimănui decît predispoziție pentru divertisment sau melodramă; efortul titanic minat și înălțat de contradicții; fractura provocată falsei tradiții a artei simple de idealul înălțării spectatorului spre o înțelegere luminată a poeziei filosofice exprimate muzical. Opera viitorului o consolida și prin cultul pentru Mozart care, deși nu gîndise vreodată să schimbe ceva în mentalitatea publicului vremii sale, ieșise — paradoxal, tocmai prin **Nunta lui Figaro** — din gustul mediu: „Fraza lui Mozart, aproape întotdeauna greoaie și artificială, pare să suprasolicite înțelegerea amatorului mijlociu...” (Cronică din 1786, de Alois Wilhelm Schreiber în „Dramaturgische Blätter”).

Dar lui Wagner i-au plăcut și „atît de mult aburul mistic, bita și orice exces violent” (meditație de Thomas Mann despre și în spiritul lui Goethe disprețuind pe ai săi). „Desăvîrșitul wagnerian” (G.B. Shaw) iubește și își bate joc de idolul său, care, la rîndu-i, a creat convenții imposibile. Acest rudimentar indice de ideal leagă numai cîteva dintre leit-motivele care sînt de găsit și în actele biografiei lui Wagner.

Desigur, un film nu este un studiu de muzicologie și nici un capitol de estetică muzicală. Cînd subiectul atinge însă viața unui om care a modificat destinele artei, el impune o **reconstituire în semnificații**. Istoria nu înseamnă Wagner (foarte important faptul că el însuși vorbește!) decît în măsura în care ea a rămas în istoria artei pe care eroul ales o reprezentă. În aceste împrejurări, între bio-

grafie și adevăr se instalează cu necesitate judecata prin criterii. Preocupări generale cultural-artistice (este cazul scenografilor) nu sînt nicicînd suficiente pentru a descoperi esența unei creații specifice; după cum nici un scenariu scris eventual de excelenți istorici ai muzicii nu are șanse să constituie o structură cinematografică plauzibilă. Și unii și ceilalți circula pe un teren minat: primejdia superficialității este dată de limitele cercetării amatoare pe de o parte, de necunoașterea profesunii, pe de alta. Și totuși, exemple de filme biografice moderne, chiar de seriale, există. Inventată în jurul pieselor sale, o istorie a vieții lui **Shakespeare** — despre care știm atît de puțin — rămîne o reconstituire ale cărei criterii au fost evident rigurose minuite, cu știință, talent, spirit creator (realizare BBC). Un film **Leonardo da Vinci** a îndrăznit o senzațională încrustare a biografiei, derulare de fapte mărunte în comentariul critic al operei sale de pictor și al gîndirii lui proiectînd spre viitor imaginația în știință, ca împliniri ale umanității Renașterii.

Biografia romanțată a decedat. Gîndurile acestea, aparent răspîndite în inutilitate, vizează totuși un fapt concret. Nu avem un film despre George Enescu, nici acum în preajma centenarului din 1981. Spre deosebire de Eminescu, a cărui operă, de la „romantele și cîntecele de vioară” pînă la poezia filosofică, pătrunde sistematic în conștiința populară, Enescu rămîne încă prea puțin cunoscut în semnificațiile largi ale moștenirii lui muzicale. O întregă dezbatere pe această temă s-ar putea înălța și numai pe analiza programării muzicii maestrului la ultimul festival din 1979.

Să revenim. Un film artistic? Enescu ar trebui să vorbească înconjurat de oameni care mai sînt încă în preajma noastră. Și apoi, tăcerea lui este încă prea aproape. Dar am putea avea un documentar de artă care să-l înalțe în iubirea meleagului românesc, dincolo de frumoasele lui **Rapsodii**.

Ada Brumaru

Un profil sugestiv al literaturii Americii Latine

Meridiane

VOLUMUL *L'Amérique Latine dans sa littérature*, publicat în 1979, la Paris, de către UNESCO, în cadrul programului său de cercetare a zonelor culturale regionale și subregionale, cuprinde o temeinică prezentare a principalelor etape istorice și configurații estetice ale istoriei literaturii latino-americane, fragmentată pe teme unitar structurate și nu desfășurate pe momentele devenirii ei în timp. Metoda prezintă un dublu avantaj, deoarece indică o modificare a structurilor artistice constatată și o succesiune temporală, iar examinarea configurațiilor istorice și a aspectelor actuale are loc într-un context organizat tematic, problematizat. Ea duce deci la deschiderea unei perspective asupra ansamblului literaturii latino-americane, la examinarea problemelor puse și a concluziilor oferite de evoluția sa diacronică, deci de succesiunea formelor și structurilor artistice, cit și la reliefarea mai concludentă a problematicii ei actuale.

De-a lungul a 24 de eseuri datorate unor cunoscuți specialiști latino-americani, e schițată deci o largă perspectivă diacronică și sincronică, incluzând și unele aspecte ale prezenței literare latino-americane în lume, ale determinărilor sociale și funcționalității literaturii. Dincolo de aspectul mozaical rezultat din suprapunerea atitor puncte de vedere (nu totdeauna asemănătoare) se constituie un tablou concret al proceselor prin care această literatură și-a obținut fizionomia și profilul specifice, iar literatura actuală, cu rădăcini profund înfipte în realitățile Lumii Noi, a ajuns la inflorirea ei binecunoscută.

Literatură latino-americană: intrată cu oarecare întârziere în arena literaturii mondiale, a fost dintotdeauna dominată de dorința de actualitate, de sincronizare cu mișcarea de idei de peste hotare. Unitatea culturală a acestui „vast continent metis” (Mario Benedetti), întemeiată pe stratul cultural iberic (hispanic și luzitan), sedimentată peste diversitatea culturilor băștinașe, aflate la niveluri foarte diferite și prezentând mari deosebiri regionale (deși axate pe o unitate stilistică a decorațiunilor de bază, așa cum a demonstrat argentinianul Ricardo Rojas) și consolidată de paralelismele existente în evoluția social-economică a diferitelor țări, a fost cimentată în secolul nostru de conștiința foarte vie a unei active comunități de situații, de obiective și de interese.

Există în ansamblul de probleme abordate în acest volum trei aspecte ce suscită în mod deosebit atenția cititorului român. Primul este raportul dintre tradiție și inovație, periodicitatea punerii radicale în discuție a vechilor structuri, constituind o adevărată „tradiție a rupturilor” dintre trecut și prezent, „ruptura ca proces permanent” (Emir Rodríguez Monegal). Al doilea aspect semnificativ este „conștiința de sine” a actualii literaturii latino-americane, izvorită din interesul manifestat față de ea în toată lumea. „Rațiunile ce au provocat acest interes pentru literatura latino-americană și difuzarea ei sporită sînt aceleași ce împing pe tinerii din lume să arboreze, pentru prima dată în istorie, efigia unui latino-american.” (Roberto Fernández Retamar). Al treilea aspect este conștiința relației dintre inovațiile revoluționare sau lupta pentru ele, și cele din artă.

În lumina puternicelor mișcări cu caracter progresist-revoluționar din multe țări ale Americii Latine și sub influența revoluției cubaneze „apare acum evident că nu există nici o înnoire apreciabilă în literatură dacă nu s-a produs înainte alta, importantă, în viață” (José Antonio Portuondo).

Această ultimă concepție este folosită pentru explicarea curentelor, modalităților și tehnicilor noi în literatura actuală.

Intrînd în substanța propriu-zisă a volumului, constatăm că literatura latino-americană de azi se situează în continuarea tradițiilor stabilite în cursul ultimelor stadii ale istoriei ei, dar își afirmă cu insistență și originalitatea, repunerea în discuție a structurilor tradiționale. Romanul, de exemplu, își revendică înrădăcinarea în realismul secolului al XIX-lea, continuat în veacul nostru cu mare succes de scriitorii ca Rómulo Gallegos, Mariano Azuela sau Riccardo Güiraldes, și nu a uitat lecția oferită de scriitorii „indigeniști” ca Ciro Alegria, José María Arguedas sau Miguel Ángel Asturias. Dar promotorii lui susțin cu tărie că noutatea acestui roman constă în refuzul de a privi realitatea ca pe o temă de sociologie, de descriere științifică sau de studiu moral. Între-und mod poate și mai radical, poezia latino-ame-

ricană actuală își recunoaște printre înaintași doar pe Vicente Huidobro, César Vallejo și Pablo Neruda, frunții marii revoluții produse în lirica latino-americană între cele două războaie mondiale și cultivă un lirism impus de idei revoluționare mișcate de însuși efortul cuvintelor de a se elibera de sub „tirania logicii” sau arti-poezia ce nu corespunde numai „unei revolte literare cu caracter avangardist și unei tendințe spre reliefaarea uritului, ci se conjugă cu o condiție umană individual intransmisibilă” (Fernando Alegria).

Ceea ce dorește să realizeze această literatură este tocmai „eliberarea literaturii de ascunsă imoralitate a șabloanelor simple, aducînd-o în contact direct cu realitatea” (José Miguel Oviedo), deoarece „literatura e făcută să îmbogățească realul cu noi lumi autonome, nu cu copii, ci cu noi realități făcute să denunțe sărăcia și nedreptatea vieții” (idem).

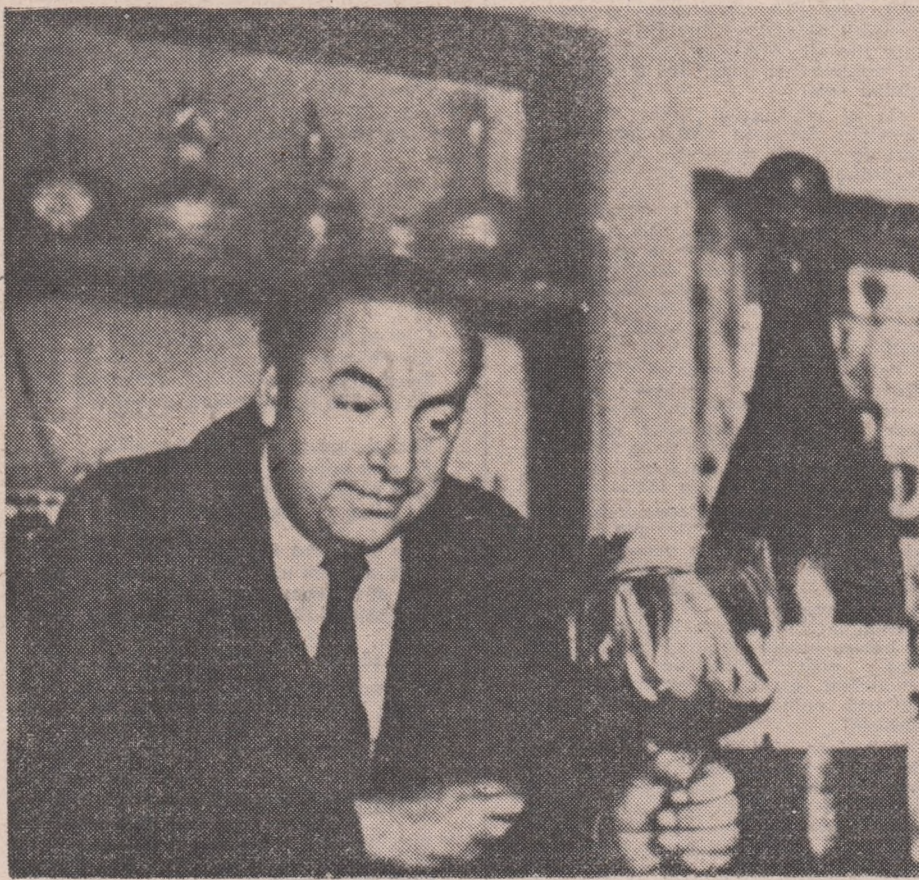
VOLUMUL insistă asupra unității actualei generații de scriitori latino-americani, care sînt totuși atît de diferiți între ei pe cit de enorme sînt distanțele geografice care-i separă, unite ce se manifestă și prin efortul lor de a reda literaturii „jumătatea pierdută a realității americane” (Jorge En-

rique Adoum), lumea băștinașilor, dar nu prin abordarea de teme „indigeniste”, ci prin redescoperirea lumii mitului. De aici deschiderea literaturii spre „realismul magic”, rezultat al unei „tradiții religioase naturaliste și antimetafizice” (José Antonio Portuondo). Deschiderea spre fantastic nu înseamnă însă pentru scriitorul latino-american fugă de realitate. „Literatura mi se pare atît de fantastică încît pină și povestirile mele sînt realiste” spune Julio Cortázar. Și adaugă: „Chiar și din lucrurile cele mai banale pe care le-aș scrie va răsări întotdeauna o dorință de contact cu prezentul istoric al omului, de participare la lungul său drum spre ceea ce e mai bun în sine ca omenire și colectivitate umană”.

Ruptura cu trecutul, repunerea în discuție a formulelor tradiționale, se exprimă la scriitorii latino-americani de azi — afirmă volumul examinat — și printr-o neînțelegere a căutare de forme noi capabile să asigure o adecvare cit mai nuanțată dintre literatură și real. Genurile se contopesc adesea, ștergîndu-se hotarele dintre relatarea romanescă și lirism (ca în *Paradiso* — Paradis de José Lezama Lima) iar poezia asumă uneori mesaje narative (ca în *Canto general* — Cîntul general de Pablo Neruda sau în *La estación violenta* — Anotimpul violent de Octavio Paz), după cum romanul teatral e un fel de parodie a parodiilor cinematografului mut (*Dracula* de Rodríguez Arias). Inovațiile tehnice aduse pentru a face narațiunea cit mai flexibilă și mai capabilă de adecvare la zonele ascunse ale realului sînt adesea extrem de îndrăznețe, ipostazele personajelor multiplicîndu-se, intrările din real în ficțiune sau invers devenind frecvente, experimentîndu-se alternanțe dintre autor real — autor fictiv — și ficțiunea ficțiunii (ca în *La vida breve* — Viața scurtă de Juan Carlos Onetti), sau punînd în mișcare „nepersonaje” — cum e cititorul intrat în ficțiune prin narațiunea la persoana a doua singular (Julio Cortázar *Alguien que anda por ahí* — Cineva care umblă pe aici). Timpul relatării devine sau arboresecent (ca în *Cien años de soledad* — O sută de ani de singurătate de García Márquez) sau bloc unitar integrînd într-o singură viață o întreagă epocă istorică, concretizînd într-o singură figură trei generații de tirani, ca în *El otoño del patriarca* — Toamna patriarhului, de același autor). Alături romanul se segmentează, nu are o desfășurare unitară, fiecare secvență are un început și sfîrșit independent de celelalte (ca în filmele seriale americane), iar scriitorul anulează însuși romanul său propunînd o schimbare a ordinii fragmentelor pentru a obține un alt roman (*Rayuela* — Șotron de Julio Cortázar).

Aspecte tot atît de interesante și de incitante la discuție oferă și multe dintre tendințele actuale ale poeziei sau ale teatrului.

Prin amploarea perspectivei deschise asupra unei literaturi extrem de complexe, prin problematica foarte actuală abordată într-un mod interesant și eficient prin suprapunerea sau alăturarea unor opinii exprimate de autori ce nu reprezintă totdeauna puncte de vedere comune sau apropiate, volumul *L'Amérique Latine dans sa littérature* constituie o excelență în introducerea într-o cultură fascinantă.

Pablo Neruda

Tudor Păcurariu

În tălmăcire latină.

Mihai Eminescu: „SCRISOAREA III” (partea a doua)

*Illa tempora dixerunt narratores et cantores ;
Nostrum saeculum Herodes atque mimi impleverunt
In historia antiqua quaerere heroes possum ;
An cum lyra somniant aut cum sonitu avenae
Patriae amantibus, qui post venerunt obviam nos
Ire possumus ? Apollo, cede his, absconde te !
O heroes, vos, qui olim gloria enitistis
Reviscitis in praesens, vos e chronicis educunt
Et stultitiam politi memorant vos omnes stulti,
Aevum aureum miscentes gravi caeno hujus prosae.
Remanet in umbra sancta Basarabi, Musatini,
Conditores patriae, morum et latores legum,
Qui aratro gladioque vestram terram extendistis
A Carpato monte ad mare et caeruleum ad Istrum.
An praesentia non magna ? Non mi dabunt quod
deposcam ?
Non inveniam in nostris quamdam gemmam
clariorem ?
An non Sybari versamur propter templum
perpolitum ?
Non nascuntur summi viri viis aut favernae porta,
Cum rhetoricis nunc telis non sunt nobis qui
confligant,
Dum colluvio viarum multo plausu hos extollunt,
Rem fallentes publicam, et qui colludant, ut per
funem,*

*Vere celebres personae e comoedia mendaci ?
An de patria, virtute non loquuntur liberales
Ut reare vitam horum esse puram, ut crystallum ?
Ante te ne ceris quidem stare pilam tabernarum,
Valde qui irridet illa verba, lingua titubante.
Vides hominem deformem sine animo, amentem,
Nigrum, gibberum, avarum et calliditatis fontem,
Oculis capillo tectis, pallidum, inflatis buccis,*

*Jam sodalibus dicentem suas nugas venenatas ;
De virtute eloquantur omnes, vera re fallaces
Et miseris imbuti jam a vertice ad talos,
Utque turbam recognoscat oculos ranae tendit
Monstrum. Ex his cives nostri hodie legatos legunt !
Monasterium perdigni sanctum Goliae qui colant
Tunicis induti longis manicis, palliolati
Leges ferunt et tributa exigunt, philosophantur,
Patriae amantes ! Illi compotes virtutis atque
Conditores instituti, ubi jam luxuriantur
Motibus et dictis usque, vulpis mores simulantem,
Ut ecclesiae in scamnis, sedibus insidunt atque
Perfurentes tunc applaudunt os distortum, cantus,
ludos,*

*Deinde in conventum gentis veniunt, ut se mirentur,
Bulgari cervice crassa, Greculi subtili naso ;
Universas facies has dicitur Romanas esse,
Tota Graeca et Bulgara turba neptis est Traiani !
Istam spumam venenatam, istam plebem, istud
stercus*

*Dominariet in nosmet, nostra patria potitos !
Omne quod vicinis terris demens est et abortivum,
Omne quod natura ipsa insignivit tunc, omne
Quod est perfidum, avarum, omne Phanar, omnes
servi*

*Omnes affluerunt huc et patriae sunt amatores,
Ita ut loquaces, balbi, hebetes et gutturosi,
Ore torto titubantes in hanc gentem dominantur !
Estis vos nepotes Romae ? Vos maligni et castrati ?
Depudet humanam gentem homines vos nominare !
Atque istam pestem mundi, creaturas istas nunquam
Pudet loquere insane gloria de gentis nostrae,
Uti hancee dehonestent. Miserabiles hi audent
Audent, patria, proferre etiamnum nomen tuum !*

*Parisis, in lupanaribus cynismi otlique
Perdita cum meretrice et in orgiis obscenis,
Ibi bona comedistis, aleam exercuistis...
Quid extraxit Occidens et vobis, cum nil*

*extrahendum ?
Dein pro mente cum ampulla vos unguenti rediistis
Cum, „monoculis”, inixi baculis in ambulando,
Marcidi mature atque cum cerebro puerili,
Pro scientia in mente cantum Bal Mabil habentes,
Pro fortunis vestris totis soleam prostituti...
O progeniem admiror te originis Romanae !
Et nunc pavidi spectatis vultus nostros non fidentes
Et miramini nunc vestra non mendacia valere ?
Cum videmus omnes illos magna verba facientes
Nummum tantum nunc venari, quaestum sine
laborando,
Nunc cum sermo perpolitus nosmet fallere non
valet,*

*Alteri nunc sunt in culpa, domini, hoc non est ita ?
Nimis vos aperuistis, dum hanc gentem lanatis,
Nimium dehonestastis nostram gentem impudenter,
Ut non pateat quid sitis aliquando — nebulones !
Nae labore sine quaestus sola est cupido vestra ;
Virtus ? est stultitia ; Ingenium ? est res inflex.*

*Sinite pulverulentis chronicis dormire avos ;
Summum gloriae ex aevo vos ironice despectent.
Cur non venis, Tepeș princeps, ut corripas hos
atque*

*Dividas in duos coetus : in dementes inque turpes
Et per vim in duos largos carceres includas illos
Atque carcerem incendas et demantium asylum.*

Traian Lăzărescu

Cartea
străină

Vladimir Solouhin: „Sentința”

DOUĂ sint temele pe care poezii, indiferent de epocă, sensibilitate și talent, nu le-au ratat aproape niciodată: curgerea timpului care se depozitează în memorie, obligându-te aceluși carpe diem, atât de drag Renașterii și chiar barocului, și dialogul anticipat cu neînțelegerea, în toate ipostazele posibile, mai ales sub cea a „capcanelor” lirice construite pentru a întîrzi și șuierul coaselor ultime. A-l întîrzi și nicidecum a-l împiedica, pentru că imposibilitatea rămîne, în general, acceptată, oricare ar fi nuanța filosofică a înțelgerii ei. Exemplele sînt atât de numeroase, încît nu-i nevoie să dăm nici unul: toți cititorii își pot aminti câteva; dacă nu din Renaștere, din romantism, unde tratarea unor astfel de motive este preluată ca și cînd ar fi ceva nou, cu precădere sub atitudinea aceluși memento. Iar dacă nu, atunci din timpurile mai apropiate nouă, cînd poezii își dilatează cunoașterea și alcătuiesc tot felul de labirinturi verbale pentru ca „frumoasa doamnă” fără carne să întîrzie, rătăcindu-și pașii.

Iată, însă, că Vladimir Solouhin, prin *Sentința* (traducere și prefață Natalia Cantemir, traducerea versurilor Steliana Covaci, editura „Univers”, 1980), vine și brutalizează o astfel de opinie, avertizindu-ne că, între timp, lucrurile s-au schimbat încă o dată. Și, vom vedea, nu are dreptate. Dar el vine ca o bătaie de baros pe nicovală și nu admite dialogul, oferindu-ne un „caz” limită și generalizîndu-l frumos, prin acțiune, inserții lirice și amănunte medicale, hotărît să convingă: da, între timp știința medicală a făcut progrese uluitoare și, odată cu aceasta, concepția omului despre neînțelegere, finit și eternitate s-a schimbat.

Astfel, respectiva știință susține (cu riscul de a cădea la examen, eu aș refuza să dau un astfel de răspuns) că omul e făcut din treizeci de bilioane de celule (pag. 84), lăsîndu-mi mie dreptul de a-mi închipui cum sînt organizate (ceea ce, sînt sigur, nimeni nu știe și nici nu va avea răbdarea omească s-o afle), dar avertizîndu-mă (pag. 111), de data aceasta ca poet, că, odată introdus în organism, în acest total al celulelor, bisturiul chirurgical lasă în punctul acela un metronom care-și începe oscilațiile și a cărui ultimă imprezibilă bătaie înseamnă sfîrșitul. Ca o numărătoare inversă.

Către o astfel de numărătoare prin scădere se îndreaptă și Vladimir Alexeevici, scriitorul-personaj principal din acest reportaj liric, pus să mediteze asupra sentinței științei și oamenilor (pag. 90 și 101) cu privire la sfîrșitul său, imprevizibil, dar posibil, și deci real, din pricina unui angiofibrom clasic apărut brusc pe trupul său și-n care e suspectată prezența singurei boli fără remediu sigur, cancerul. Și pentru ca intenția autorului să fie clară și convingătoare, întreg reportajul se desfășoară într-un permanent amestec sau împletire între personaje reale și fictive, de situații concrete și imaginare, mereu sub tensiunea grea, apăsătoare și nedorită, ca de cloroform, a sfîrșitului.

Recunosc că sub această perspectivă condusă cu multă îndeminare, lectura este zguduitoare, mai ales prin sinceritatea totală și omenescul intimplării narate. Recunosc, de asemenea, că prin finalul prestabil, fără îndoială, autorul își rotunjește și intenția morală a lucrării, făcînd ca din cîteva cuvinte

banale să curgă, nemăsurată, speranța în viață și în cotidianul ei. Alarma care a declanșat întreaga acțiune a dus la incizie, și încă profundă, dar fibromul s-a dovedit benign și metronomul rămîne în afara celulelor. Atît doar că Eva, poate ultima evă a personajului (cărui, pentru aceeași convingere, Solouhin îi atribuie cărțile sale și alte cărți pe care nu le-a scris încă), împărtășindu-i bucuria salvării, îi refuză călătoria, în toate variantele oferite (spre Kamciatka, Tobolosk, Baikal, Caucaz, Samarkand, Dușanbe, Republica Moldovenească, Susamir, Leningrad, Lacul Beloe, Varșovia, Paris, Insulele Solomon), sub un motiv foarte serios: e marți, iar miine seară, miercuri, are probă la croitoreasă...

EVIDENT, Solouhin știe că se adresează unui public foarte larg și își îngăduie rezolvarea prin humor.

Citită însă cu alți ochi, opera sa nu rezistă: făcînd un inventar aproape complet al datelor de laborator medical (toate analizele, iradierile, cantitatea de izotopi, biopsia, degresarea tumorii, parafina etc.), autorul face ca tensiunea de care vorbeam să cadă brusc, anulînd lucrul cel mai important, subtextul, adică zona în care se transmit senzații și sugestii și se poate face filosofie fără risc, iar, prin această, anulează și parte din mesajul paginilor sale.

Ca și cînd acest lucru nu ar fi de-ajuns, Solouhin, ajutat doar de lecturi de articole medicale vulgarizatoare, trece în revistă mai toate remediile neomologate ale acestei crunte maladii implacabile care este cancerul, de la cele ale științei pînă la cele ale neștiinței, lipsindu-i, pentru că nu se descoperise la data aceea, doar interferonul și alte pulberi miraculoase. Subtextul, din pricina aceasta, este anăsat încă o dată, acoperit sub suprafața verbală a scriiturii.

Poemele, numeroase și constituindu-se drept capitole separate, nu salvează sugestia, rămînînd neconvingătoare prin tonul romantîos, și nu romantic, suoravegheat de o luciditate ușor schematică și de fondul grav al temei, în distonanță cu ideile poetice.

Bineînțeles, aceste considerații nu contestă virtuțile artistice ale lucrării, nici marea și evidentă personalitate a lui Solouhin, scriitor de solidă formație, autor — ne spune prefațatoarea — a „numeroase cărți care au trezit interesul larg în propria lui țară și peste hotare (unele dintre ele și în România), poet, romancier, nuvelist, traducător, eseist și remarcabil critic de artă, publicist și militant cultural obștesc”.

Atît doar că tema aceasta este atît de gravă, iar secțiunea aleasă atît de necunoscută, încît reportajul liric nu poate, cel puțin în cazul de față, să ducă la transfigurarea artistică dorită.

Există încontestabile părți în care înălțimea estetică saltă, ca în aceste versuri: „Coasa șuieră hapsină. / Cade firul ierbii frînt. / Ție mă închin, stăpînă. / Pentru ultimul cuvînt. // Eocul nostru e-o fărîmă / din incinsul nostru dor. / Ție mă închin, stăpînă. / Pentru ultimul fior”, unde-l simt, deși îndepărtat, pe Esenin, dar există și „căderea” de tensiune lirică în alte versuri, de factura aceasta: „Scări în soirală, zarve citadine. / Buhara cea toridă, fast gruzin. / Veioze, somnifere, aspirine. / Gripale stări și sulfadimezin”, etc. unde transpare doar cronica rimată a situațiilor.

Da, evident, ca toate celelalte, știința medicală a făcut progrese uluitoare, obligată să lupte, tocmai din cauza progresului medicamentos de laborator, cu boli din ce în ce mai subtile și mai misterioase care fac să se audă șuierul coasei. S-a modificat, de la Renaștere, și concepția omului despre neînțelegere și eternitate. E suficient, pentru a fi de acord, să ne amintim, între ultimele opinii, de pragmatismul lui Dewey, cel care pleacă de la caracterul incert, precar și nestabil al existenței umane în lume, de existențialismul posibilității kierkegaardiene, de existența ca transcendență susținută de Heidegger și, firește, de toate concepțiile, întotdeauna triumfătoare, ale dialecticii materialiste și filosofiei marxiste. Atît doar că omul, pus în situația limită, la frontiera dintre viață și moarte, șovăie ca și pe vremea lui Dostoievski și, mai înapoi, ca pe vremea lui Petrarca sau Dante.

Darie Novăceanu

P. S. Vroind parcă să-mi sporească lectura, tipografia (13 Decembrie, comandă 652) a dublat, în exemplarul meu, toate paginile de la pag. 101 la 129.

Lambros Zogas:

Cum știți cu toții, în această lume
Sînt multe mame ce avură gemeni —
Mie mi-i dat, printr-un destin anume
Și două mame scumpe am asemeni.

Pămîntul grec fu leagăn vieții mele,
Iar azi Carpații-mi sînt tovărășie —
...Ellada, deci, e una dintre ele,
Cealaltă este mindra Românie!

CONTACTUL cu poezia lui Lambros Zogas nu este de dată recentă, aceasta interesîndu-ne și cu alte prilejuri. Culegerea de versuri intitulată *Două patrii* respiră un lirism larg, original, necăutat. În culegerea *Două patrii*, ca de altfel în fiecare din lucrările lui poetice anterioare, este sentimentul de nostalgie pentru Grecia, patria care l-a zămislit, dar și dragostea puternică și neprecupețită pentru cealaltă patrie, România, o țară al cărei trecut istoric sub variate aspecte este intim, legat de țara noastră. Poetul nutrește pentru România o dragoste ce capătă, drept vorbind, dimensiuni nemărginite.

Lambros Zogas a văzut lumina zilei pe drumeagurile abrupte ale unui sătuc, așezat în regiunea Epirului. Apoi, aproape din anii copilăriei, România l-a primit deschizîndu-i larg brațele și inima, dîndu-i căldura ei, mîngîierile ei și l-a făcut să crească bărbat, la fel ca și pe fiii ei. Astfel poetul Lambros Zogas nu se simte numai grec, ci în străfundul inimii sale se simte român, în adevăratul sens al cuvîntului. Această a doua patrie a poetului „patrie a mea, tot una ca și Grecia” — spune poetul — i-a dăruit toate darurile dragostei.

Așadar, cum să nu-l atragă și să nu se simtă deopotrivă român la fel ca toți fiii poporului român?

De altfel și apariția cărții sale, *Promotori ai prieteniei eleno-române*, ce se referă la neobita activitate a președintelui României, Nicolae Ceaușescu, pentru prietenie și pace în Balcani și în întreaga lume, traducerea textelor și îngrijirea ediției a celor cinci volume intitulate: *Nicolae Ceaușescu și lumea contemporană*, care au apărut recent în Grecia, ca și faptul că Lambros Zogas este unul dintre membrii cei mai activi ai „Casei de cultură a prieteniei eleno-române” din Atena, subliniază această dragoste pentru România, în chipul cel mai sărbătorec. Acestea rămîn coordonatele permanente care se vădesc și în culegerea de poeme *Două patrii*: „dorînd-o pe cea dintîi” (Grecia) și „slăvindu-i dragostea celeilalte” (România).

Panaiotis Tsoutakos
publicist — poet

Cum să uiți?

Cum să uiți ziua aceea vreedată,
Cînd brațele unui popor, primitoare,
Deschis te-au întîmpinat, stringîndu-te
Cu o căldă și părintească degoare?

Si acele urări de „bine-ai venit”,
Pe care prietenii le rosteau cu drag
Cum să le uiți, cum să uiți zîmbetele
Ce inima ți-o încălzeau în prag?

Cum ai putea uita pe-Aceea care
Sta-tornic, sub un nou cerc al zării,
Ți-a dăruit speranță și iubire,
Îndepărtîndu-ți gîndul instrăinării?

Cum să numesc iubirea ta fierbinte?
Cum pot cinsti adîncu-ți prietenie?
...Pînă la urmă, cred că e de-ajuns
Să-ți spun „a doua mamă”, Românie!

Luna

Cînd sînt în patrie
Luna mă apropie
De restul lumii...
Iar cînd sînt departe,
Mă leagă
De patria mea.

De ani,
Pribeag în lume,
La Nord de Dunăre,
Am găsit o casă
Care m-a adăpostit
Sub acoperișul speranței...

Cînd mă pierd în ochii
Femeilor din România
Văd femeile Elladei
Cîntînd în ritmul
Stihurilor mele.
Cînd mă îmbăt cu vin de Drăgășani
Simt aroma
Vinului
Din podgoria noastră.

Cînd beau apă
Din izvoare curate
Sus în Carpați
Parcă mă răcoresc
Cu apa fîntinilor
Din satul copilăriei
Deasupra cărora
Dansează seara
Razele lunii.

O, de-aș putea să mă bucur
De viitoarea recoltă-a Elladei
Și să-i aud cîntecul,
Ca un ecou
Peste înălțimile munților!

Venus (bronz descoperit la Turda)

„DOUĂ PATRII“

Mireasă a Carpaților, neasemuită Românie...

Sub ruine ai zăcut, Românie,
Cu rani insingurate,
Cu ochii înlăcrimați,
Cu semnele groazei
Intipărite pe chip...

Fusese o seară obișnuită
În care te pregăteai să adormi
Ca de obicei, fără grija zilei de mâine,
Gîndind doar
La zilele mai bune ale viitorului,
Numai la asta.

Atunci, pe neașteptate,
A izbucnit furia naturii
Și farmecul tău
A făcut loc
Priveliștii hide,
Ruinilor de-apocalips.

Molozul și singele
Au pătat
Vestimentele tale de sărbătoare,
Dar nu te-ai înfricoșat.
Nu te-ai inspăimîntat,
Ci, biruind haosul,
Ai pornit să-ți vindeci rănile,
Șă ștergi urmele
Dezastrului tragic,
Pentru a renaște, pentru a redeveni
Ceea ce ești,
mireasă a Carpaților,
soră a Dunării,
neasemuită Românie !

4 martie 1977

Sărută-ți pămîntul natal

E toamnă,
Stoluri de păsări
Zboară pe cerul întunecat,
Peste acoperișurile ude
Ale orașului,
Dînd din aripile lor mici, obosite.
Deschid fereastra și văd
Stoluri tăcute,
Pierind în ceață
Spre bătrînul Danubiu.

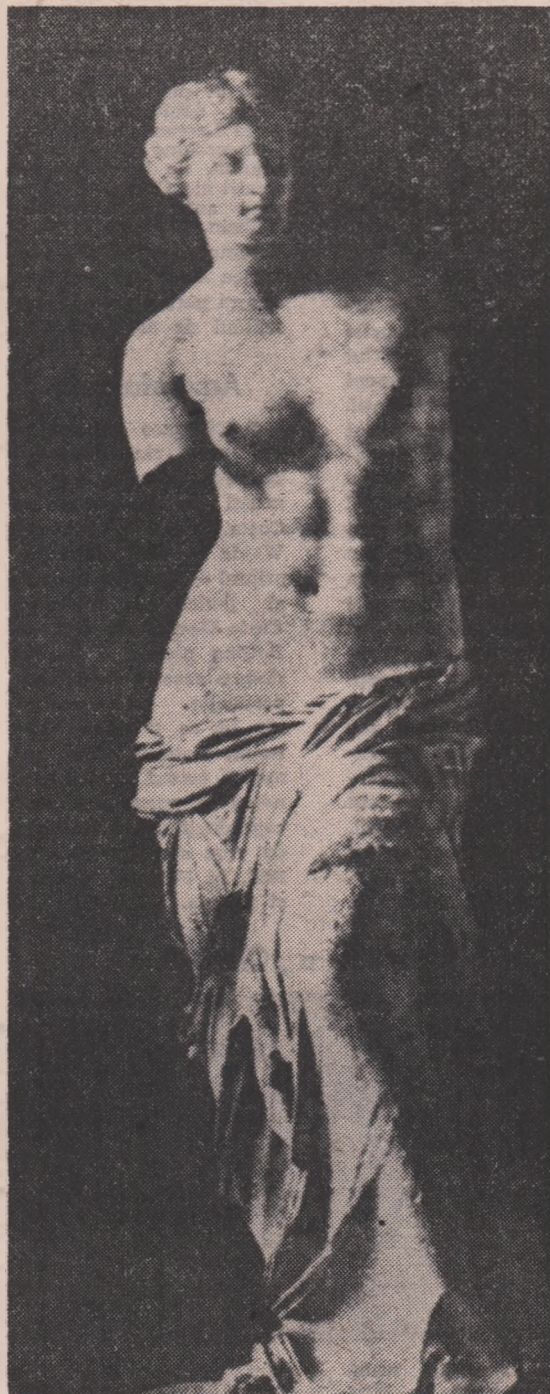
Voi n-aveți, păsări, nevoie de viză
Ca să vedeți
Sudul cald,
Grecia,
Pămîntul soarelui,
Marea Egee
Acoperită de lumina albastră,
Și insulele
Semănate acolo,
Insule mici și mari,
Încoronate de apă sărată,
Flori mici, flori mari
Ce nu veștejesc niciodată !

Păsări nevinovate,
Soli ai omenirii,
Care zburați la Marea Egee
Numai pentru cîntec,
Sărutați pămîntul meu
Și îmbrățișați-o pe mama
Care m-așteaptă de mult
Lipită de stinca Acropolei.

Atena

M-am rezemat
De o coloană a Acropolei
Și am citit
Toate cărțile din istoria lumii
Ca să-ți gădesc un nume
Demn de tine.
Dar n-am găsit nici unul
Și de aceea te-am numit :
Gloria !

M-am așezat
Pe o bancă de piatră
Și am răsfoit
Toate dicționarele lumii
Ca să-ți gădesc lauda
Cuvenită,
Dar n-am găsit
Și te-am numit :
Înțelepciune !

Venus din Milla

De treizeci de ani sînt deschise rănile noastre

(Răspuns lui Mikis Theodorakis)

Stau la fereastra deschisă a Sudului
Și aud bătaia de aripă a cîntecului tău,
Care călătorește peste munți și cimpuri
Și care, ajungînd pînă aici, departe,
Pe atît de primitorul pămînt românesc,
Sădește în mine, în adîncul ființei mele,
O imensă pădure de speranțe
În reîntoarcerea la sinul patriei dragi.

Ascult cîntecul pe care le-ai ivit pentru noi
Și îți simt inima bătînd alături de-o noastră,
a celor infometaji de patrie, de sărut,
de casa părintească

Mikis, frate al nostru !
De 30 de ani sînt deschise rănile noastre,
De 30 de ani așteptăm să se revadă
Soț și soție, părinți și copii,
De 30 de ani ochii noștri așteaptă
Albastrul cerului nostru de-acasă,
De 30 de ani rivnim clipa în care
Ne vom răcori în inșpurarea Mării Egee
Și vom respira aerul proaspăt al munților noștri.

De 30 de ani așteptăm, frate al nostru,
Să ne întoarcem în satul natal, în casa părinților.
În încăperea în care pe patul de nuntă
S-a așternut praful timpului scurs,
Unde haine noi au rămas uitate-n dulapuri
Și florile s-au veștejit în glastrele
Neudate de nimeni.
Trec zilele, lunile, anii
Și noi, frate al nostru, visăm
Un „pașaport albastru”
Asemeni cerului nepătat al patriei noastre,
Un pașaport care să ne smulgă depărtării străine
Și să ne redea pentru totdeauna Elladei.

Rămas bun

Trenul încărcat cu visuri
Aleargă spre sud.
Ne salută ;
Carpații,
Bucureștiul,
Bărăganul,
Dunărea
Și Marea Neagră
Cu lacrimi sărate
În ochii lor
„Drum bun !”

Imbulziți la ferestre
Vinturăm batistele ude.
Ne luăm rămas bun
De la aceste locuri -
De la acest piept
Care ne-a încălzit
Atunci cînd în inimile noastre
Se răcea spuză Elladei.
Ne luăm rămas bun,
De la fîntinile
Care ne-au potolit setea,
De la umbrele
Care ne-au răcorit
În arșița verii.
De la marea
În care înotam voioși,
De la Carpații
Care ne-au dăruit
Sufierea lor proaspătă
În toiul disperării.

Ne luăm rămas bun
De la cîntecul de pahar și de jale,
De la zimbete și de la lacrimi,
În timp ce trenul
Ne ține isonul
Cu sirena lui răgușită
Și apoi
Înalță un steag de fum
Și ne acoperă ochii înlăcrimați !

Pustiu

Cînd m-am întors după atîția ani
În casa unde am venit pe lume,
Era o primăvară nebulă
Și cireșii
Ardeau de patima dragostei.
Dar... casa era pustie.
Și după geam
Nu capul mamei
M-aștepta, ci doar tăcerea.
Numai după amiază, tîrziu,
S-a ridicat o mină tremurătoare,
Parcă vroia să-și ia la revedere de la viață,
Parcă vroia să salute sosirea mea.
Era stihia satului
„Mireasa” care de optzeci de ani
Își aștepta mirele.
„Unde e mama ?” am întrebat-o.
Mina a arătat în sus și mi-a zis „La Dumnezeu”.
„Și stăpinul casei unde e ?”
„La Dumnezeu”, a arătat iarăși mina,
la uită-te :
„Pe toți i-a luat Dumnezeu !”
„Și moartea”, am întrebat, „moartea
N-a luat pe nimeni ?”
„Nu, flăcăule,
Erau toți cumsecade
Și i-a luat pe toți Dumnezeu.
Numai pe mine o să mă ia moartea
Pentru că l-am înșelat pe Dumnezeu
Și i-am furat anii...”
A încercat să-și șteargă ochii,
Dar n-a găsit lacrimi.
„Și dacă plecai și tu, mătușico,
Cine m-ar fi așteptat ?”
„Dumnezeu !... flăcăule”
A răspuns parcă mina ei și a căzut.

Bine-ai venit, fratele meu !

Ai venit
Cum vin rîndunelele primăvara
Aducîndu-ne dragostea patriei.
Îți stringem mina frate și-ți spunem :
„Bine-ai venit !”

Nu sînt puțini anii despărțirii, fratele meu,
Necazurile, amărăciunea și dorul,
Dar e destul că sîntem sănătoși,
Ne-ajunge că putem să-ți stringem mina,
Ne-ajunge că putem să-ți spunem :
„Bine-ai venit !”
Și totul o să treacă...

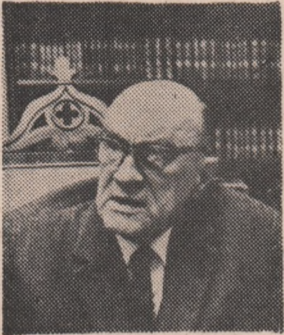
Despărțire

În lume sînt
Despărțiri felurite
Dacă vrei
Să știi
Care din ele
Doare mai tare,
Întrebă-mă !

Le-am trăit pe toate
Și pot să-ți răspund :
Cea mai dureroasă
Din toate
E despărțirea
De patrie !

Jaroslaw Iwaszkiewicz

● A încetat din viață la vârsta de 86 de ani Jaroslaw Iwaszkiewicz, președintele Uniunii literaților polonezi, personalitate artistică multilaterală, cu realizări strălucite în proză, poezie, eseu, critică muzicală, dramaturgie, publicistică. Jaroslaw Iwaszkiewicz s-a născut la 20 februarie 1894, la Kalnik, în Ucraina. A studiat dreptul la Universitatea din Kiev, terminând și conservatorul. A debutat în anul 1915, cu versuri, în revista „Pióro”. Aflat din anul 1918 la Varșovia, Iwaszkiewicz a fost unul dintre întemeietorii importante grupuri poetice „Skamander” (1920). Debutase editorial cu volumul de versuri **Octostihuri** (Oktostychy, 1919), publicând apoi o altă plachetă, intitulată **Dionisiace** (Dionisje, 1922), precum și cărțile de proză **Zenobia**, **Palmyra** (1920), **Fuga la Bagdad** (Ucieczka do Bagdadu, 1920), **Demetra și legendele** (Legendy i Demeter, 1921), **Hilary, fiul contabilului** (Hilary, syn buchaltera, 1923), **Răsare luna** (Księżyc wschodzi, 1925); urmează alte volume de versuri — printre care **Cartea zilei și cartea nopții** (Księga dnia i księga nocy, 1929), **Întoarcerea în Europa** (Powrót do Europy, 1931), **O**

altă viață (Inne życie, 1938) —, noi romane (**Conspirația bărbaților — Zmowa mezczyzn**, 1930, **Scuturi roșii — Czerwone tarcze**, 1934) și nuvele: **Domnișoarele de la Wilko** (Panny z Wilka, 1933), **Dumbrava de mesteacăn** (Brzezina, 1932) ș.a.

E greu să schițezi în câteva rânduri drumul — lung și rodnic — al creației lui Jaroslaw Iwaszkiewicz, importanța operelor sale pentru cultura poloneză. Numai bibliografia sa de după război numără peste șazeci de titluri, marea majoritate a volumelor cuprinzând lucrări noi. Printre acestea: romane (**Slawa i chwala** — Slavă și fală — trilogie, 1956—1962), nuvele (tot în această perioadă, câteva din lucrările acestui maestru al nuvelei contemporane au fost transpuse pe ecran: **Maica Joanna a Ingerilor**, **Pădurea de mesteceni**, **Domnișoarele de la Wilko**), piese, monografii și eseuri pe teme muzicale (**Chopin**, 1949, **Johann Sebastian Bach**, 1951, **Întâlniri cu Szymanowski**, 1947), versuri (**Jutro zniwo** — **Miine recolta**, 1963), volume de articole și eseuri pe teme literare și artistice, memoriale de călătorie. Până în ultimele luni de viață, Iwaszkiewicz a continuat să scrie și să publice lucrări de o înfiorată prospețime și de o amplă, calmă cuprindere a viziunii, ca într-o aspirație — înfăptuită — către un ideal de tip renesanțist, umanist.

Cititorii români au avut posibilitatea să cunoască opera acestui senior al literelor poloneze prin mai multe traduceri: de la romanul **Slavă și fală**, nuvelele (apărute, într-o masivă culegere, în două volume), poezia sa, la recent tipăritele **Povestiri muzicale**.

Antologia trubadurilor

● Pentru a veni în întâmpinarea iubitorilor vechii poezii franceze, în ed. Aubanel, colecția de buzunar 10/18, a reapărut **Antologia trubadurilor**, publicată acum 10 ani de Pierre Bec. Ea cuprinde textele cele mai reprezentative ale experienței poetice franceze din secolele XII și XIII.

„Domnul Puntila” pe ecran

● La Helsinki a fost prezentat în premieră filmul realizat în studiourile finlandeze după piesa lui Bertolt Brecht, **Domnul Puntila și sluga sa Matti**. Scenariul și regia sunt semnate de Ralf Langbacka, regizor de teatru de renume internațional și membru corespondent al Academiei de arte din R.D. Germană. Langbacka a mai pus în scenă de trei ori **Domnul Puntila**, în trei versiuni scenice proprii, dar pentru această versiune cinematografică, reprezentând debutul său în regia de film, el a folosit în mare măsură versiunea scenică realizată cindva de Brecht însuși. Muzica filmului a fost compusă de Kaj Chydenius.

Istoria unei arte, desenul

● Jean Leymarie, Geneviève Monnier și Bernice Rose sint autorii studiului **Istoria unei arte, desenul** (Skira), care încearcă să spună și să arate totul despre această artă paralelă, origine și complement totodată al picturii. Pornind de la desenele rupestre de la Lascaux, autorii fac o incursiune în evoluția genului, de la celebrele creații ale Chinei și Egiptului antic, la Botticelli, Holbein, Matisse, Picasso. Volumul conține de asemenea excelente capitole asupra perspectivei și desenului de arhitectură.

Anul Malraux

● 1980 pare să devină un an cinematografic Malraux, intrucit doi cineaști de anvergură — Costa Gavras și Andrzej Wajda — vor ecraniza, primul — **Condiția umană**, al doilea — **Speranța**. Costa Gavras se află la Beijing pentru a discuta despre această primă coproducție franco-chineză. În ce privește **Speranța**, tratativele își urmează cursul pentru punerea la punct a acestei coproducții pe care Wajda vrea s-o filmeze, în 1980, în Polonia, Franța și Spania.

O parodie a „Cidului”

● Cu 15 ani în urmă Edmond Brua a scris **Parodia Cidului**, salutată, la vremea respectivă, ca o capodoperă a genului. Sub titlul **L'honneur du bras**, la Sidi Bu-Said, în Tunisia, Philippe Clair realizează acum ecranizarea piesei. Situațiile

sînt similare celor din piesa lui Corneille. Geneviève Fontanel care a jucat în piesa lui Corneille la Comedia Franceză interpretează rolul Chimenei. Dar revelația filmului va fi, pare-se, un mic arab de 9 ani, Fabio Madar.

Arthur Miller la Beijing

● Cunoscuta piesă **Toți fiii mei** a dramaturgului american Arthur Miller va fi montată pe scena unui teatru din Beijing care își propune să includă în repertoriul său creații de seamă ale unor prestigioși autori contemporani din diferite țări ale lumii.

Spinoza analizat cu calculatorul

● **Tractatus Politicus** al lui Spinoza a apărut recent la Paris (Ed. Réplique) într-o nouă versiune franceză — datorată lui Pierre-François Moneau. Acesta a folosit toate resursele informatice pentru a pune la punct traducerea dificilului text spinozian și a-l reda — se pretinde — în cele mai subtile nuanțe ale lui. Acesta datorită ordinatului! Conform acestei operații, **Tratatul politic** relevă mai curind un Spinoza apropiat de Machiaveli decît de Grotius, Hobbes, Locke sau Rousseau, precum se afirmă în genere, intrucit el concepea statul ca un „sistem de puteri”.

Schiller și educația estetică

● Universitatea din Jena (R.D.G.) păstrează singurul exemplar tipărit original al cursului inaugural ținut de Friederich Schiller la 25 mai 1789, cu numai câteva săptămîni înainte de declanșarea Revoluției franceze. Marele poet și dramaturg german își intitulase această lecție de debut a cursului său „Ce este și de ce studiem istoria universală?”. În anii petrecuți ca profesor de istorie la Universitatea din Jena, Schiller a scris, printre altele, **Istoria războiului de treizeci de ani și Maria Stuart**. Pentru cea de-a 225-a aniversare a nașterii scriitorului, în 1984, Universitatea pregătește un congres internațional, printre ale cărui teme de discuție se va număra și educația estetică.

Pan Tadeusz — desene animate

● Pentru prima dată în istoria cinematografiei poloneze o operă majoră din literatura națională servește drept model pentru un film de animație. Este vorba de epeopea în versuri **Pan Tadeusz** de Adam Mickiewicz, a cărei ecranizare se realizează la studiourile din Cracovia, în regia lui Julian Antonisz.

Gravuri de Goya

● Galeria de artă din Berlin prezintă o suită de gravuri ale marelui pictor spaniol Francisco Goya, reunite din diverse colecții particulare. Este vorba de 80 din cele 184 de lucrări aparținînd cunoscutelor cicluri: „Caprichos”, „Desastres de la Guerra” și „Disparates”, în care Goya satirizează pătura parazită a societății, forța brutală a justiției, abuzurile clerului și închișiții. Ciclul „Desastres de la Guerra” exprimă admirația artistului față de lupta dusă de femeile spaniole împotriva trupelor lui Napoleon.

Salzburg — 1980

● Scriitorul Wolfgang Hildesheimer (n. 1916), autor al unei importante și frecvent citate cărți despre Mozart, va fi cel care va ține discursul de inaugurare a ediției din acest an a tradiționalului Festival muzical de la Salzburg.

„Correo de los Andes”

● Este numele unei noi reviste columbiene care se situează în rîndul celor mai interesante și edificatoare publicații ale Americii latine, atît datorită prestigiului directorului său, Germán Arciniegas, cunoscut și prețuit de cititorii români ca autor al pasionantei cărți **Biografia Caraibelor** și al articolelor admirabile despre țara noastră intitulată **Popas în România**, cit și datorită calității studiilor și eseurilor publicate încă din primul număr. În diferite moduri, toate reflectă și potențiază neliniștile creatoare ale lumii latino-americane, profund angajată în procesul de cercetare specificităților ei naționale și de radicale schimbări progresive ale structurilor sale. Din bogatul sumar al numărului din noiembrie 1979, desprindem: „Elementul revoluționar la Bolívar și San Martín” de Germán Arciniegas, „America latină — poezie și integrare” de Andrés Holguín, „Nouă poeți tineri” de J.G. Cobo Borda și inedite scrieri de tinerete ale celebrului autor al romanului **O sută de ani de singurătate**, Gabriel Garcia Marquez.

Traduceri din literatura austriacă

● În ultimii ani, mai multe edituri sovietice importante au publicat diverse culegeri de scrieri austriece. Autorii reprezentați sînt Rainer Maria Rilke, Heimito von Doderer, Hugo von Hofmannsthal, Joseph Roth, Robert Musil, Franz Theodor Csokor, Barbara Frischmuth, Hermann Broch, Peter Handke, Ingeborg Bachmann.

Un succes literar din R.D.G.

● Apărut la sfîrșitul anului trecut în editura „Neues Leben” din Berlin, al treilea roman al scriitorului Hans Weber, **Einzug ins Paradies**, a cunoscut un mare succes de public și de critică. Eroii sînt locatarii unui bloc dintr-un cartier nou construit într-un mare oraș. Viețile lor sînt prezentate caleidoscopic, dar nu prin simple succesiuni de planuri, ci prin imbinări și întretăieri multiple. Hans Weber realizînd în romanul său o imagine complexă a vecinătății noi, socialiste, dintre oameni.

La Agrigento, festivalul folclorului

● Pentru a 27-a oară, orașul Agrigento a fost locul de întîlnire al iubitorilor de folclor din Sicilia. Festivalul de dans folcloric a intrunit, într-un decor de o mare bogăție și pitoresc, echipe din toate orașele provinciei italiene, precum și reprezentanți din zece țări. Invingătorii acestui mare spectacol popular au fost reprezentanții Venezuelei și Irakului.

Am citit despre...

Aflatoxină

■ DOCTORUL Percival este un personaj secundar în romanul lui Graham Greene **Factorul uman**. Se bănuiește că unul dintre cei trei membri ai unei secții din serviciul secret britanic este agent dublu. C. (mai marele respectivului serviciu) dorește ca vinovatul, după ce va fi identificat cu precizie, să fie înlăturat, fără zgomet, deci fără proces. „Înțeleg perfect, îi răspunde dr. Percival. Va trebui să moară în liniște, fără probleme și fără suferință, bietul de el. Suferința se cîstește uneori pe chip, și ajunge să existe niște rude care să-și pună întrebări... O moarte naturală...”

Rubicond, rozalii, cu ochelari cu rame de argint, dr. Percival pare a fi intruchiparea medicului de familie demodat și cumsecade, care inspiră pacienților deplină încredere și liniște. Ideea de a se ocupa de presupusul trădător îi place la nebunie, îl face fericit. Cel bănuț este un bărbat tînăr și aparent sănătos. Cu atît mai pasionantă va fi misiunea pe care dr. Emmanuel Percival arde de nerăbdare să și-o asume. Își exprimă dorința de a-i cunoaște antecedentele medicale și chiar de a lua contact direct cu el, căci, „într-un sens va fi pacientul meu, nu-i așa?”. Zis și făcut. După care propune „o foarte drăguță soluție pentru micuța noastră problemă — aflatoxina”. Este vorba de o substanță extrasă din alune putrede, care distruge celulele ficatului în maximum trei ore de la administrare, producînd deci o moarte aproape subită căreia anatomopatologii îi pot găsi o singură explicație: că a survenit în urma unei ciroze avansate, dar nedecelate din timp.

Întîlnindu-se cu C. la un nou și rafinat dîneu la club, dr. Percival este pe cit de radios, pe atît de necăbdător: „E foarte simplu, John. Un tip din Porton imi și pregătește aflatoxina. Nu-i nevoie decît de o cantitate infimă: 0,0063 miligrame pentru fiecare kilogram de greutate corporală. Firește, l-am cîntărit pe Davis: 0,5 miligrame ar trebui să ne ajungă, dar, ca măsură de precauție, să prevedem 0,75. La început, am putea încerca o doză mai slabă. Unul dintre avan-

tajele subsidiare ale oricărei asemenea operații este că ne va procura informații prețioase despre influența aflatoxinei asupra corpului uman”.

La acest punct se impune o precizare. Dr. Emmanuel Percival nu mai e demult (dacă o fi fost vreodată!) medic practician, după cum nici cercetător nu e. Zelul cu care se avîntă în această experiență va fi explicat de el însuși foarte repede, și anume după moartea în doi timpi și trei mișcări a lui Davis. În mijlocul unei subtile controverse cu C. asupra unei sticle de vin „Château Talbot” (o fi sau n-o fi din recolta anului 1971?), el își mărturisește o oarecare descumpănire: „Eu insumi am fost stupefiat de rapiditatea reacției lui Davis. Îi calculasem exact greutatea și i-am administrat o doză pe care n-o credem chiar letală. Înțelegi, aflatoxina nu mai fusese încercată vreodată pe o ființă omenească și vroiam să fim siguri, pentru orice eventualitate, că doza pe care o vom administra într-un caz de urgență va fi cea bună”.

„Mă întreb citeodată ce cauți printre noi”, îi spune la un moment dat C., care nu e nici el un ingeraș senzitiv. Cine i-a cerut lui Percival o soluție „discretă”? E un om de lume perfect, ba chiar mai mult ca perfect, dacă e să se dea crezare zvonurilor că, în vizită oficială la niște antropofagi, n-a ezitat să mănînce carne de om, pentru a nu-și ofensa gazdele. Protocolul obligă! Excese de zel din simplu apetit criminal, C. nu pare însă a face. Răspunsul lui Percival este o eschivă. Opțiunea lui n-a fost dictată de conștiință patriotică, de adevine la un anume sistem de valori sau măcar de dorința de chivernisire. El lucrează în serviciul secret de dragul artei. Unde, în altă parte, poți împinge pînă la rafinament arta de a ucide? Fapt este că ancheta nu se încheiase. Vinovăția lui Davis nu fusese dovedită. Dr. Percival se pripise. Cu bună știință, Davis, avea să se dovedească mai tirziu, era cu totul inocent. Execuția fusese un act gratuit, o joacă a lui Percival.

Ne-am deprins, cînd se vorbește despre medici-călai, să ne gîndim automat la specia Mengele. Mă întreb însă dacă această trimitere mentală exclusivistă nu e cumva o formă de escapism, o tentativă de a evita să privim în jur pentru a nu descoperi, și în societăți neconcentraționare, potențialii Mengele. Graham Greene are curajul de a spune că, oriunde se acționează sub pavăza conspirativității și a unității, monstrul din om găsește un mediu de dezvoltare foarte prielnic.

Felicia Antip

„Lumina”

● Într-un număr sporit de pagini, cu un conținut adecvat și divers, nr. 12 1979 al revistei „Lumina” semnifică profilul și preocupările politico-literare și cultural-științifice ale unei publicații în permanentă actualitate. În acest număr sint prezente cu versuri Ileana Ursu, Ivan Rastegorac, Stevan Raičković, iar Dumitru M. Ion și Radmila Gikić semnează pagini de proză. Anticipând a 140-a aniversare a nașterii lui Titu Maiorescu, Virgil Vintilescu semnează un pertinent studiu despre „Ideile criticii maioresciene în publicistica din Transilvania și Banat”. În același număr Veronica Lăzăreanu prezintă lucrarea **Tito — întâlniri cu oamenii de seamă ai lumii** (ed. „Libertatea”, Panciova, 1979), subliniind contribuția activității de om de stat a președintelui Tito la edificarea unei lumi a păcii și securității internaționale. Mai multe pagini sint dedicate unor probleme de teoria muzicii, discutării unor aspecte ale corelațiilor dintre mișcarea de amatori și profesionalismul teatral, precum și celei de-a VI-a Sesiuni științifice a Societății de limba română, care a avut loc la Virșet. Apariția la editura „Matica srpska” din Novi Sad a **Istoriei poporului român** de Andrei Otetea prilejuiește, în același număr, din partea dr. Milan Vancu, o amplă prezentare a lucrării, oprindu-se mai pe larg asupra istoriei contemporane a României.

„Poetica”

● „Poétique” — revista fondată acum 10 ani de către Hélène Cixous, Gérard Genette și Tzvetan Todorov — a ajuns la al 40-lea număr al său. Precum afirma editorialul primului număr, revista își propunea a fi un loc de studiu al literaturii ca atare („nu în circumstanțele ei exterioare și în funcția ei documentară”), ci ca un fecund schimb reciproc între teoria literară și ceea ce, „cu un termen ce trădează originile normative, numim critică” — adică sub semnul a ceea ce — de la Aristot la Valéry — l-a ilustrat ori-care literatură, cel al **Poeticii** celebrului filosof grec (384 — 322 î.e.n.).

Un album Freud

● Sub titlul **Sigmund Freud — Lieux, Visages, Objets**, ed. Gallimard, col. Complexe, publică o bogată iconografie, în bună parte inedită, a vieții lui Freud, de la naștere pînă la moarte, constituind un album de mare format cu 357 ilustrații. Fotografiiile sint din colecțiile familiei și din Arhivele Freud din New York, al căror responsabil, Kurt Eissler, semnează și o schiță biografică a „părintelui Psihanalizei” (în reproducere, una din fotografiile lui, mai puțin cunoscute).

„Singur printre lupi”

● Din faote reale petrecute la Sofia cu 25 de ani în urmă s-au inspirat autorii noului film, **Singur printre lupi**, realizat de televiziunea bulgară. Sint înfățișate episoade din activitățile unui grup de agenți de informații condus de doctorul Alexandr Peev. Grup despre care s-au scris sute de pagini în nuvele, studii, documentare. Regizor este Zako Heskia, scenarist — cunoscutul scriitor bulgar Pael Vejinov, iar rolurile titulare sint interpretate de proeminente figuri ale teatrului și filmului din R.P. Bulgaria.

Stojan Aralica

● Zilele acestea a încetat din viață la Belgrad unul dintre cei mai reprezentativi nictori contemporani din Iugoslavia — Stojan Aralica. Născut la 24 XII 1883 în localitatea Skare, lângă Otocac, și-a făcut studiile de specialitate la München, iar în decursul anilor a expus la Zagreb, Belgrad, Paris, Praga, Stockholm, Solit, Osijek și Sombor. Pentru creația sa a fost distins cu premiul „C.A.E.N.I.” fiind, totodată, ales membru al Academiei de științe și arte din Serbia și membru corespondent al Academiei de științe și arte din Croația.

Pe versuri de Nicolas Guillén

● Versurile lui Nicolas Guillén stau la baza libretului primei opere cubane contemporane intitulată **Sojan**. Compozitorul, Jorge Berroa, a introdus în partitură melodii și ritmuri populare, reușind să confere muzicii de operă un viu colorit național. Premiera spectacolului a avut loc la Teatrul Național din Havana și a fost primită cu căldură de public, critica menționând că **Sojan** constituie piatra de temelie a artei operei în Cuba.

Friedrich Torberg

● La Viena a încetat din viață Friedrich Torberg, proeminent scriitor austriac contemporan, autor al mai multor volume de versuri și proză, unele traduse în alte țări. Friedrich Torberg era în vîrstă de 71 de ani. În decursul anilor creația sa a fost distinsă cu mai multe premii.

Încă un amor al D-nei de Staël

● Beatrix d'Andlau a stabilit „într-un mod exemplar” (afirmă n-rul pe februarie din „Magazine littéraire”) corespondența (1805 și 1815) dintre

Madame de Staël și Don Pedro de Suza, un tînăr diplomat portughez care, însă, n-a știut să acorde celebrei scriitoare decît „o prietenie călduroasă și neîndestulătoare”. Dar, cum „totul sfîrșește în literatură”, acest prieten portughez deveni modelul lui Oswald din **Corinne** ou **l'Italie**. Recentul volum de **Corespondență** cuprinde 33 scrisori ale Doamnei de Staël, dintre care 8 inedite, și 17 scrisori ale lui Suza, acestea toate inedite (ed. Gallimard).

Sport: Aruncînd o privire languroasă

● NU ȘTIU, poate fiindcă așteptam cu inima încărcată de prea mult dor și nu cu sufletul plin de mațe să răsără primăvara și să-mi răstorn docarul în poarta stadioanelor, iată-mă urmărind prima etapă a reluării campionatului de fotbal lungit într-un pat de spital. O iarnă cu prea puține răgazuri senine, ca aceasta pe care am traversat-o (fără s-o isprăvesc) trimite gîndul în pustiri de licheni. Tocmai cînd mă credeam osîndit să fiu vesel, frazele vîntului, cadente cu joarda, îmi sună bubos în urechi. Bolnav, sint de-o pocăință fariseică — sempre Augusta! — căci în realitate dau în clocot în mine numai izvoare de venin. Prin urmare...

UN meci ascultat la radio e ca o duminică legată la ochi, sîrută pe gură numai dușmani de-ai tăi. Auziți: Dinamo atacă în trombă. Mulțescu ratează incredibil. Sportul Studentesc inițiază un contraatac lipsit de vlagă, dar Mircea Sandu înscrie imparable, din afara careului! În clipa asta ghipsul de pe picioarele mele, pe care le mut cu mina de o lună de zile, crapă în dreptul genunchilor, ca să mi-l schimbe miine doctorii din nou, și cineva pe care nu-l vîd, dar îl știu, îmi strecoară sub cele două pogoane de calcar un pumn cu buburuze, ca să nu-mi petrec noaptea singur. Arunc în grindă o privire languroasă și jur în gînd ca atunci cînd mă voi isca iar din tuburile astea

de piatră, ca un faraon din propria piramidă, să aprind două brichete de fin uscat pe altarul exuberanței, în cîinstea crainicilor sportivi. Cine nu merge pe stadioane, dar are prostul obicei să țină aparatul deschis în timpul încăierărilor (căci nu le putem numi războaie) pentru o participare în cupele europene sau pentru evitarea scufundării în divizia secundă, poate să creadă, ascultîndu-i, că în afară de noi nu mai e nimeni pe piața lumii. Fiți atenți, duminică am înregistrat că, mai peste tot, jocurile au fost de bună calitate, bune, excelente, foarte frumoase, pline de prospețime, cu faze de-a dreptul miraculoase, iar fotbalistii au dovedit multă poftă de joc, bună pregătire, multă dirzenie și ambiție — și tot așa mai departe, numai cuvinte sănătoase și senine. La atita sărbătoare s-ar fi potrivit mai bine niște cîntece, limba nefiind la ea acasă în timpul marilor parăzi, dovadă că atunci cînd defilează, soldații tac.

BĂNUIESC că, spre deosebire de noi, oamenii ăștia, cărora nu li se face niciodată tirziu în cuvinte, sint de-a dreptul fericiți. Tragî de ei, hai acasă băieți, că les zorile și nu mai e nimic de băut, dar ei, crescuți în zambile, se scutură veseli: hei, uite, nu plecăm, căci mai avem două bucăți de gheață, iubaidă, iubaidă.

Fănuș Neagu

ATLAS

Despre ce e vorba în poveste

● CRED că am ascultat cînd eram mică prea multe povești, cred că am citit în copilărie prea multe basme. Maniheismul lor, atît de incurajator, mi s-a părut, atunci, mai adevărat decît, mai tirziu, complexitatea contradicțiilor a lumii și tot ce-am trăit mai tirziu nu a reușit să steargă din mine universul, pe care mi l-am imaginat atunci. Anii și deceniile n-au reușit să-mi descurajeze încăpătînire de a căuta eroi pe care să-i pot admira fără îndoială și ticăloși pe care să-i pot disprețui fără remușcări. Și nu știu dacă trebuie să mă laud sau trebuie să mă scuz că nu mi-a trecut încă niciodată prin minte că asemenea eroi și asemenea ticăloși nu există. În pofida tuturor exemplor care au nins convingător peste mine, n-am reușit să nu mai cred că feți-frumoși sint buni și împărații mișoși, că balaurii sfîrșesc prin a fi învinși și cosinzenele prin a fi salvate. Am citit în viața mea mai multe tratate de istorie decît cărți cu povești, dar istoria n-a fost în stare să înfrîngă în mine poveștile, din moment ce tot mai cred că cei buni nu pot pieri cu totul, cei răi sint în cele din urmă pedepsiți și suferința se va sfîrși cîndva printr-o idilică, universală nuntă.

Există totuși un basm, unul singur, altfel decît celelalte, un basm în care nu este deloc limpede nici cine e bun, nici cine e rău. Cînd l-am citit, cunoșteam bine regula basmelor, știam nenumăratele fragmente prefabricate din care se poate clădi o poveste, știam cine pe cine trebuie să învingă, cine pe cine trebuie să iubească, cine și de ce suferă, cine și de ce e vinovat. Țin minte că nesocotirea acelor sacrosancte legi, pe care le respectam cu strictete și care-mi călăuzeau înțelegerea lumii, mi se păruse o sfidare, o jignire personală, amplificată de faptul că nu puteam să-i înțeleg rosturile. Basmul se numea „Tinerete fără bătrînețe și viață fără moarte”.

Acum, cînd s-au împlinit 150 de ani de la nașterea lui Petre Ispirescu, îmi amintesc ciudat de viu că acela a fost momentul în care i-am reținut pentru prima oară numele. Și pentru că pe atunci credeam că toți autorii cărților sint vii — vreau să spun că nu reușeam să înțeleg cum poate cineva să ți se adreseze și să-ți vorbească, chiar și în scris, fără a fi în viață — țin minte că mi-ar fi plăcut să-l întreb pe Ispirescu despre ce este vorba în poveste și de ce se întoarce din țara vieții fără de moarte cel atît de fericit acolo. Cu timpul am aflat că scriitorii mor și ei, cu timpul am înțeles că nimeni nu-mi poate răspunde, dar întorcîndu-mă și eu fără încetare din țara aceea, trebuie să mărturisesc că mi-ar plăcea grozav să știu de ce o fac și, prin urmare, despre ce e vorba în poveste.

Ana Blandiana

U.R.S.S.: „Antologia poeziei contemporane din România”

DUPĂ antologia schiței, nuvelei, a dramaturgiei, a basmului popular românesc — iată o nouă antologie a literaturii noastre care apare în U.R.S.S. Este **Antologia poeziei contemporane din România**.

Nu am greși prea mult dacă am spune că, dintre toate domeniile de literatură română contemporană, poezia este cea mai bine cunoscută cititorului sovietic. Nu e an în care să nu apară grupele de versuri în diferite reviste și nu există publicație literară centrală — de la Moscova sau Leningrad — care să nu fi tipărit pînă acum tîlmăcirii din poezii române.

Antologia pe care a publicat-o, într-o tinută grafică aleasă, editura „Hudojstvennaia Literatura” din Moscova își asumă evident misiunea de cînst și mare răspundere de a înfățișa în limba rusă un tablou cuprinzător al poeziei românești de la 1944 pînă astăzi. Numele celor doi antologatori: Iuri Kojevnikov și Kiril Kovaldji, binecunoscuți prin îndelunga și rodnică lor activitate de traducători și exegeți ai literaturii române, ai poeziei îndeosebi, constituie o cheazăie pentru seriozitatea și temeinicia lucrării. Iar numărul de 60 de autori incluși în sumar sună impresionant. Desigur, cifra în sine nu este încă un fapt concludent, decît cel mult pentru varietatea tabloului; concludență este, nominal luată, suita de poezii selectate și incluse în antologie. Selecția — iată cel mai bun comentariu pentru criteriile ce au stat la baza alcătuirii volumului. Intenția urmărită de antologatori este clar exprimată în prefața semnată de Iuri Kojevnikov. Urmărind evoluția poeziei din România de la 1900 pînă în zilele noastre, într-o perspectivă istorică și logică, pe teme și motive literare, pe orientări și momente semnificative, această prefață devine un studiu de sinteză, cuprinzător pe plan istorico-literar și dens ca informație și aprecieri formulate. Am putea spune că e o „micro istorie” a poeziei noastre din ultimele decenii. Sau o „mini istorie”. Ideea de bază, urmărită de I. Kojevnikov, este relevarea procesului continuu de creștere și dezvoltare a poeziei românești, fenomen strîns legat de mersul înainte al vieții și al societății, de cuceririle istorice și sociale ale poporului român, de patosul noii vieți socialiste, condiționat de strînsa interacțiune între raportarea la tradiție și căutarea de drumuri noi.

În concluzia analizei făcute, I. Kojevnikov scrie: „Poezia română contemporană poartă o discuție elevată pe teme veșnice, ca frumusețea, dragostea, creația, patria, și pe teme inspirate din viața nouă: revoluția, socialismul, datorita obștească. Această contopire de sentimente veșnice noi cu conștiința istorică a contemporanilor, dornici să se cunoască pe ei înșiși și lumea inconjurătoare, legați în mod indisolubil de pămîntul natal, constituie chipul unic și irepetabil al poeziei contemporane din România. Această poezie formează un tot unic, cuprinzînd mai multe generații, reprezentate de poezii cu cele mai variate tendințe și gusturi literare. O viziune unică despre viață și lume, modelată în anii puterii populare, călîtă în lupta pentru societatea socialistă, reunește laolaltă nu numai poezii de generații diferite, dar și de naționalități diferite”.

În această perspectivă, panorama reali-

zată cuprinde nume din cele mai prestigioase ale literaturii din România, din generații diferite, reprezentînd orientări stilistice diferite, poezii române, maghiari, germani. Alături de Tudor Arghezi și Lucian Blaga, George Bacovia și Vasile Voiculescu, Alexandru Philippide și Zaharia Stancu, apar Eugen Jebeleanu și Radu Boureanu, Virgil Teodorescu și Maria Banuș, Vasile Nicolescu și Nina Cassian, Stefan Augustin Doinaș și Leonid Dimov, Ion Brad și Dan Deșliu, Ion Horea și Aurel Rău. Generația „anilor '60” este prezentă prin creația lui Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, a unei Blandiana, a Doinei Sălăjan, a Florenței Albu, a lui Grigore Hagiu, a Constanței Buzea, a lui Cezar Baltag ș.a. Dintre poezii de limbă maghiară sint prezente Măliusz József, Silágyi Domokos, Szász János, Szemer Ferenc, Majtényi Erik, Horváth István etc.; dintre cei de limbă germană: Alfred Margul Sperber, Rolf Frieder Marmont, Werner Bossert ș.a. Așezați în sumar în ordine cronologică, toți aceștia, împreună cu alții care nu au putut fi citați din lipsă de spațiu, realizează o imagine cu adevărat cuprinzătoare și în același timp dinamică a dezvoltării poeziei noastre în ultimele decenii.

Selecția este bogată. Fiecare poet este reprezentat printr-un număr suficient de poezii reprezentative, astfel încît, în temeiul lor, cititorul să-și poată face o imagine cit de cit concludentă despre personalitatea lui literară. Un merit incontestabil al antologiei este numărul mare de versuri noi incluse, ceea ce largeste mult aria de cunoaștere a fenomenului poetic românesc în U.R.S.S.

Desigur, cele mai bune intenții ale selecției nu-și vor putea atinge țelul decît în funcție de calitatea tîlmăcirilor. E o problemă aparte, care ar merita o discuție în sine. Totuși, chiar în cadrul acestei sumare prezentări, am vrea să subliniem cîteva aspecte.

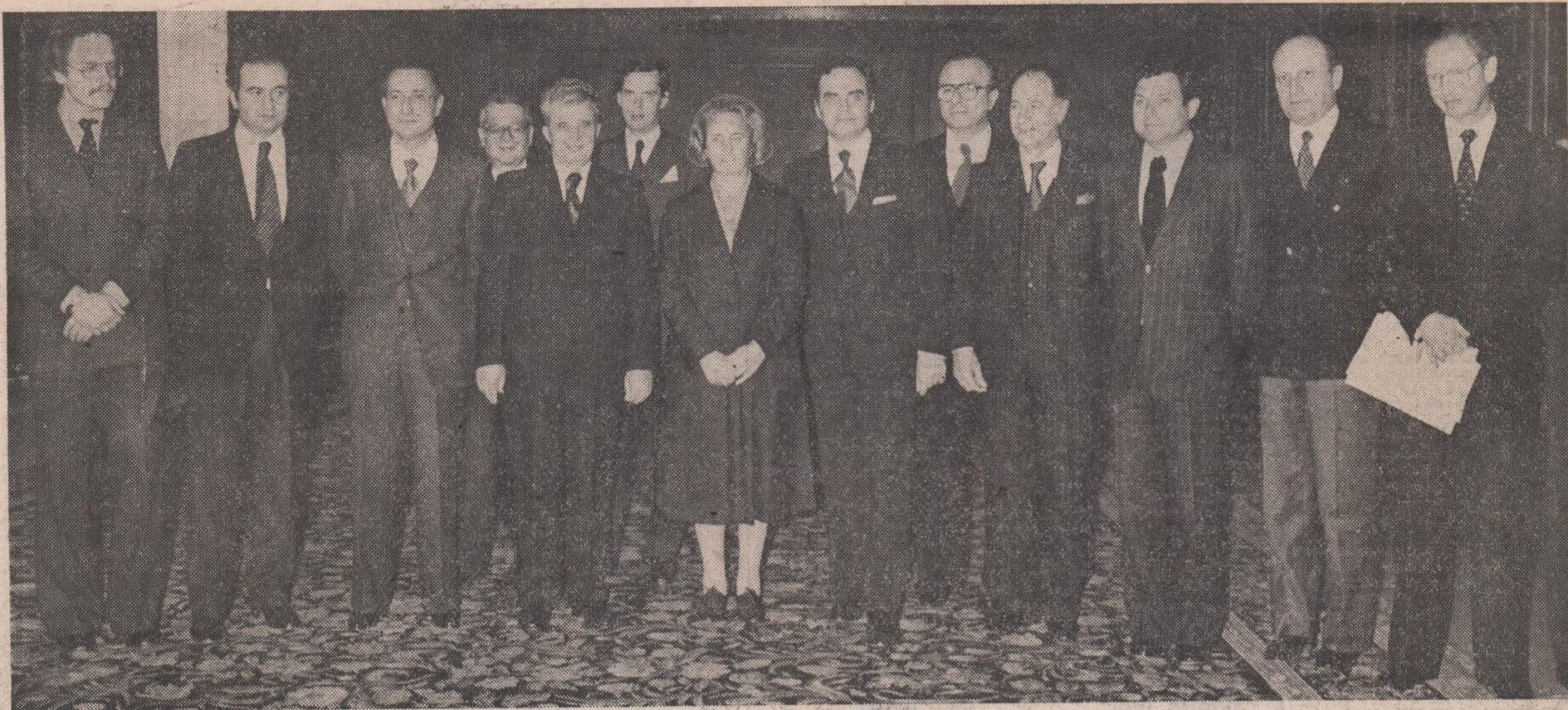
În primul rînd, un cuvînt aparte pentru tîlmăcirile Annei Ahmatova din versurile lui Tudor Arghezi. Nu putem decît regreta că moartea a împiedicat-o pe binecunoscuta poetă să-și lege mai temeinic numele de creația argezeană. Un semn imbucurător este prezența printre semnatarii traducerilor a unui număr mare de poezii sovietice consacrate: Evgheni Vinokurov, Bulat Okudjava, Rimma Kazakova, Iuna Morîț, I. Levitanski, O. Ciuhonțev, D. Samoilov, Elena Axelrod. Aceasta demonstrează pătrunderea poeziei din țara noastră în universul spiritual al celor ce pot aprecia cel mai bine valorile ei și în virtutea talentului lor îi pot găsi expresia adecvată în limba rusă. S-a lărgit și cercul de traducători specialiști în literatură română, cunoscuți ai limbii române. Pe lângă Kiril Kovaldji și Iuri Kojevnikov, o muncă susținută a depus și Lev Berinski, care se impune în ultima vreme din ce în ce mai mult ca traducător de poezie românească.

Traducerile sint însoțite de succinte dar bine documentate note bio-biografice, de neîndoieinică utilitate pentru cititori.

O antologie se vrea totdeauna un act de cultură. **Antologia poeziei contemporane din România** reprezintă din plin un asemenea act.

Tatiana Nicolescu

Semnificațiile unui înalt omagiu

MIERCUREA trecută, în timp ce numărul „României literare” era pregătit pentru tipar, la Palatul Republicii se desfășura o ceremonie memorabilă, amplu redată în jurnalele de radio și televiziune, iar în zilele următoare relatată pe larg și în paginile presei scrise. Este vorba, evident, de solemnitatea în cadrul căreia tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** și tovarăsa **ELENA CEAUȘESCU** le-au fost înminate înaltele distincții prin care Institutul pentru problemele unei noi ordini economice internaționale, creat în 1975 la Paris ca un ecou al ideilor președintelui României, și-a marcat acum împlinirea a cinci ani de existență.

Delegația Institutului pentru problemele unei noi ordini economice internaționale venită să confere prestigioasele distincții — **Medalia de aur cu esarfă și plachetă**, precum și **Placheta cu effigie în aur** pentru președintele României, **Medalia de aur cu plachetă** pentru acad. dr. ing. Elena Ceaușescu — a fost alcătuită din: dr. **Franco Grosoli**, vicepreședinte al Institutului, președinte al Asociației pentru dezvoltare agricolă italiană; prof. dr. **Giancarlo Elia Valori**, secretar general al Institutului; prof. dr. **Bernard Esambert**, președintele Comisiei de plan din Franța; prof. dr. **Giovanni Batista Bonelli**, președintele Institutului italian pentru relații internaționale, înalt magistrat al Republicii Italiene; dr. **Peter Landesmann**, vicepreședinte al Confederației generale a industriilor din Austria; dr. **Baldi Carlo**, senator al Republicii Italiene, subsecretar de stat la Ministerul Comerțului Exterior; dr. **Giuseppe Gargani**, deputat în Parlamentul italian, subsecretar de stat la Ministerul Justiției; dr. **Domenico La Bozzetta**, judecător, membru al Consiliului superior al magistraturii italiene; **John Astor Jr.**, editorul ziarului „Times” din Londra; dr. **Christian Schmidt-Häuer**, editorul ziarului „Die Zeit” din Hamburg; dr. **Robert Pitty Ferrandy**, secretar general adjunct al Institutului pentru problemele unei noi ordini economice internaționale, președintele executiv al Fundației „Rotschild”.

IN PREZENȚA demnitarilor și a oamnenilor de știință români care au participat la ceremonie, delegația Institutului venită să ofere înaltele distincții au subliniat semnificația acestui moment, atit prin alocuțiuni proprii cit și prin mesajele adresate președintelui Nicolae Ceaușescu de către cancelarul Austriei, dr. **Bruno Kreisky**, și de către președintele Institutului pentru problemele unei noi ordini economice internaționale, dr. **Arturo Frondizi**. „Doresc — a scris printre altele dr. **Bruno Kreisky** — să vă spun cit de mult știm noi să apreciem în Austria marile dumneavoastră eforturi pentru promovarea raporturilor dintre țările industrializate și lumea a treia, într-o perioadă în care relația Nord-Sud a devenit o problemă centrală a politicii internaționale”. Împiedicat de starea sănătății sale să vină la București, dr. **Arturo Frondizi** a scris în mesajul său: „...voi urmări ceremonia cu aceeași atenție ca și cind aș fi prezent, cu toată admirația pe care o am pentru dumneavoastră, domnule președinte, și pentru Republica Socialistă România, o admirație permanent alimentată de afirmarea pozitivă românească pe țărîm internațional, datorită inteligenței și vastei acțiuni desfășurate de dumneavoastră în favoarea păcii. Cea de a V-a aniversare a întemeierii acestui institut, născut la Paris, datorită inspirației gândirii dumneavoastră, referitoare la un nou sistem de raporturi interstatale, îmi oferă prilejul de a vă reafirma aceste sentimente de profundă stimă, cărora li se adaugă, în mod ideal, înminarea distincției în cadrul întîlnirii pe care alți membri ai institutului vor avea plăcerea și onoarea să o albă, cu dumneavoastră, la București”.

Prezentînd înaltele distincții tovarășului Nicolae Ceaușescu, prof. dr. **Giancarlo Elia Valori** a făcut, în cuvîntul său, o amplă expunere de motive: „Prin aceasta înțelegem să vă exprimăm via admirație a Institutului pentru figura dumneavoastră de om de stat

care acționează fără odihnă pentru libertatea și progresul Republicii Socialiste România și care nu pierde din vedere nici destinul celorlalte națiuni iubitoare de pace. Gestul nostru, domnule președinte, reprezintă în special semnul profundei aprecieri față de modul genial în care dumneavoastră ați știut să individualizați și să indicați termenii teoretici și practici ai unei noi ordini economice internaționale, ordine de care lumea are atit de mare nevoie în acest moment [...] Este un proiect complex pentru dezvoltare cel elaborat de dumneavoastră, domnule președinte, și care se bucură de întreaga noastră admirație, mai ales pentru faptul că ține seama în mod fidel de realitatea efectivă a raporturilor internaționale contemporane față de care sugerează mutații posibile și care nu sînt deloc utopice”. În continuare, prof. dr. **Giancarlo Elia Valori** a arătat că aprecierea Institutului se adresează în același timp academiicienilor doctor inginer Elena Ceaușescu, „prezență de cel mai înalt prestigiu în mediul științific internațional”, a cărei activitate de conducere a cercetării tehnico-științifice românești reprezintă „un aport prețios de bunăvoință și experiență și pentru cauza mai vastă a dezvoltării omenirii [...] o contribuție prețioasă la cauza destinderii și colaborării pașnice între popoare”.

EXPRESIILE de stimă, admirație și respect conținute în cuvîntările celorlalți membri ai delegației Institutului de la Paris au vizat și ele atit ansamblul cit și componentele concepției și acțiunii românești privind noua ordine internațională, și au subliniat vasta audiență de care ele se bucură în cele mai diverse cercuri politice, sociale, științifice, în opinia publică. Astfel, dr. **Peter Landesmann** a vorbit despre „înțelepciunea vizionară” care stă la baza relației determinante stabilite de președintele României între destinul păcii și eliminarea treptată a decalajelor economice și sociale între țările în curs de dezvoltare și lumea industrializată. Subliniind „comunitatea de vederi care unește popoarele românești și franceze în domeniul relațiilor internaționale”, prof. dr. **Bernard Esambert** a exprimat convingerea că „este vremea ca națiunile să găsească un limbaj nou care să ateste o voință autentică pentru menținerea păcii”, de a cărea să stimuleze „apariția conștiinței unui destin colectiv al omenirii, a unei interdependențe care nu va trebui să însemne dependență pentru cei slabi și dominație pentru cei puternici”.

În calitatea sa de secretar adjunct și responsabil pentru problemele științei și tehnicii din cadrul Institutului pentru problemele unei noi ordini economice internaționale, dr. **Robert Pitty Ferrandy** s-a adresat îndeosebi tovarășei Elena Ceaușescu, spunînd, printre altele: „... noi toți urmărîm cu viu interes evoluția cercetării științifice și a tehnologiei românești. Aprecîem mult confruntarea continuă a oamnenilor de știință români cu problemele unei investiții tot mai complexe și mai aprofundate a realului [...]. Producția românească de dată recentă, agricolă sau industrială, poartă însemnul acestei serioase, continue munci științifice, în interiorul căreia cercetarea chimică asumă un rol preponderent: o producție de foarte bun nivel, care atribuie României calitatea de a fi o țară cu o dezvoltare multilaterală. Mai mult chiar, progresul științific românesc se înscrie printre realizările cele mai de seamă din întreaga arie a statelor ce intră în rîndul țărilor dezvoltate. Acest progres contribuie și el în a face din România o țară care se află în primele rînduri ale luptei pentru autodeterminarea popoarelor”.

Dezvoltînd ideea întăririi dreptății și justiției, importante și la nivelul popoarelor după cum sînt la nivelul indivizilor, dr. **Giuseppe Gargani** a arătat că se afirmă tot mai mult responsabilitatea oamnenilor de știință în transformarea lumii, pentru a o face să fie efectiv pe măsura omului, mai corespunzătoare exigențelor esențiale și raționale ale omului. În cadrul acestei tendințe contemporane, a spus înaltul magis-

trat italian, se desprinde exemplaritatea cu care tovarăsa Elena Ceaușescu arată „ce este și ce trebuie să fie sensul muncii creatoare a cercetătorului: să pună inteligența și energia sa în serviciul acelor fapte ce contribuie la perfecționarea vieții, la o îmbunătățire a condiției umane”.

RASPUNZIND elogiilor ce le-au fost astfel aduse pentru concepția și activitatea lor, tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarăsa Elena Ceaușescu au mulțumit pentru înaltele distincții atribuite de Institutul pentru problemele unei noi ordini economice internaționale, subliniind că vîl în aceasta o expresie a recunoașterii și aprecierii mondiale a vastei opere de edificare a progresului economic și social al României socialiste și a eforturilor de apărare și întărire a păcii, operă și eforturi care sînt ale întregului nostru popor. Cuvîntarea rîstîlă de președintele României a fost aplaudată de cel prezenți la solemnitate ca o magistrală stabilire de corelații între momentul actual al vieții internaționale — deosebit de îngrijorător nu numai pentru politica de destindere, dar pentru însăși pacea și independența popoarelor, aflate în fața pericolului unei confruntări militare — și necesitatea unei restructurări fundamentale a raporturilor internaționale, ca o pregnantă definire a rolului gândirii și cercetării științifice, al culturii în general, în acest domeniu. „Împlinirea a 5 ani de existență a Institutului — a spus tovarășul Nicolae Ceaușescu — constituie un moment important, prilejul de a face un bilanț al activității pe care o desfășoară în scopul de a demonstra științific și a-i ajuta pe oamnenii politici să înțeleagă faptul că lumea trebuie să se transforme, că vechea ordine, bazată pe inegalitate în raporturile economice, nu mai poate continua, că ea trebuie înlocuită cu o ordine nouă, întemeiată pe echitate, pe dreptate, care să ofere tuturor națiunilor posibilitatea unei dezvoltări libere, a unui comerț echitabil, reciproc avantajos [...] Este un lucru deosebit de important că oamnenii de știință și oamnenii politici din țări dezvoltate s-au unit cu oamnenii din țări în curs de dezvoltare, formînd acest institut și acționînd în direcția realizării noii ordini economice internaționale. Aceasta demonstrează că, într-adevăr, oamnenii progresiști, oamnenii de știință de pretutîndeni și multi, tot mai mulți oamnenii politici, inclusiv din țările dezvoltate, înțeleg că trebuie să-și unească eforturile pentru a realiza relații noi, de egalitate și echitate pe plan internațional”. Trezînd apoi în revistă prioritățile de acțiune și interacțiunile lor — dezvoltare, dezarmare, accesul la știință, cooperare etc. —, tovarășul Nicolae Ceaușescu a spus: „Considerăm că oamnenii de știință și cultură, inclusiv oamnenii politici, pot avea un cuvînt mai important de spus și își pot face mai puternic auzit glasul, atrăgînd tuturor atenția că trebuie să se țină seama de faptul că oamnenii s-au născut egali și, deci, trebuie să trăiască egali”. În cuvîntul său, tovarăsa Elena Ceaușescu a accentuat ideea că „în lumea de azi [...] rolul și locul științei, datorită și răspunderea tuturor acelor care iubesc pacea și progresul este de a milita ca minunatele cuceriri ale genului uman să fie puse exclusiv în slujba omului, a îmbunătățirii condițiilor de viață ale popoarelor”.

Elevația și generozitatea în idei și sentimente, sincera hotărîre de a sprijini realizarea unei vieți mai bune pentru toate popoarele lumii, omagiul vibrant adus personalităților cu cea mai substanțială contribuție de gîndire și de acțiune la definirea și la ivirea în fapt a unor noi rînduiri pe planul relațiilor mondiale au fost prezente pe parcursul întregii ceremonii de înminare a distincțiilor Institutului pentru problemele unei noi ordini economice internaționale. Distincții pe care îndreptățirii lor laureați — președintele Nicolae Ceaușescu și tovarăsa Elena Ceaușescu — le-au închinat țării și poporului, în semn de indestructibilă apartenență și dăruire.

Gabriela Dolgu

„România literară”

Săptămînal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Director GEORGE IVAȘCU